

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØREN
HEMPELS
POLITISKE
DAG
BØGER
*
1835-1840

SØREN HEMPELS POLITISKE DAGBØGER

1835-1840

*Med Biografi og Noter af
Lektor Hakon Müller*

Udgivet og trykt af
FYENS STIFTSBOGTRYKKERI
1946

*Billedet af Søren Hempel
efter Maleri af Dankvart Dreyer
tilhørende Distriktschef S. C. Hempel,
Paaskehøj Binderup pr. Dalager*

*

*Frisen efter datidig Tegning
viser en Udsigt
mod Sct. Knuds Kirke i Odense med
Søren Hempels Taarn til venstre*

SØREN HEMPELS
POLITISKE DAGBØGER
1835-1840

FORORD

Den her foreliggende Udgave af Bogtrykker, Bladudgiver og Redaktør *Søren Hempels* politiske Dagbøger fra Roskilde Stænder 1835-40, som jeg i en Aarrække har beskæftiget mig med, er paa flere Punkter et Rekonstruktionsforsøg. For de to første Stænderforsamlings Vedkommende er Hempels meget vanskeligt læselige Optegnelser anbragt mellem hinanden, til Tider uden nogen Tidsangivelse, til andre uden Angivelse af Aarstal. Stændertidenden og Datidens Presse har her vist Vej med Hensyn til Placeringen. Enkelte Steder er udeladt, enten fordi de er af rent privat Karakter uden Interesse for Helheden, eller fordi de er helt eller delvis ulæselige.

For det Tilskud til Trykningen af denne Bog, jeg har modtaget fra *Den Grevelige Hjelmsjerne-Rosencroneske Stiftelse*, bringer jeg min ærbødige Tak. En hjertelig Tak bringer jeg endvidere Søren Hempels gamle Virksomhed, *Fyens Stiftsbogtrykkeri*, der ved at paatage sig en ikke ringe Rest af Udgifterne ved Fremstillingen har muliggjort Bogens Fremkomst.

Det omfattende Udvalg af Illustrationsstof, overvejende Genivelser af Bogtryk udført i Søren Hempels Officin, er medtaget i Bogen for at man kan danne sig et Billede af den Tids typografiske Materiel og Haandværkerens gode Sans for dekorativ Udformning. De smukke Prøver i datidig Affattelse og Udseende

er efter min Mening en udmærket Baggrund for Søren Hempels Stil og Udtryksmaade i hans Dagbogsoptegnelser.

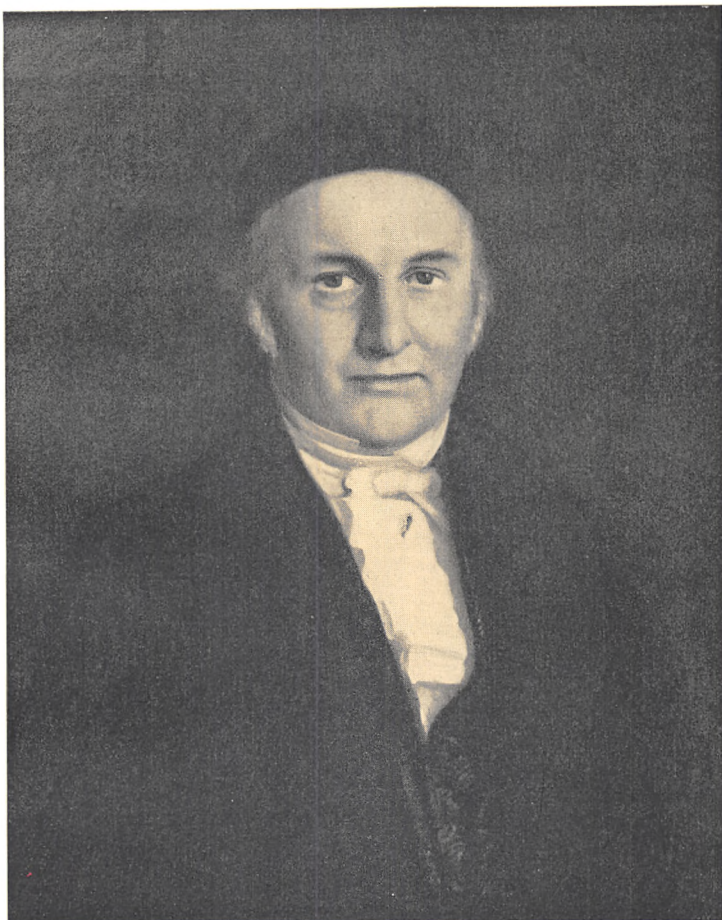
De gamle Bogtryksager er udvalgt af en ret stor Samling, som vistnok tør siges at være enestaaende i sin Art, ikke alene paa Grund af sin Alder, men ogsaa fordi det er Eksempler paa Dagliglivets Trykarbejder paa den Tid. De er samlet i en Bog af Søren Hempel og er forblevet i Bogtrykkeriets Eje ned gennem Tiderne. Denne – Trykkeriets Klenodie – gik i Gruset med Komplekset, hvor Fyens Stiftsbogtrykkeri har til Huse, ved Schalburgtagens 26. Maj 1944, men ved et Vidunder blev den reddet ubeskadiget.

For utrættelig Hjælp ved Tydningen af Dagbøgerne takker jeg min Ven, Arkivar, cand. jur. *H. B. Seesten*.

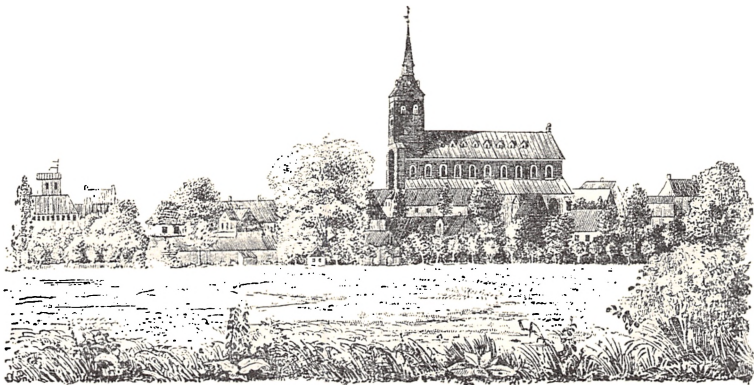
Endelig takker jeg Kontorchef *H. G. Olrik* for værdifuld Assistance ved Udarbejdelsen af en Del af Noterne.

Odense, Februar 1946.

HAKON MÜLLER

Anders

SØREN HEMPEL

1775-1844

Den 12. Januar 1944 var det hundrede Aar siden, at *Søren Hempel* — Borgeren, Velgørenen, som der staar paa hans Ligsten — døde i Odense. Den Mand, hvis Navn endnu lever i Navnet paa Byens ældste Boglade, *Hempelske Boghandel*, den Mand, der længere end nogen anden har ejet, udgivet og redigeret Byens ældste Blad *Fyens Stiftstidende* og været Indehaver af *Fyens Stiftsbogtrykkeri*. Det vil derfor være rimeligt at sætte ham et Minde ved Udgivelsen af hans utrykte Dagbøger fra hans Virksomhed som Stænderdeputeret i Roskilde 1835-40, tre smaa Bøger, som findes i Landsarkivet, og som ikke tidligere har været udnyttet af Historikerne, til Trods for at de giver et meget levende Billede af det daglige Liv i Stændersalen og danner et værdifuldt Supplement og Korrektiv til de Skildringer, der er givet fra anden Side.

Søren Hempel var født i Faaborg 3. Januar 1775, hvor hans Far forenede to saa uensartede Bestillinger som Distriktskirurg

og Postmester. Han blev Student fra Odense latinske Skole 1793. Teologisk Kandidat blev han allerede 1796. Interessen for Teologien bevarede han sit lange Liv igennem som Forfatter og Polemiker. Aaret efter købte han i Forening med den franske Emigrant *J. B. Lindenfjels* Fyens Stifts Adressekontor og Bogtrykkeri, hvortil han ogsaa knyttede en Boghandel. Med sine 22 Aar har han sandsynligvis været Landets yngste Bladudgiver og Redaktør. Igennem ca. 40 Aar redigerede han selv Bladet, indtil hans Sæde i Roskilde Stænder nødte ham til at antage en Redaktør. Med den første — *Ove Thomsen*, 1834-36 — ragede han snart uklar, derefter fulgte til 1846 Digteren *Carl Bagger*.

Søren Hempel var Journalist med Liv og Sjæl og redigerede sit lille 4-Siders Blad med stor Dygtighed. Fra første Færd laa han i en ret skarp Polemik med Konkurrenten og Arvefjenden *Fyens Avis*, der siden 1780 redigeredes af *Chr. Iversen*. Medens denne var et hurtigt og livligt Hoved og førte en let Pen, var Hempel tungere og langsommere og bedre sagligt funderet. Disse to Førere af den offentlige Mening i Odense tog mangt et Livtag i hvasse Pennefejder, der fulgtes med stor Interesse og Skadefryd af Byens Borgere. Navnlig gik det haardt til, naar *Iversen* med visse Mellemrum tog fat paa det uudtømmelige Emne, Stiftstidendes kgl. Privilegium.

Da *Ove Thomsen* i Foraaret 1836 gik over i Fjendens Lejr som Redaktør af Avisen, fik Emnet fornyet Aktualitet, saaledes som det fremgaar af Dagbøgerne.

Litteraturhistorikeren *N. M. Petersen*, selv Fynbo og Odensestudent, har antydet, at Fejderne mellem de to Aviser til Tider

var aftalt Spil for at holde Liv i begges Abonnementsprotokoller. Dette er dog næppe rigtigt, dertil var de for skarpe og personlige i Formen. Hempel fik efterhaanden mange Fjender, bl. a. Digteren *Jens Baggesen*, der i et Smædedigt omtalte ham som den „slemme Cerberus i Odense“. Slutningslinjerne fik Søren Hempel stadig revet i Næsen af sine københavnske Modstandere.

Naar man i Odense, Stavanger eller Rom,
Aldeles ikke ved, hvad man skal tænke,
Bør man sin simple Hempeldom,
Før man den lader løbe Landet om,
Forsigtig med en lille Mundkurv lænke.

Religiøst set hørte Søren Hempel ligesom Fyns Biskop *Fr. Plum* til den raadende Rationalisme, der beherskede de fleste Prædikestole. Den fynske Lægmandsbevægelse fra omkring 1820, repræsenteret af Mænd som *Svane*, *Christen Madsen*, *Bregner*, *Rs. Ottesen*, og det grundtvigske Røre fra omkring 1825 fandt en uforsonlig Modstander i Hempel, der bekæmpede dem baade i sit Blads Spalter og særlige Piecer, f. Eks. „Velkommen, Jørgen Thisted“, rettet mod en sjællandsk Præst, der i sit kristelige Maa-nedsskrift *Repertorium for aandelige Sager* havde gengivet en efter Hempels Mening usømmelig Anekdote om Fyns i 1803 afdøde Biskop *Tønne Bloch*. Tungere vejer hans Kamp omkring 1825 mod Grundtvigs Vaabenfælle *J. C. Lindberg*. At Fjendskabet ikke var glempt, viser Dagbøgerne fra 1838. *Lindberg* og *Ove Thomsen* er de Navne, der særlig faar den aldrende Hempel til at se rødt.

Blandt Hempels andre Interesser maa fremhæves Astronomi, hvad der gav sig Udslag dels i en Del astronomiske Artikler, dels i Opførelsen af et Observatorium ved den Hempelske Gaard. Hans glødende Interesse for Skuespilkunst fik ham til samme Aar, han kom til Odense, at paabegynde Udgivelsen af et Tidsskrift *Mennesket, en Journal af blandet Indhold*. Der kom kun eet Nummer, af hvis 188 Sider ikke mindre end 84 behandler Odense Teater.

I Byens offentlige Liv spillede han naturligvis en stor Rolle. 1813 blev han Førligelseskommissær og 1838 borgerlig Raadmand. Velgørenhedsarbejdet tog han Del i med Liv og Sjæl. Han var et meget aktivt Medlem af Bestyrelsen for Lahns Stiftelse, ved hvis Aarsfest han jævnligt holdt Talen. Paa hans Initiativ oprettedes 1841 *Stiftelsen af 18. September for trængende Haandværksmestre og deres Enker*.

Han virkede stilfærdigt og beskedent, men kunde godt bide fra sig, hvis man gik hans Ære for nær. Da Pastor *Thisted* i den omtalte Strid havde betegnet ham som „Bøddelknægt, Løgner og Æreskænder“, skrev han: „Allernødigst taler jeg om mig selv. Enhver, som kender mig, ved, at Ubeskedenhed nok er min sidste Fejl. Jeg kan vredes, men ikke hade . . . Ogsaa tør jeg spørge enhver fra den højeste til den laveste, om jeg ikke efter Indsigt og Evne i de 32 Aar, jeg nu har været bosat her paa Stedet, har virket det gode, der stod til mig som Statens Borger, som Menneske og en Kristi Navns Bekender med mere end Munden? Om min Haand og mit Hjerte ikke var aabne for den ulykkelige og hans Hjælp min saligste Glæde? Som Forligel-

seskommissær har jeg nu snart mæglet til Forlig i halvfemtusinde Sager — en Lykke, der næppe var bleven mig til Del, om jeg havde svaret til Thistedes ærerørige Karakteristik . . . Ren Sandhedskærlighed, Agtelse for Lov og Orden, Iver for det Rette og Gode styrede stedse min Pen. Min simple, bramfri Vandel ligger for Verdens Øjne, og frejdigt tør jeg stille mit Bryst mod alle Miskendelsens, Avinds, Bagvaskelsens og den sorteste Utaks uhøviske og umenneskelige Behandling; thi om De ogsaa lod alle Deres Brandrakterter spille, mægter de ikke at dræbe Aanden. Det er Gud og visselig ikke Dem, som skal dømme mit Hjerte, og jeg er vis paa, at Deres ikke kan slaa varmere under den sorte Kjole end mit.“

Hans Familieliv var lykkeligt. 10. September 1798 ægtede han *Frederikke Kirstine Kisbye* (f. 16. Maj 1769, død 22. September 1839), Datter af Kateket ved St. Knuds Kirke *Morten K.* og *Johanne Margrethe*, f. Sibbern.

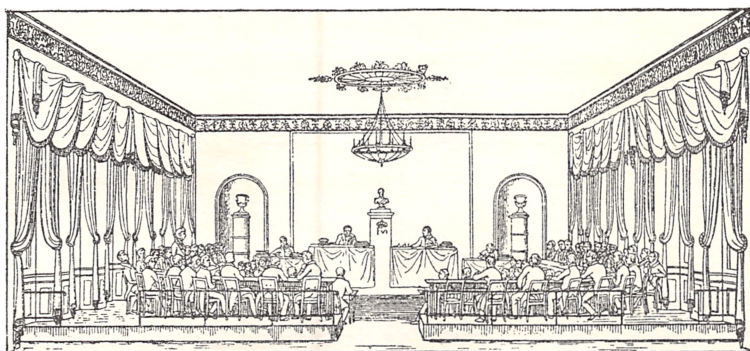
Af ydre Udmærkelser kan nævnes, at han i 1829 blev Kancelliraad. Hans 47-aarige Fødselsdag, der faldt sammen med *Fyens Stiftstidendes* 50-Aars Jubilæum og hans eget 25-Aars Jubilæum som Udgiver og Redaktør, blev i 1822 stærkt fejret.

Hempel, der i eet og alt var et Barn af det 18. Aarhundrede, Oplysningens Tidsalder, havde i sine yngre Dage lagt liberale Stemninger for Dagen, bl. a. havde han haft det Mod at kritisere den berygtede Trykkefrihedsforordning af 1799, der drev Digteren *P. A. Heiberg*, Broder til Odenses daværende Rektor, i Landflygtighed. I Begyndelsen af 1830'erne havde han gjort sig til Talsmand for en demokratisk Valglov til Stænderne. Efter

den kongelige Anordning om Stændernes Oprettelse 1834 blev Valgretten betinget af Grundejendom af en vis Størrelse, hvad der medførte, at Vælgerkorpset blev meget begrænset i Forhold til Folketallet, kun knap 3 Procent mod 55 i vore Dage.

De valgte Repræsentanter i Roskilde faldt i 4 Kategorier: Kongevalgte, Købstadrepræsentanterne, de større Sædegaardsejere og de mindre Landejendomsbesiddere — i alt 70. De større Købstæder som Odense og Helsingør udgjorde et Distrikt for sig selv. Valgkampen i Odense i September 1834 synes at være gaaet ret stille af. Da man gik til Valg 7 Aar senere, hævdede nogle, at Interessen for det første Valg kun havde været ringe, andre det modsatte. Resultatet blev, at Søren Hempel valgtes med 96 af 161 afgivne Stemmer; Suppleant blev Købmand og Stadshauptmand *Andrup* med 61 Stemmer. Hempel var dengang 59 Aar gammel og synes i flere Retninger allerede at være ret ældet. Selv om den senere Christian VIII's Guvernementssekretær i Odense, *Carl Henrik v. Holten*, der i sine Memoirer livligt har skildret Festen i Anledning af Hempels Valg, nærede visse Betænkeligheder ved at se Odense repræsenteret af denne „Demagog“, var Hempel alt andet end revolutionær. Inden der var gaaet ret længe, gjaldt Hempel for at være et af de mest konservative — eller, som man dengang sagde, absolutistiske — Medlemmer i Roskilde.

I Datidens Presse hyldedes Hempel som den første og eneste Bladmand, der var valgt. Saaledes skrev *Kjøbenhavnsposten*, der inden længe kom til at høre til Hempels skarpeste og mest

Roskilde Stændersal

vedholdende Angribere: „Idet vi af Hjertet lykønsker ham til denne Hæder, som afgiver et nyt Bevis paa den Agtelse og Tillid, han i saa høj Grad har erhvervet sig blandt sine Medborgere, glæder vi os dobbelt derved, at Valget tillige er at betragte som en Hylding, der er bragt Intelligens, Sandhedskærlighed og mandig Frimodighed.“ Bladet gengiver dernæst med Stiftstidende som Kilde de Ord, hvormed Hempel efter Valget tolkede sine Følelser og sin uskrømtede Glæde over Valget. De er Hempels politiske Trosbekendelse paa det Tidspunkt:

„Hjertets Sprog behøver ingen Blomsterpryd! Saa ubeskedent det vilde være, om jeg ej følte Vægten af forøget Borgerpligt, føler jeg mig tillige dybt bevæget ved det modtagne Bevis paa Medborgeres Tillid og Kærlighed, og søger heri Styrke for de svagere Evner. De, som kender mig nøjere, vide ogsaa, at gammel nordisk Ærlighed var den Grundsætning, jeg stedse hyldede. Hvad jeg nu i denne nye Stilling formaar at byde, er en god

Vilje, forenet med Kærlighed til Konge og Attraa efter saavidt muligt at fremme Almenvellet. Disse maa oprette, hvad der mangler i Indsigt og Kraft. — Vise Love og deres kraftige Overholdelse var stedse Grundvolden til Staternes Lykke. Derfor Tak og Pris den ædle Hersker, som ved den nye Institution har lovet at ville høre og prøve Nationens Raad og givet Efterslægten et uvisneligt Vidnesbyrd om, at: *Kærlighed til sit Folk* var Grundtrækkene i hans ophøjede Virken! Maatte vi, en og hver, værdig benytte den kgl. Velgerning og derved yde Giveren den eneste Løn, han attraar! Maatte vi have det store Maal stadigt for Øje: at selv idet man paapeger formentlige Mangler eller bekæmper Dorskhed, Vilkaarlighed og Uretfærdighed, bør man hylde Meningsfriheden, søge at fremme lovlig Orden, og ikke ved Bitterhed, ved ukærlige Domme eller ubillig Miskendelse af det virkelige gode udstrø Tvedragts kun alt for frodige Sæd; men meget mere sørgе for at fremme den Oplysning, den Sindighed, den Følelse for Pligt og Ret, den kristelige Broderaand og Harmoni i Samfundet, hvorpaa Borgerfrihed og Borgerheld ene kan grundfæstes! — Dette er i Korthed min politiske Trosbekendelse. Har jeg hidtil stræbt at *hylde Sandheden*, haaber jeg mod Livets Aften heller ikke at skulle svigte den.“

Ifølge Konferensraad *C.H.v.Holtens* Erindringer forringedes Virkningen af Talen ved, at Hempel holdt den med Brillen for Næsen og Manuskriptet holdt for Lyset.

Først et Aar efter, at Valgene havde fundet Sted, mødtes de 70 Stænderdeputerede i Roskilde under store Forventninger fra Folkets Side.

Den første og længste af de tre Stænderforsamlinger, Hempel deltog i, varede i 149 Dage fra 1. Oktober 1835—26. Februar 1836. Valgperioden var 6 Aar, Roskilde Stænder mødtes hvert andet Aar, Møderne var ikke offentlige, de første Aargange af Stændertidenden nævner ikke Talerne Navne, medmindre de var Forslagsstillere eller Udvalgsordførere. Hvis man vil have fuld Besked, maa man derfor gaa til selve Forhandlingsprotokollerne, som findes i Rigsarkivet. Og dog adskiller disse sig fra Nutidens Rigsdagstidende bl. a. derved, at de kun giver et Uddrag af Talerne, og at Præsidenten og Sekretærene kunde udelade personlige Udfald og andet, som man ikke fandt stemmende med Tidendens Værdighed. Visse Talere blev udførligt refererede, andre kunde negligeres. Der var navnlig i de første Samlinger ingen bestemt Partideling, ingen faste Grupper; naar en Afstemning begyndte, vidste man ikke paa Forhaand, hvilket Udfald den vilde faa. Man kan nærmest sige, at det var en Række Enere, der tog Stilling fra Sag til Sag og kun talte paa egne Vegne. Først i den anden Valgperiode 1841-47, da Hempels Saga var ude, kom der en skarpere Partideling med en ret fast liberal Flertalsblok og et konservativt Regeringsmindretal. Selvfølgelig blev der fra første Færd arbejdet kraftigt bag Kulisserne, navnlig synes de egentlige Bonderepræsentanter inden de afgørende Afstemninger at være blevet stærkt bearbejdede af de liberale Førere, især den bondevenlige Fabrikant *Drewsen* fra Strandmøllen.

Hvilke Kilder har vi nu — godt 100 Aar efter — til at bedømme Hempels Stændervirksomhed? Det stiller sig saa heldigt,

at vi foruden Protokollerne, Tidenden og den stærkt farvede Dagspresse har Optegnelser fra Medlemmer af Forsamlingen.

En Række Breve, som *Drewsen* skrev til sin Ven, H. C. Andersens kendte Velynder, Etatsraad *Jonas Collin*, er 1916 udgivet paa Tryk i *Danske Magazin* og har været en Guldgrube for Dr. phil. *Hans Jensen* og andre Skildrere af Stændertiden.

Drewsen synes fra første Færd i særlig Grad at have set sig gal i Hovedet paa Hempel; der er ingen af sine Kolleger, som han i sine private Breve i den Grad latterliggør som ham. Alle-rede 5. Oktober 1835 skriver han: „Jeg har lært at kende Hempel, et højst modbydeligt Menneske. Han skal leve af Spyt, og han ser ogsaa ud dertil.“ Andre Steder omtaler han ham som en „Klokker“, en „total Nathue“, en „Vrøvler“, en „Repræsentant for Egoismen i dens jammerligste Skikkelse“.

Til alt Held for Hempels Minde har vi som nævnt paa Landsarkivet opbevaret 3 smaa Dagbøger paa tilsammen ca. 450 smaa Sider, som Hempel har ført under sine 3 Ophold, og som gør det muligt for os at se Sagen ogsaa fra Hempels Side.

Det fremgaar af Dagbøgerne ligesom af den ovenfor citerede Programtale, at Hempel er gaaet ind til sit Kald med stor Alvor og Højtidelighed, og at han absolut ikke har overvurderet sine egne Kræfter og Evner, maaske snarest fra Begyndelsen har svækket sin Position ved en vis Mindreværdsfølelse, navnlig over for de i offentlig Debat mere trænede Jurister, som han har et godt Øje til paa Grund af deres Formalisme. Han har været en solid og flittig, men tung Arbejder. Som gammel Kommunalpolitiker i Danmarks største Provinsby er han naturligvis den

typiske Købstadrepræsentant i sine Interesser og Synspunkter, dog viser han stor Forstaaelse for f. Eks. Landsbylærernes usle Kaar og støtter i flere Sager Bonderepræsentanterne, er kort og godt absolut ikke reaktionær, hvor det gælder praktiske Smaareformer. Derimod staar han paa yderste højre Fløj i alle Sager, der kan gøre Indgreb i den enevældige Konges Magtomraade og Beføjelser. Han synes at have haft ret svært ved at tilpasse sig til Arbejdsformerne i Roskilde. Navnlig faldt det ham vanskeligt at efterkomme Forretningsordenens Krav om, at Talerne ikke maatte tale efter Manuskript, men skulde holde deres Foredrag frit. Dette affødte adskillige Sammenstød med den liberale Præsident *Schouw*, Professor i Botanik ved Universitetet, som ellers roses for sin Loyalitet og Upartiskhed som Forhandlingsleder baade i Roskilde og Viborg Stænder og senere i den grundlovgivende Rigsforsamling. Han afbrød jævnligt Hempel for at minde ham om Forretningsordenens Ordlyd. Hempel synes at have været ret saarbar og manglet Humør — hvad der maa forbavse, ikke mindst hos en Fynbo — overfor selv ret uskyldige Drillerier fra Kollegernes Side. Hans Følsomhed i den Retning kan næsten minde om H. C. Andersens.

Men naar man hører *Drewsens* ganske vist ildesindede Skildring i et Brev til *Collin* af 13. November 1835 af Hempels uheldige Debut som Forslagsstiller, forstaar man egentlig godt, at Hempel fra Begyndelsen har følt sig noget paa Siden af Situationen og følt sig forfulgt.

„Jeg vil give Dem Efterretning om en Debat, ikke for sin Vigtigheds Skyld, men for dens Besynderlighed, og for at De

kan se, at Klokkere ei fattes os, saa at det undertiden er vanskeligt nok at fremtvinge et fornuftigt Resultat.

I Forgaars rejste Hempel sig med et Andragende til Næringsvejenes Ophjælpelse i Købstæderne. Han anførte som første Aarsag til Byernes Næringsløshed, at Regeringen favoriserede Landhaandværkerne paa Byernes Bekostning, og han vilde derfor, at kun visse, saasom Smede, Hjulmænd og deslige, maatte være paa Landet. Skomagerne dér maatte kun gøre Bøndersko, Skrædderne kun sy Vadmel; Snedkere maatte aldeles ikke være der, Urmagerne maatte ikke reparere Lommeure, Rebslagere maatte ei findes paa Landet o. s. v., o. s. v., eller om nogle saadanne dog fandtes paa Landet, skulde en dygtig Skat paalægges dem. Dernæst var det ham paalagt at klage over Haandværkernes Tilstand i Byerne; Handskemagerne vilde, at Skind ei maatte udføres, de slette franske Handsker ei indføres; Smedene klagede over Indgreb i deres Rettigheder, der gik saa vidt, at Bødkerne selv lagde Jernbaand paa deres Spande; Hattemagerne vilde have Kasketterne forbudte, Skrædderne klagede over, at Fruentimmerne syede saa meget og derved tog Næringen fra dem; Blikkenslagerne vilde have en Nationaldragt indført — formodentlig af Blik; kort, al mulig Galskab anførtes. Fuskeri tog Overhaand, fordi Regeringen ikke strengt nok holdt paa Mester- og Svendeprøver. Saaledes havde Hempel selv paa en Rejse i Nørrejylland i en Kirke set en Altertavle, der forestillede Frelseren ved Bordet med alle 12 Disciple. Denne Altertavle var malet af en Mursvend. For hver af dem stod en Tallerken, hvorpaa en Kringle og ved Siden af et Glas med dansk Brændevin.

De kan tro, vi kom til at le, og selv vor Kommissarius — *A. S. Ørsted* — kunde ikke bevare sin Alvorlighed, men maatte le, saa det hoppede i ham. Da Hempel paa denne Maade havde underholdt os i halvanden Time, stod Kommissarius op og svarede — som ikke faldt ham vanskeligt. Præsidenten opkastede Spørgsmaalet, om en Komité skulde over Forslaget nedsættes. Alle tav en Stund. Jeg saa mig om, og da ingen endnu gjorde Mine til at rejse sig, besluttede jeg at bryde Isen. Jeg stod da op og erklærede, at jeg stemte mod en Komité, fordi Andragendet angik saa mangfoldige Genstande, at en saadan Komité maatte bestaa af det halve Hus, for at Kundskab kunde om alt findes i den. Desuden havde jeg fra først til sidst kun fundet Egoisme i Andragendet, og det i sin jammerligste Skikkelse. Det jeg sagde gjaldt paa ingen Maade Referenten, da jeg erkendte, at hans Foredrag havde været meget underholdende, og da jeg ej betvivlede Sandheden af hans Udtryk, „at han havde distileret“ det ham meddelte. Kun maatte jeg beklage, at det raa Materiale havde været saa slet, at Produktet blev som det, vi havde hørt.

Nu kom Købstædsfolkene paa Benene, den ene efter den anden, og forlangte Komité. Men nu lød og flere Stemmer imod den. *Bang* søgte en Udvej, men Hempel begreb ham ikke. Han foreslog, at Proponenten skulde med Undtagelse af første Post, den, der angik Land- og Byhaandværkernes indbyrdes Stilling, frafalde Komité. Han vilde først ei indvillige, men gav dog tilsidst efter, og Præsidenten spurgte, om en Komité skulde nedsættes over 1ste Post. Kommissarius erklærede, at han troede, dette vilde være Regeringen behageligt, for at Spørgsmaalet; hvorvidt

saadanne Klager var grundede, kunde undersøges. Dette var en svær Vægt i Hempels Skaal, og Komitéen var kommen istand, om ikke en Klodrian, der vilde tjene Hempel, havde styrtet det. Han forlangte nemlig Stemning med Kugler. Formodentlig blev han gjort opmærksom derpaa og tog sit Forslag tilbage, men *Gamst* — en af Københavns Deputerede — tog just Ordet, da jeg vilde tage det, og forlangte Kugler. Stemningen var 30 mod 33, og Hempels Arbejde, der, som han siger, har kostet ham 6 Uger, blev begravet. Imidlertid viser det, at Majoriteten var saa liden, at Oplysning just ikke er saa overordentlig stor mellem vore Provindcialer.

Idag havde samme gode Ven et Forslag angaaende nogle Toldbetjente, som af Toldkammeret efter Kgl. Resolution havde faaet Afsked, og som vi nu skulde gøre ærlige igen, men det faldt da med 61 mod 2 Stemmer.“

Desværre har vi ikke Dagbogsoptegnelser af Hempel fra de 3 første Maaneder af Stænderforsamlingen, saaledes at vi er afskaaret fra at se, hvorledes de to Nederlag har indvirket paa ham.

Et Vidnesbyrd om, at Hempel paa sin Side opfattede sine Kolleger paa en noget maliciøs Maade, har vi i en Liste over dem, hvor hver enkelt — et Par Bønder undtagne — er udstyret med Øgenavne, som f. Eks.: *Schouw* — Støder eller Grinebider eller Beskedenhedsskiltet, Biskop *Mynster* — Heldøre, *Drewsen* — pudsig, den meget dygtige Repræsentant for Odense og Assens Amters øvrige Købstæder, Agent *Bruun* fra Assens — Hofmand eller Vejrføljen. Af de mere drastiske skal anføres: Tørre Peer, Kanariefuglen, Blaasur, Faaret, Jomfruen, Grødpande,

Pudderblok, Tom Blæst, Bacchus, Trompeten, Endeløs, Nihil (Ingenting), den Mæskede, Væveren, Jagtdolken, Staldkarlen, den pantsatte Bondedreng, en ofte omtalt Møller — Melsækken, en Bonderepræsentant fra Middelfartegnen — Gavflaben o. s. v.

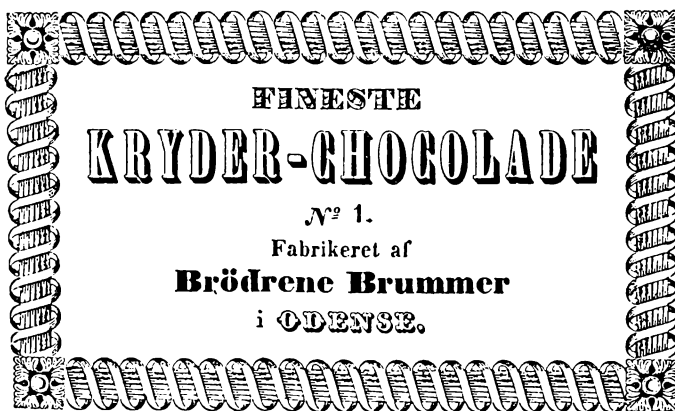
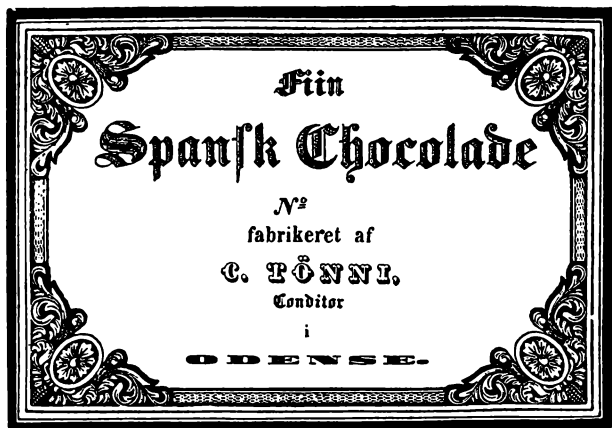
Vil man søge at finde Grunden til, at Hempel hurtigt blev et af Stænderforsamlingens hyppigst angrebne og karikerede Medlemmer, vil man finde den dels i Mangler ved ham som Taler, som han selv med en rørende Ærlighed fremhæver i Dagbøgerne, dels i den Dobbeltstilling, han indtog som Bladmand og Deputeret.

Han var som Kongens og Enevældens Mand udpræget og uforfærdet Modstander af de liberales stærke og i Længden uafviselige Krav om Stændermødernes Offentlighed, der vilde sætte Pressen i Stand til at bringe personlige Referater af Møderne. Og da Regeringen forelagde et Udkast til en Plakat angaaende visse Skærper angaaende Trykkefrihedens Grænser med Pengebøder til dem, der paa utilbørlig Maade ytrer sig angaaende Rigets Forfatning eller dets Love eller Regeringens Handlinger, finder vi ham paa afgørende Punkter som Regeringens Vaabendrager og en voldsom Angriber af den liberale, specielt københavnske Presse, *Fædrelandet* og *Kjøbenhavnsposten*.

Han udtalte bl. a.: „At Trykkefriheden er velgørende for hele Borgersamfundet, var almindelig anerkendt og ubestrideligt. Faa Ord er underkastet saa mange Forklaringer som Trykkefrihed, uden at man endnu er kommet paa det rene med en rigtig Definition deraf. Heraf fulgte igen noget tvivlsomt og vaklende; man syntes i mange Tilfælde for undvigende og ængstelig i at

indrømme virkelige Misbrug af Pressen. Man undskyldte det slette med det gode og viste saaledes en skadelig Tolerance. Man undskyldte og besmykkede Forhold, som efter Loven maatte anses som utilbørlige. Det var kun de friske Safter, som rørte sig i den unge, kraftige Stamme, kun smaa let tilgivelige Afvigelser og Udskejelser, kun ungdommelig Opbrusning og deslige. Man kunde skrive alt, kun ikke rose det bestaaende; gjorde man det, da var det ude med Populariteten; straks kaldtes man servil, konservativ og hvad mere, der havde faaet Hævd i vore nye politiske Ordbøger. Det var derfor Talerens Mening, at denne fortærende Kraft skulde og maatte kendes, før den greb videre om sig.“

Han stillede derfor det Ændringsforslag, „at Forsamlingen ikke ansaa det for ønskeligt, at der for Tiden gives skærpede Straffebestemmelser for saadanne Misbrug af Pressen, som det forelagte Lovudkast gaar ud paa at modarbejde, at de gældende Bestemmelser af 1799 fremdeles maatte anvendes, og endelig, at ligesom Forsamlingen føler den dybeste Indignation over den letsindige og usømmelige Tone, hvormed Regeringen og Statens offentlige Anliggender ikke sjældent omtales i trykte Blade og Skrifter, saaledes tillader den sig at fremhæve det allerunderdanigste Ønske, at Deres Majestæt ved at tilkendegive Deres retfærdige og alvorlige Mishag over slige Udskejelser vilde advare for disse, da Deres Majestæt i modsat Fald maatte se Dem nødsaget til tværtimod Deres Majestæts landsfaderlige Ønske at være betænkt paa Forholdsregler til yderligere at indskrænke de bestemte Grænser for Trykkefriheden.“

Mindre Tryksager til Pakninger og lignende

Da Hempels Forslag paa Grund af dets skarpe Form ikke fandt nogen Sangbund i Forsamlingen, blev det trukket tilbage.

Hempels Indlæg førte omgaaende til skarpe Angreb i *Kjøbenhavnsposten*, der Nytaarsdag 1836 skriver: „Efter at Kancelliraad Hempel i et Par Dage havde diverteret Publikum med sine kurieuse, gammeldags Skriverier, Kandestøberier i Stænderforsamlingen, der da rigtignok blev vist Vintervejen, vilde han rimeligvis være gaaet Folk rent af Glemme, hvis han nu ikke ad Petitionsvejen igen var kommet til Syne.“ Sagen var nemlig, at de førende Odenseborgere som Konsul *Grut* og Hempels egen Redaktør under hans Fraværelse agiterede for en Petition om Stændernes Offentlighed. I et Flyveblad til Stiftstidende gjorde Hempel Rede for sin velkendte afvisende Holdning overfor en saadan Henvendelse og beklagede, at en Person, der som *Ove Thomsen* „var i hans Brød“, lod sig bruge af Hr. *Grut* til noget, der kunde se ud som Opposition mod Kongen. *Thomsen* havde meddelt Hempel, at Stemningen i en saa oplyst og frisindet By som Odense selvfølgelig var for Offentlighed hos de respektableste Indvaanere, hvorfor han udtalte Haabet om, at Hempel som gammel Bladmand vilde understøtte en saadan Henvendelse.

Hempel fandt, at man til en vis Grad havde misbrugt hans Navn ved, at *Thomsen* havde baaret Adressen rundt, ganske vist i sin Fritid. Hempel giver til Slut en vældig Afskedssalve til *Kjøbenhavnsposten*, der ynkedes over den gamle Mand, og *Fædrelandet*, der erklærede ham for uværdig til Posten som Deputeret og helst afsatte ham straks: „Jeg skal ikke nogensinde

lægge Dølgemaal paa nok saa slangebugtede Forsøg af kaad Frækhed og Træskhed til at undergrave Regeringens Agtelse eller tænde Misnøjens og Utilfredshedens Gnist i den danske Undersaats Bryst, som maatte naa til min Kundskab.“ *Kjøbenhavnsposten*, der er dybt forarget paa *Ove Thomsens* Vegne, slutter sit meget tendentiøse Referat af Sagen med følgende „Venlighed“ til Hempel: „Saa har det jo ingen Nød med Danmark, ligesom Ifigenia lod sig slagte for Grækenland, ligesom Decius Mus sprang i Revnen for Rom, ligesom Hvitfeldt sprang i Luf-ten for Danmark, saaledes har Søren Hempel for at hindre Ind-podningen af fordærvelige Principer „blottet sig“!“

Hempel fandt dog fra andre Sider varm Paaskønnelse af sin Holdning; saaledes skriver hans gode Ven, Pastor *H. E. Mule* i Nørre Lyndelse 5. Januar 1836 til ham: „Vær overbevist om, at jeg med venskabelig Deltagelse i din Skæbne og størst Uvilje mod Kaadheden og den avindsyge Uforstand, der fremkaldte den, har læst de Artikler i de offentlige Blade, som handler om din nylig hafte Kamp mod Mørket. Din Adfærd i samme har mit fuldkomne Bifald og vist nok alle retskafnes. Efter min fulde Overbevisning kunde du ikke handle anderledes, end du hand- lede — ja var i din Stilling nødsaget til at fralægge dig al Del- tagelse i Subskribentsamlingen paa Petitionen til Stændernes Offentlighed, hvori du var uvidende, og som dit Navn alligevel skulde skaffe Fremgang. Hvad var Enden bleven, om du havde tiet hertil: en Kamp af en anden Art, og naar Kamp skal være, saa bedre mod de Fjender, du strider mod, end mod andre, du uskyldigt vilde blive miskendt af.“ Pastor *Mule* lover, saa snart

hans Helbred bedrer sig, „at tage offentlig — det forstaar sig som anonym — dit Parti og bringe i Erindring, hvad du saa uførtroent og frimodigt i flere Henseender har virket til Borgerhelds og Oplysnings Fremme, hvorhos jeg naturligvis ikke skal glemme at opfordre andre til at stadfæste mit Vidnesbyrd.“ Det har sikkert virket som Balsam paa Saarene for Hempel at modtage dette Vennebrev i Roskilde, hvor han var saa isoleret.

Med Glæde noterer han ogsaa i sin Dagbog, at *Orla Lehmann*, der stod bag *Kjøbenhavnspostens* Angreb, i Studenterforeningen havde faaet en Næse for sit Udfald, og at *Lehmann* — ifølge Referater — slet ikke kan lide Ove „den hæderlige“, men „ler af ham“. Hempel synes i Pengespørgsmaal at have stillet sig særdeles rundhaandet overfor *Ove Thomsen* som Redaktør, men kun at have høstet Utak til Løn.

For at give et Indtryk af den saglige Side af Søren Hempels Virksomhed i Roskilde skal jeg blot nævne de Forslag og Andragender, han indbragte:

1835-36 et Andragende om Næringsvejenes Ophjælpning i Købstæderne. Vi har hørt Drewsens Skildring af den Medfart, Forslaget fik. Stændertidendens Referat er ganske kort og intetsigende. Andragender fra Købmandslavet i Odense, Haandværkerne sammesteds, Brændevinsbrænderne paa Byens Grund og nogle Toldbetjente sammesteds angaaende ubeføjet Afskedigelse. De blev affærdiget enten af Regeringen eller Forsamlingen.

1838 et Andragende om, at den for Brændevinsbrænderne befalede Eksamen maatte ophæves eller for Fyns Vedkommende afholdes i Odense.

Forslag angaaende de en Del Brændevinsbrændere udenfor Odense tilkommende Rettigheder.

Forslag om, at enten Kobberværkernes Ret til at lade Kobber maatte ophæves eller samme Ret tilstaas Kobbersmedene.

Det lykkedes Hempel at bjærge den sidste Halvdel af det første Forslag i Land.

I den sidste, ret kortvarige Samling 1840, hvorfra vi desværre kun har en halv Snes Sider Dagbogsoptegnelser, indskrænkedes Hempels Initiativ til at indbringe en af 53 Indbyggere paa Langeland understøttet, muligvis af Hempel selv skrevet Petition mod Stændernes Skattebevillingsret.

Han var kun Medlem af faa Komitéer (Udvalg): 1836 angaaende Købstædernes kommunale Bestyrelse, hvor *Stenfeldt* var Sjælen i Arbejdet, angaaende Paaligningen af Stænderforsamlingens Udgifter og Forslag om Tallotteriets successive Op-hævelse, 1838 angaaende sit eget Forslag om Brændevinsbrændernes Eksamen, angaaende Stenfeldts Forslag om Fængslernes bedre Indretning og angaaende Udkast til en Plakat indeholdende nærmere Bestemmelse af Straf for dem, hos hvem ustemplede Spillekort forefindes, uden at der med disse er spillet eller handlet. 1840 angaaende Skatteligningen i Købstæderne og angaaende Plakat om temporær Forhøjelse af Afgifterne paa Fyen til Odense Tugt- og Forbedringshus.

Ordfører blev han ingensinde.

I den sidste Samling var Hempel udsat for talrige Drillerier og personlige Angreb fra den ved et Suppleringsvalg i Lunde og Skam Herreder valgte Proprietær *C. H. Hansen* til Marialyst

og Kragtsbjerggaard, bedst kendt under Navnet Vej-Hansen paa Grund af sin stadige Kritik af de fynske Veje med deres talrige Vagabonder og løse Eksistenser og sine stadige Processer med det offentlige.

Iøvrigt formede Samlingen sig som en kraftig Optakt til de forestaaende Valg i Januar 1841, med heftige Opgør mellem Konservative og Liberale, navnlig ved Behandlingen af Sagerne om Forandringer i Trykkefrihedslovgivningen og Forslag om Skattebevillingsret for Stænderne.

Jeg skal gengive et Par Kraftsteder af Hempels Taler ved disse Lejligheder. Ligesom i 1835 vendte han sig voldsomt mod den liberale Presses Udskejelser:

„Just for at haandhæve og frede om Pressen, bør dens lave og samvittighedsløse Ordførere være Ansvar og Straf underkastede, naar de misbruger Samfundets ypperste Gode. Den retsindige, som gør et værdigt Brug af Pressen, vil heller ikke i vort Land, hvor enhver staar under Lovenes Beskyttelse, have noget at befrygte. Det er saaledes en af sig selv indlysende Sandhed, at jo varmere Ven man er af Pressen, desto mere maa man ønske og medvirke til ved hensigtsmæssige Love at se den bevaret for Misbrug. Modsigelsen alene virker ikke paa den forhædede; han vinder endog ofte i den kortsynedes Øjne et Slags Tiltro og Berømmelse, jo større Dumdristighed han viser, og jo kækkere han driver Bagvaskelsen. At en betydelig Gren af vor Journalistik desværre er optraadt fjendtligt mod Regeringen, er en uimodsigelig Kendsgerning for hver den, som ikke forsætlig vil lukke Øjnene, og hvilken Dansk skulde det ikke smerte at

se en elsket Konge, hvis Liv bør være Nationen dyrebart, fortrædiget af lave Skriblere! Hvilken brav Dansk skulde ikke ved at betragte Øjeblikkets politiske Bevægelse bestyrkes i det Ønske: hellere een Konge end mange Smaatyranter! . . .

Spørges der, hvorfor da ikke den bedre Presse optræder med større Fynd mod Misbrugene, da er Svaret let givet: for ej at gives til Spot, Pris for Miskendelse og bitter Spot. Af alle Arter Frihed er i mine Øjne Tankens frie Ytring den kosteligste. Men jeg tør appellere til enhver sandhedskærlig, om vi kan siges for Tiden at nyde Ytringsfrihed i Danmark, eller om ikke snart Partiskheden har overskredet alle Grænser? Skal Landets Ro, Fred og Lykke konserveres — at jeg skal bruge et snart banlyst Ord — da maa der i Tide sættes Skranker for hint Uvæsen. Ingen-sinde er Nationen blevet saa bearbejdet i en skæv Retning; thi lyder det ikke daglig, som om Fjenden stod for Porten og Landet svævede i Fare! Nej, i Sandhed! Ubændig og tøjlesløs Frihed — om man tør stemple Frækheden med dette ærværdige Navn — er saa vel i det politiske som i det religiøse den visseste Frihedsmorder.“ Hertil slutter sig naturligt Hempels sidste Ord i Stændersalen paa Samlingens næstsiste Dag, 21. September 1840, ved Sagens endelige Behandling:

„Hvor ubilligt og uretfærdigt er det derfor ikke at vise en saa utidig Overbærenhed med de slette, at man endog er nærved at rejse Ærestøtter for Lovenes Overtrædere, medens deres Modstandere lægges for Had. Kun alt for let finder onde Anslag Indpas, selv hos de bedre af Folket; skal Blændværket derfor ophøre, er det Tid at lære hine Machinationer at kende.

At disse Bemærkninger ikke kan ramme nogen sanddru og redelig Journalist, er det overflødigt at tilføje. Jeg har selv kæmpet for Trykkefriheden længe før de fleste, som nu angiver Tonen i Daglitteraturen, havde set Dagens Lys; jeg ved og erkender tilfulde, hvor meget stort, godt og herligt Verden har den at takke for; dens Fjende kunde jeg saaledes aldrig blive, men den skal altid i mig finde sin varmeste Talsmand.“

Kravet om Skattebevillingsret, der vilde gøre det muligt for Stænderne at faa fjernet Ministre, som ikke var dem til Behag, var efter Hempels Mening en revolutionær Idé, der ikke kunde forenes med Enevælde. Han var derfor en af de 21, der stemte mod et Andragende til Kongen desangaaende. Ærlig og redelig som altid begynder han sin store Tale imod:

„Dersom jeg kommer til et andet Resultat end adskillige foregaaende Talere, haaber jeg, at man vil antage min Viljes Renhed; de Ord, jeg udsiger, kommer fra Hjertet og vil derfor forhaabentlig ogsaa finde Genklang i Hjertet. Det ulovlige kan aldrig blive lovligt, det usømmelige aldrig sømmeligt . . .

Intet bør binde vor Tunge; Tilbageholdenhed sømmer sig mindst for Mænd, i hvis Aarer rinder dansk Blod; her er det Pligt at give vor Konge Raad og Midler, der kan bortlede Uvejret og betrygge hans Virken for Folkets sande Vel; thi naar, spørger jeg, er det regnet for Brøde at slutte sig til Monarken? Som Kongens tro Mænd, som hans tro Stænder vil vi slaa en Vognborg omkring ham, og af yderste Evne protestere mod ethvert Skridt, der kan forstyrre Landets Ro og Lykke.“ Saare betegnende slutter han: „Unægtelig hører der noget Mod til,

under den tiltagende Meningsdespotisme at stille sig i Gabet og bekæmpe visse Yndlingsidéer, hvorved man mildest dømt kunde slippe med at blive paa Aristokraternes Liste. Hvad skulde vel og i min uafhængige Stilling have hindret mig fra at slutte mig til det med saa megen Bram foregivne talrigste Parti, hvis jeg lod mig styre af ydre Hensyn. Men ogsaa her er det min Fortrøstning, at Guds Kraft vil være stærk i den svage. Første Gang, da jeg traadte ind i denne Forsamling, var det mit Hjertes Bøn som min alvorlige Beslutning i hver min Idræt at have Gud, Konge og Fødeland for Øje. Dette Løfte haaber jeg ikke at have været utro, men at kunne forlade min herværende Plads, ja hvad der siger mere, møde for Kongernes og Nationernes Overdommer uden nagende Selvbebrejdelse for at have svigtet det. Jeg maa saaledes for min Del efter Pligt og Samvittighed fraraade Petitionerens Indsendelse.“

Hempel havde aabenbart selv Følelsen af, at hans Rolle som Deputeret var udspillet, og at det vilde være haabløst at stille sig til Genvalg, en Beslutning, han meddelte i sit Blad. Københavnerbladene med *Fædrelandet* i Spidsen var meget ivrige efter at slaa dette fast. Der var et kraftigt Sammenspil mellem Liberale i Odense, der sendte Bladet Korrespondancer om Stemningen i Byen, og Bladets Redaktion.

Bladet omtalte det lidet heldige Valg, Odense havde truffet i 1834, noget, det ikke vil opholde sig med at bevise, da det vel er overflødigt. „Desuden hedder det jo, at man skal lade de døde i Ro, og bemeldte Deputeredes Virksomhed kan vel antages at være hedengangen og i Herren hensovet.“ Det lancerede forskel-

lige Emner: *Orla Lehmann*, der imidlertid tog mod Valg i Nyborg m. fl. Købstæder i Svendborg Amt, inden Valget fandt Sted i Odense, endvidere Oberst *Abrahamson*, der havde Tilknytning til Odense og trods en vis personlig Herskesyge var vel anskrevet i liberale Kredse. Da Hempel og hans Redaktør *Carl Bagger* i Stiftstidende tillod sig at have en anden Mening end *Fædrelandet*, svigtede dette sin nylig udtalte Hensigt at lade Hempel hvile i Fred og rykkede 12. Januar 1841 ud med det voldsomste af samtlige Angreb paa Hempel: „Efter hvad vi har bragt i Erfaring, skal der virkelig være nogle Borgere i Odense, der tænker paa at genvælge Kancelliraad Søren Hempel. Omendskønt Hr. Hempel ej vel formaar at forhale den politiske Tilstand, som Danmark gaar imøde, omendskønt han maaske snarere vilde bidrage til at fremskynde den nogle Øjeblikke — han er nemlig som bekendt en af de tre absolutistiske Karikaturer i Roskilde, og en Sag skades aldrig mere end af dens Karikaturer — saa tror vi dog at burde fraraade dette Valg, fordi Stænderforsamlingens Værdighed lider for meget ved Karikaturer. Det er langt fra at ville frakende Hr. Hempel Redelighed og Retshæder, tværtimod er vi overbeviste om, at han er i Besiddelse af disse Egenskaber, og vi ved endog med Vished, at han har gjort sig vel fortjent af Odense Kommune, man kan være en særdeles brav og højst agtværdig Mand og desuagtet være en politisk Karikatur. Vi kan ikke tro andet, end at det er Hr. Hempels hemmelige Fjender, som arbejder paa at faa ham valgt; de ved sandsynligvis, at Hr. Hempels Fremtræden i Roskilde undertiden har frembragt megen Munterhed, og de ved

ogsaa, at det er ubehageligt mod sit Vidende og Vilje at gøre sine Medmennesker muntre. Som Eksempel skal vi blot anføre den bekendte Begivenhed, da Hr. Hempel oplæste sin Tale for et lille udvalgt Auditorium, bestaaende af den kgl. Kommissarius, Præsidenten og et Par meget ærede Deputerede, der vanskeligt flyttede sig, mens den øvrige Forsamling, hvoriblandt, hvis vi ikke er fejlt underrettede, ogsaa en af Sekretærerne morede sig i Forværelset og af og til kiggede ind ad Døren for at se, om Hr. Hempel ikke var færdig. De, som mener det ærligt med Hr. Hempel, vil gøre alt, hvad der staar i deres Magt for at forebygge, at han kommer i en saadan ubehagelig Situation, thi han fortjener at forskaanes herfor paa sine gamle Dage.“

Dernæst følger nogle Spydigheder til *Carl Bagger*, der i 1839 i Stiftstidendes Tillægsblad havde erklæret sig for Republikaner fra sin tidligste Barndom, men som nu i sit Forsvar for sin Chef angreb „hint ultraliberale Parti, der just ikke altid ved at underkue en vis politisk Fanatisme, men som blindt erklærer sig for en Nathue, der ikke vil pynte sig med den røde Jakobinerhue.“

Faa Dage efter, 15. Januar 1841, meddelte Hempel i sin Avis sin uigenkaldelige Beslutning om ikke at søge Genvalg: „Det vilde være utilgiveligt ej frivillig at opgive en Post, hvor Sjælskræfternes usvækkede Brug er et saa nødvendigt Rekvisit.“

Hempels Beslutning hilstes med den største Tilfredshed og Anerkendelse i *Ove Thomsens Avis*.

I sit Blad søgte Hempel at rejse Stemning for Valget af den i Helsingør faldne Borgmester *Stenfeldt*: „Ved min Afgang som eders Repræsentant kunde intet større Bevis gives mig, end

at jeg ikke forgæves maatte have henledt Opmærksomheden paa en Mand, hvis praktiske Blik og levende Interesse for Sagen aldrig burde savnes i Stændersalen.“ Denne Henvendelse rejste nye Storme og Strømme af Indlæg og Modindlæg i begge Aviser, der jævnlig ledsagedes af Følgeblade, saa længe Valgkampen stod paa. Man maa absolut respektere den Liberalisme, hvormed Hempel i sit Blad aftrykte Modstandernes Indlæg, af hvilke Vej-Hansens var de groveste og mest utiltalende. Hans Henvendelse til Bedste for *Stenfeldt*, til hvem hans Forhold unægtelig maa have bedret sig siden de i Dagbøgerne omtalte Episoder i 1838, var ganske frugtesløs. Paa Valgdagen fik *Stenfeldt* kun 3 Stemmer og Hempel selv 1 til Trods for, at han havde frabedt sig Valg. Den liberale Oberst *Abrahamson* valgtes med 125 af 167 Stemmer til Deputeret, Justitsraad *Knudsen* til Suppleant med 76; derefter havde Etatsraad *Pontoppidan* 39. Endnu flere Maaneder efter Valget gav *Fædrelandet* sig af med Valget i en Korrespondance 5. April 1841 om Stemningen i Odense, hvor der udtales Forbavselse over, at Hempels Avis havde indeholdt en saadan Mængde Uhumskheder, at Indsenderen ikke kan begribe, at *Carl Bagger*, om han end er nok saa afhængig af Hempel, har kunnet bekvemme sig til at give Navn til sligt. „Hempel burde yde *Otium cum dignitate* (med Værdighed), befordre Samdrægtighed og fælles grundig Virksomhed i Stedet for ved ubesindig Adfærd at befordre den Adsplittelssens Aand og Intrigens Aand, hvoraf Odense alt i Forvejen er noksom plaget. — Odenseanerne burde være et Mønster for vore Provinsbyer i Stedet for at staa tilbage.“

Hempels Medborgere saa dog gennemgaaende anderledes paa ham end *Fædrelandets* uforsonlige Indsender og sendte ham en Takkeadresse for hans Stændervirksomhed, som ogsaa fik mange Underskrifter blandt *Abrahamsons* Vælgere.

Meget betegnende for visse Odenseaneres Dom over Hempel er en Bemærkning af Brygger *J. A. Paulsen*: „Du kunde naturligvis ikke hamle op med de gode Hoveder der ovre i Roskilde, men derfor er du alligevel vores egen gode, gamle Søren Hempel!“ Hempel blev bleg som et Lig og sagde intet.

Der er en vis Tragik over Hempels Skæbne som Politiker, valgt næsten enstemmigt ved det ene Valg og totalt vraget ved det næste paa Grund af sin Konservatisme baade i Næringspolitik og Forfatningsspørgsmaal. Det forringer imidlertid ikke Billedet af den brave, velmenende Borger, der var en god Kommunalmand og var yderst foretagsom i mange Spørgsmaal, men ikke skabt til Politiker i større Format.

STÆNDERFORSAMLINGEN 1835-36

Indfald. Det „Helsingørske“ Medlem¹ er en *staaende* Artikel i Forhandlingerne. —

NB. Voigt — om Trudselen for at fremkomme med Forslag for Næringsvejene i Kjøbstæderne, da disse da vilde staae Fare for at miste *den sidste Rest* af deres Privilegier!!! Det er Børne-Trudsler! skal vel gjelde for Balsam!

Den 19. Novbr. forlangte Provst Birch Betænkning i den nylig aabnede Kommittee over Forslaget om Realskoler „om nogle Dage“, for at faa det Hele endt inden hans forehavende Hjemreise næste Uge. — *Festina lente*²!

Skulde her skee en Rensning . . . hvor mange Automater og slaviske Sjele! Statister. De Fleste tage deres Petitioner tilbage eller beskjære og lemlæste dem for dog at fremkomme med Noget — var det ogsaa det bare Vand.

Nu kjendes det, om Valg-Machinationer³ havde fundet Sted — cf. Alsing⁴, Haastrup etc. etc. etc.

Ved Afstemningen over Reventlows Forslag ang. en ny Lovbog erklærede Voigt, at det ikke var gaaet igjennem ved blot Reising, da de, som vidste, at det ikke var i Regjeringens Aand, i saa Fald ikke havde vovet at give deres Stemme!!!!

Tuteins Visitbillet afgivet den 19. blev mig forklarlig den 20. Novbr., da min Correx til ham bemærkedes at være udeladt

af Protokollen. Voigt *vilde* have givet mig Vink — skjøndt unødvendigt, men undlod det for ei at hidse mig.

O du store Verdens-Galanterie!!! . . . og listige Umtriebe⁵ . . . servum pecus⁶ fordærver Alt.

Selv de største Skrigere — Ussing, Stenfeldt — trække ofte Seilene ind og lade Vingerne synke.

En Dag bemærkede Voigt i Anledning af Reventlows Forslag — se foran — da jeg svarede: „Her er ingen Regiering, — det er Pralen!“ — „Ja, det kan Du sagtens sige, men hvor mange ere i saa uafhængig Stilling?“

Til flere Manøvrer kan regnes Tuteins Visit den 17. Novbr., hvorpaa min Correx til ham var udeladt af Protokollen, uden at jeg vilde ændse det.

Slige foregivne „Offentlige Organer“, som der føre Ordet i „Kjøbenhavnsposten“ og „Fædrelandet“, kunne med Rette kaldes uforsonlige Harpyer, stygge Brumlebasser og ægte „Pøbelkonger“.

I flere kjøbenhavnske Blade har Man læst de stærkeste Opfordringer til Folket om at bestorme de Deputerede med Petitioner, saa jeg virkelig maa undres over, at denne Ret endda ikke er bleven mere benyttet.

Den 18. Novbr. I næste Møde kunde i Anledning af Bruuns opsatte Foredrag bemærkes: at jeg ønskede Protokollen tilført — (se Udskrift af den) — hvorledes mit foregaaende Forlangende om Udsættelse af Afstemning over mit Forslag var motiveret — at dette formeentes at have været Tilfældet med de flere finansielle Andragender; men blev dengang besvaret af Præsidenten,

Indførelse

— Adm. af "Vejviser for" Møller
 nu en fransk Udsigt :
 Indførelsen —

— J. M. Vestergaard i Indførelsen
 for de franske med
Indførelsen for Indførelsen
 en. Indførelsen for
 så Indførelsen for
 den Indførelsen for
Indførelsen for Indførelsen !!!)

— Adm. af Indførelsen for
Indførelsen for Indførelsen!

— Adm. af Indførelsen for
Indførelsen for Indførelsen
 : den Indførelsen for
 den Indførelsen for
 den Indførelsen for
 den Indførelsen for
 den Indførelsen for
 den Indførelsen for
 den Indførelsen for

Fra Søren Hempels Dagbøger, Bind II
 (Side 37 her i Bogen)

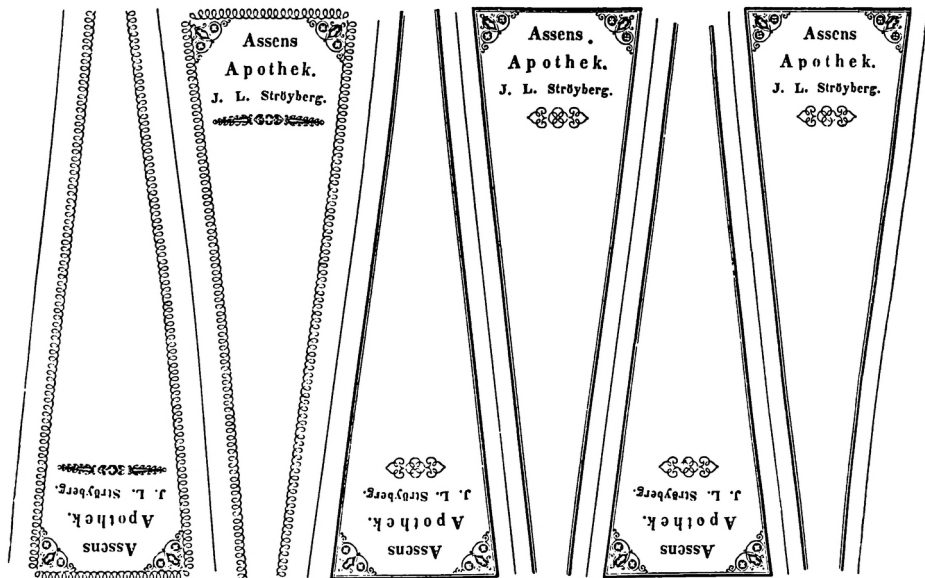
„at Udsættelsen blot kunde gjelde Kommittéens Udnævnelse, men Spørgsmaalet, om Sagen skulde under Kommittébehandling, maatte foreløbig afgjøres. Hermed erklærede jeg mig tilfreds, formenende, at det saaledes var i sin Orden.

Men mine Medborgere — Kommittenterne — skyldte jo til min Retfærdiggjørelse at oplyse om, at jeg intet havde forsømt i deres Interesse og udbad derfor Protokollen det Passerede tilføjet, da de kun fandt lidet Trøst i det givne Raad „at sætte Tæring efter Næring“, hvor der netop klages over den evidenteste Næringsløshed i mange Familier. Man spiste snarere lige saa godt, om ikke bedre paa Landet, naar Man havde noget at komme i Gryden. Hvor dette ei var Tilfældet, lod Man det nok blive.

„Kjøbenhavnsposten“ er en sand Vrængemund og Lumpenhund. Ove⁷ en meget agtværdig Aflægger. Nu fattes kun, at det døde Trykkefrihedsselskab, der lever kristeligt og nærer sig af Vrag (de talrige Subskribenters Bidrag) skulde tage aabent Partie med Ljunge og Hage⁸ og hjælpe til at give mig Banesaaret. Deres Taushed allene, der her er Brøde, beviiser, at den gode Villie ikke mangler.

Voigts Erindring strax efter Ankomsten fra Hovedstaden: „Jeg skulde dog tage mig i Agt; jeg fik ellers let de unge Mennesker imod mig —“ Talen var om min ABC⁹ til „Kjøbenhavnsposten“.

Det anonyme Stykke i „Fædrelandet“ med Overskriften: „Fra Roeskilde“ etc. er en Slyngelstreg, det være skrevet af en Deputeret, eller Hvo det vil.

GIFT.

SKANDERBORG APOTHEK.

D. SEIDELIN.

Etiketter til Kræmmerhuse og andre mindre Tryksager

Naar Redaktøren, Hr. Hage, ikke vil opgive hans Navn for Publikum saafremt han blev opfordret dertil, da kunde Intet hindre mig, som den fornærmede, til at berettigge Enhver til at kalde Hage en Erke-Slyngel.

Lommeprokuratorer og Rabulister, der excellerer i Kunsten at gjøre Sort til Hvidt, er Danmarks værste Plage. Dette være sagt, hver redelig Lovens Ven og Fortolker og Værge ufortalt.

Enhver, som nu har læst Voigts Forslag, taler nu i det mindste ikke derimod, og det navnlig Skrigerne!

Voigt slap endnu den 21. Novbr., konsulerede endnu Haagen, Ussing, Stenfeldt o. Fl.

Treschow skjælvede og lod mig læse Propositionen, hvorpaa jeg bemærkede: „Jeg er jo dog endnu ikke slaaet ihjel.“ Han tog atter ind til Kbhvn. med Salicath o. Fl. Voigts Brev til Baagøe¹⁰ i Svendborg, deri foregivet, at Theills Idée var af mig benyttet i min faldne Proposition. (Usandt, men List for selv at slippe fra det.) — Baagøe havde bebrejdet ham, at Nogle absolut maatte høre til Oppositionen. NB. Forsigtighed hos O. T.⁷, da de ere „Makkere“. V(oigt) spreder Alt, har deri sin Styrke.

Jeg erfarer meget af ham, ex. gr. With om min Troe til Præsidenten, som han bifaldt o. s. v.

En Dag — 15. Novbr. — fortalte Matthiesen mig, at han fik en skrap Lektion af Drewsen, fordi han gav en hvid Kugle¹¹, da der stemtes over mit Forslag om Næringsveiene, hvilket var fortalt ham af Matthiesens Nabo.

See det er Kjøbenhavnsk Selvstændighed!

Den 2. Decbr. Audients hos Ørsted. Lovet alt godt, mest Trykkeriet, gamle Frida omtalt. O. Thomsen. Petitionen etc. etc. contra Offentlighed, ja helt en velsignet Mand.

Det gik an for mig som Deputeret at afgive mig med slig en Petition, der var en Fornærmelse for Stænderforsamlingen, som hvis den fandt det rigtigt, burde gjøre det selv uden Opfordring! Mon Suppleanter! Ørsted om Kommunikation af Bevilling — Hovedstaden ikke derfor Hjertestaden. Ørsted har altid troet, at jeg havde Ret i Officialitetssagen — lovede det Bedste at virke for en nye Ansøgning — jeg maatte søge Prindsens Bistand. — Altid gjort meget for Iversens, dog ogsaa mig god.

Endnu den 29. Novbr. havde L. P. Voigt konsuleret Ørsted. Endnu den 30. Novbr. ligesaa, ja næsten mere raadvild, spillede sig i Andres Exempel, men at gjøre mere Skade ved at see Sagen afviist af Committéen.

Det er maaskee ikke uden Betydning, at Ussing er fløttet fra „Prindsen“ til Postgaarden og har taget Plads ved min Side ved Middagsbordet.

O. T. ankede i Foraaret flere Gange over i Striden med Hansen¹², at jeg ikke havde først konfereret med ham om den simple foreløbige Erklæring, at jeg selv forestod min Avises Redaktion.

Det er ham uden Tvivl lige saa bekjendt, at det netop var Konsul Grut¹³, af hvem jeg blev indbudt til at *fremme* hiin første Petition, men som af mig blev reent afslaaet, „da det streed imod mine Grundsætninger“.

Foreløbige Modgrunde imod Offentligheds-Petitionen — —

Det er Tid at tie — og at tale. Mine Grundsætninger har som Publicist oplevet fire Decenniers Omvæltning i politiske Theorier. Jeg ved det, at min Løn af Visse er borte, men jeg søger kun eet Bifald, og det er min Bevidsthed. Forlangendet er umodent — usømmeligt — unyttigt for Øjeblikket. Man maatte jo aabne Vinduerne, skjøndt det er midt i Vinteren. Danmarks Lykke, vore Medborgeres Interesser og Misbrugs Afskaffelse, til den Kamp ere Vi kaldede.

Jeg har læst de gruelige Eder (Drewsens visne Haand), de behøves ikke. Om det var de sidste Ord jeg talede — tilfreds, naar min Pen kan lægges usmittet i min Kiste og det Vidnesbyrd: „Han levede og døde som Sandhedens og Retfærdighedens Talsmand.“

Hvor vises vi hen af Stemmen?

Det er unøisomme Børn, som skrige og pukke, uden at vide selv hvorfor.

Jeg hylder Meningsfriheden, men jeg fordrer den igjen som en gjensidig Ret. Man betænke den store Gave, vor Konge har skjænket sit Folk, Ret til ved dets Organer at maatte udtale deres Overbeviisning inden disse Mure — betænker, hvor Meget herved er vundet, hvor meget ved Ubetænksomhed, Misgreb igjen kan forspildes. Betænker, hvad Dagens Historie har lært Os.

Bestod Petitionen med stolteste Fliid (?) og rødeste Guld — naaede end dens Længde fra Knippelsbro til . . . Mit Raad blev dog i Øieblikket at lægge den tilside som et umodent Foster, ei

at være Andres Aber. — Dette Raad giver jeg, fordi Pligt og Samvittighed byder mig, men uden at spørge efter Følgerne. Det er kun lave Sjeles Tanke. Jeg beiler ikke til Døgnfluernes Skudsmaal — jeg kiender Forfølgelsen i Ulveklæder. De stikke ikke. De maa lade deres fine og grove Skyts spille, ligefrem rette deres Skud imod Navnet Hempel. Med Fiinhed og uden al Bitterhed. Jeg kjender Verden og vilde skaffe slige Underskrifter ikke i Hundrede til min (?) . . . eller række fra Øresund til Lille Belt.

Lignelse om en Fader, der gav sine Børn en sjelden Foræring.

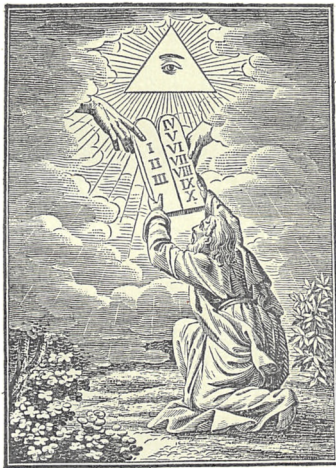
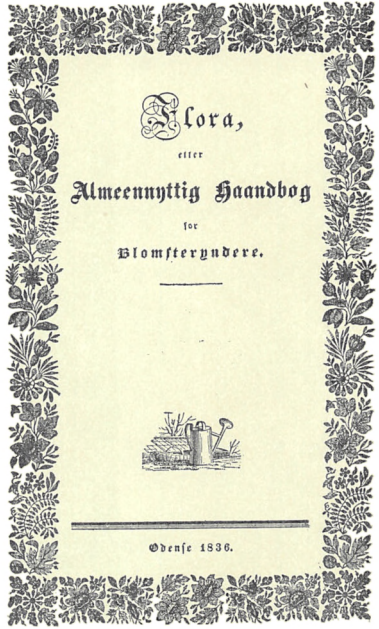
Vor Statsforfatning og Rets-Forhold bør tages i Betragtning ogsaa, cui bene.

Den 2. Decbr. Stort Røre i Anledning af mit Avertissement om Petitionen for Offentlighed. Ussing, Voigt (!), Hansen etc. i Bevægelse — Voigt laante Avisen omkring etc.

Om Middagen Debat ved Bordet, hvor det arme Menneske (Sidenius) lod mig vide med reene Ord, at naar jeg ikke vilde virke derfor, „skulde De have blevet herfra“.

Jeg blev ham ikke Svar skyldig, men sagde: „Jeg vidste nok, hvorfor jeg var her, ikke som Redskab for Machinationer og Insinuationer, ikke for at udbrede Misnøie med Regieringen, da Vi som uskjønsomme Børn, der havde faaet et Stykke Legetøj, strax forlangte et andet; men for at virke om mueligt til mine Medborgeres Gavn, rette Feil, hæve Misbrug o. s. v., o. s. v.“

Voigt sød og venlig imod mig, men har afslaaet Kommissarens Invitation til Middag i Dag!!

MO MO MO

I
 H
 I
 H

Det er lettere, at Himmelen og Jorden forgaar, end at een Tøddel af Loven bortfalder.

Luc. 16, 17.

Ev som haver mine Befalinger, og holder dem, han er den, som mig elsker.

Joſ. 14, 21.

Hvidt staar sig som et hyret Redskab v.¹⁴ Organ. Hans Øine idelig henvendte paa Kommissarius idelig parat til at hugge iflæng i ethvert Forslag. Det foreløbige Indvielses Griin er det Afskyeligste jeg kjender.

Physiognomiet en Barbars, barsk, glubende, stedse beredt at anfalde sit udseete Rov. Nu gynger han, kaster sig tilbage, hæver sig op i Sædet, viiser Tænder etc. etc.

Ecce homo!¹⁵

Den 4. Decbr., en varm Dag! — Anledningen var en Petition af Ussing fra Kjøbenhavns Slagtere, hvori de klage over Indgreb af deres Svende og Dreng, som tage til Frederiksberg og Omegnen, slagte paa deres egen Haand og føre Kjød til Staden. Under Debatterne paastod Drewsen Sagen afviist paa Grund af den §, som forbyder, at en falden Motion maa optages igjen i den Session, da den bekjendte fyenske Petition¹⁶ af samme Suurdeig havde opnaaet sin Skjebne og laae rolig i Graven, hvorfra den haabentlig aldrig meere vilde opstaae. Jeg svarede: „Skjøndt fældet, var jeg dog ikke bundet i Graven, at jeg jo endnu kunde løfte mit Hoved og skue op til de øvre Regioner. Jeg maatte atter paatale den Urigtighed, at i min Motion aldrig var gjort sligt et Forslag fra Slagterne, men blot, at de i Odense forlangte Frihed for Taxt ligesom i Kjøbenhavn, og det havde den kgl. Commissarius selv fundet billigt, naar det ansøgte paa rette Sted. Naar Man iøvrigt rippede saa meget over Laugene, da var det vel mere Navnet end Tingene, som angrebes. Hvad der før gik under Laug hedte nu „Patent“, „Monopol“ og „Privilegier“. Det ærede Medlem vid-

ste saaledes for sit Vedkommende, *hvorledes al Kludeudførsel er forbudt og Tolden paa Papir ophævet i den nye Tarif*, allene for at favorisere Fabrikerne etc. Da Drewsen vilde svare, standsede den ærede Præsident ham med at „*kalde mig til Orden!*“ den første af det Slags Revselse, uagtet Drewsen maa skee snarere havde fortjent det for sin Parallel imellem en Orpheus og en skøn Dame eller Hare, saavel som sit Opførelse imod Scavenius, da denne havde seet til *ham* m. m.

Nu, jeg maa bære min Skjebne og mindes mit Svar til Prof. Bang, da han yttrede: „Det volder, at Dr(ewsen) er fiffigere end De,“ hvorpaa jeg gjentog: „Mit Symbolum var og bliver „Ærlighed varer længst“.“

NB. Dog maa her tilføjes: at den 7. Decbr. kom Præsidenten hen til mig ved Indgangen og gjorde Undskyldning, forenet med Tilstaaelsen, at Drewsen var Ophavsmanden, samt at flere Deputerede forsikre, de ikke have hørt: at jeg „blev kaldt til Orden“, men at Præsidenten sagde: „Jeg maa bemærke, at det ikke hører til Dagens Orden.“

Mere om Mødet den 4. Decbr. Voigts Motion fra Kjøbstæderne faldt. Dog med 26 imod 33 Stemmer, efter heftige Debatter, hvori jeg deltog og beraabte mig paa den horrible stigende Nød i Kjøbstæderne etc. Stenfeldt fægtede ogsaa med megen Fynd og Varme.

Larsen¹⁷ var den eneste Landmand, der forlangte Under søgelse. Midt i Debatterne kom Drewsen og opriskede Bondesententsen fra forrige Gang „lad dem sætte Tæring efter Næring“ og anførte et Exempel, at en Skræder, der var Kudsk for

et Selskab af Magistrater paa Landet, havde levet saa flot, at paa Hjemvejen løb Hestene løbske, og det hele velvise Magi kunde let have brækket Halsen.

Drewsens bittere Raillerie bevægede mig atter til at reise mig og bemærke, at hiin Sentents første Gang ikke var undgaaet min Opmærksomhed, men for ikke at nære den forhadte Rivalitet imellem Statens Stænder, havde jeg dengang ikke svaret.

Nu derimod, da den gjentoges af en Deputeret af den dannede Klasse, var det min Pligt at erklære, at denne Lignelse haltede meget. Jeg havde selv ofte været Øienvidne til, at Huusfaderen med Kone og flere Børn maatte Dag ud og Dag ind tage til Takke med en tør Kartoffel uden anden Suul end Salt til. Jeg behøvede ikke at gjentage, hvor megen Agtelse jeg nærede for den hæderlige Landmand, men vist var det, at skulde Afregning gjøres, da forstod Man at leve paa Landet, saa godt som i Kjøbstaden. Førtes der ogsaa i Kjøbstæderne en mere luxuriøs Levemaade af dem, som havde Raad dertil, da var jeg vis paa, at Landmanden, naar blot Leiligheden gaves, forstod det lige saa godt.

Drewsen er nok en af de første, som har ført Heftighed ind i Debatterne og opfordret Præsidenten til at foretage Erklæringen. Idag, efter at jeg var kaldet til Orden, erklærede han et Par Gange Præsidenten, at naar denne faldt ham i Talen, at hvad mig angik, havde han ikke et Ord mere at sige, men var fuldkommen tilfreds!!!!

Den 7. Decbr. efter Protokollens Læsning reiste Voigt sig og erklærede, at han sidst havde følt sig dybt krænket, ikke fordi

hans Andragende, hvilket han forudsaa, var faldet, skulde kun ikke Virkeligheden end mere bekræfte hans Skildring om Haandværkerklassens tiltagende Nød, men fordi den ærede Opposition havde beskyldt hans Foregivender for at være urigtige. Han var Sandhedens Tolk og fremførte allene, hvad der var ham bekiendt som Sandhed. Det skyldte han saavel den ærede Forsamling som sig selv. — Efterat herpaa Etatsraad Hvidt og Professor Bang havde fralagt sig Beskyldningen, da de allene havde modsat sig, fordi Andragendet var ubestemt og utydeligt o. s. v., men Ingen havde dem bevidst fremført Usandhed, reiste jeg mig og bemærkede, at dette forekom mig dog Tilfældet, idet et æret Medlem opfordrede Raadet: „at sætte Tæring efter Næring“, hvorpaa jeg savnede mit Svar i Protokollen. Drewsen vilde tale, men forhindredes af Præsidenten, som erklærede, at jeg havde Ret til at forlange mine Ord tilført Protokollerne, i hvilken Henseende jeg strax gjorde det, saa godt Hukommelsen vilde tillade. — NB. Sammenstillingen af „et Medlem af Bondestanden“ og „et Medlem af den mere dannede Klasse“ (Drewsen) fandt Præsidenten upassende; derimod tillod han ikke Drewsen at komme til Orde, men Ussing paastod, at det tilførte strax burde oplæses. Sekretairen vilde undskylde sig, da det var indskrevet abbrevieret¹⁸ og understøttedes af Præsidenten deri, at det kunde ske imorgen; men Ussing holdt ved — jeg veed i dette Øieblik ikke af hvilken Aarsag — og . . . fik sin Krig frem. Under den stammende og ofte afbrudte Oplæsning maatte Sekretairen flere Gange modtage Hjelp og Rettelser, ei allene af mig, men selv af den Kgl. Commissarius! Nyt Beviis

paa dennes Sjælsstyrke, at han strax kan opfatte og erindre sig en Andens Udtryk. — Hvorfor Præsidenten strax forlangte mit Diktat, der jo kunde været givet skriftligt, veed jeg ikke.

Soiréen Aftenen den 8. Decbr. Kommissairen anmærkede, at jeg forleden Dag „blev varm“, hvortil jeg: at det laa nu engang i mit Blod; naar Vedkommende (Drewsen) gav Anledning ved sine irriterende Udtryk om Graven etc. Ø. troede ikke, at han „mente det saa ilde“. I Samtalen med mig og Ussing loe han over, at denne vilde bringe Sekretairen i Forlegenhed ved at forlange min Tilførsel oplæst Dagen før og kaldte det smilende „Ondskab“. Paa Ussings Svar gjentog han: „ja, om det nu ikke var den kulsorte Ondskab, var det dog etc.“ Til min Taksigelse og Forundring over, at han kunde hjælpe Sekretairen ved Tilsigelsen v. Oplæsningen af mine Ord, svarede Ørsted: „jeg kunde saamænd have dikteret ham det Hele.“ Gud, hvilke Tænke-Evner!

Da jeg spurgte, om Vi bleve færdige til den 21. Januar, blev Svaret: „det kunde ikke saa lige bestemmes“; han havde udladt sig til Andre: „at det var ønskeligt til *midt i Januar*, som det *ogsaa* var for Lignings-Udgifternes Skyld, hvilke vist ikke vilde blive kjærkomne for *Kjøbstæderne*“ (det sidste med et ironisk Smil).

Den 10. Decbr. Ved Reventlows Forslag om Tjenestefolks Frihed paa Landet -- som faldt -- understøttedes det kraftigt af Drewsen med de uhyreste, ækleste Lovtaler over sit Fabrik og Moraliteten der og Umoraliteten hos sin Nabo.

Da Skolelæreren opdagede 2 ugifte Piger, „men jeg vidste, hvad jeg havde at gjøre . . . gik til Københavns Fattigvæsen“.

Scavenius feiede hans Stolthed og Kommissarius lod ham vide, at han beholdt de 2 Arbejdere eller i Følge en Cancellie-Resolution.

Samme Dag fremkom Provst Birch med sit Forslag fra Skolelærerne, som jeg — uforberedt — understøttede. Drewsen og Scavenius ragede atter i Strid, fordi den Første lod den Sidste høre, at Rigmanden sagtens kunde leve etc.

Drewsen . . . Bonde-Chefen.

Erik Larsen — Buchwaldts Viderpart — er en af de fremmeste Bønder ved Character.

Under Petitions-Sagen den 12. Decbr. reiste Voigt og Bruun sig ogsaa og forlangte den understøttet i deres Kommittenters Navn, den Første tillige *i sit eget*.

Paa min Bemærkning til Hammerich og Voigt, at jeg ofte i Politiken havde lugtet Røg før Branden og vilde bede til, at det samme aldrig maatte naa til Os, svarede de Begge paa sin ægte Kjøbmandsk: „Ja, inden den Tid ere Vi borte!“ Jeg gjentog: „Men Vi have dog Børn efter os, som ogsaa skulle tænkes paa.“ — Præsidentens stygge Griin, hvergang jeg aabnede Munden. Det er af Oves Folk. Ussing taledede idag kun lidet, vist med Flid. — Sidenius, der skal være saa fattig som en Kirkerotte, hænger i Halen paa ham, bød ham paa „Chokolade“ i Fredags, forinden de droge samlede ind til Kjøbenhavn.

Deeltagelsen har aldrig viist (sig) større og almindeligere for mig. I Gaar Middags stoed Proprietair Madsen — mig aldeles ubekjendt — af Vognen her udenfor og kom ind, for at forsikre mig, at Enhver i „Prindsen“, hvor dog den galante Verden

spiiser, deeltog for mig og erklærede Sidenius for den „største Slyngel“, ligesaa paa Postgaarden. I Dag var Agent Bruun — en langt agtværdigere Mand end *Somme* — hos mig og gav mig samme Forsikring med Tilføiende: „at Provst Birch havde forsikret, han aldrig vilde sidde tilbords med Siden.“

I Kjøbenhavn maa derimod være et Triumfraab „der er — som Tommeliden — stor Glæde over al den Gaard“. NB. Voigts Ytring om at mishage „det unge Danmark“ et Selskab à la Tyskland! O! uhyre Forblindelse! Man vil ikke see med aabne Øine. Hvorfra vel mit nervøse Svimmeltilfælde og Blod-Congestioner i dette Aar. — det ulykkeligste i mit Liv? (Fra Ove.) Først naar Lavastrømmen spruder sine Gnister . . . til alle Sider, faaer det vildledte Folk sine Øine op, men for silde!

Den kongl. Kommissarius' Tale imod Petitionen var et Meesterstykke. Iblandt andet berørte han Forholdene til udenlandske Magter; vilde Man sige, at det derfor ikke havde nogen Fare, om Vi bleve paaførte en Krig, var der saa mange andre Maader, hvorpaa de kunde unddrage Os deres Velvillie. I langt større Stater — f. Ex. Tydskland, Preussen og Frankrig — havde Man givet efter og ophævet *alle* Associationer. Kongen havde antaget den Wiener-Erklæring for 1832,¹⁹ kunde ikke give *Holsten* Offentlighed, som dog havde Ret til Stænderforfatningen, hvor upolitisk vilde det da ikke være at gjøre det i Danmark.

Det kan kaldes vidt avanceret, at en Tale, som aander saa varm Følelse for Kongen, tør afbrydes.

Vor Modenhed er saaledes tiltaget mere end jeg nogentid forestilte mig.

Af Mødet den 12. Decbr. Petitionen om Forsamlingens Offentlighed blev først anbefalet med Varme af Præsidenten, derpaa med de vægtigste Grunde fraraadet af Kommissarius. Derpaa forsvaret af Hvidt og Bang, opponeret derimod af Moltke, Holstein — et ædelt Foredrag da han især ivrede mod Reskriptet af 22. Septb. — anbefalet af Ussing, nedtalt af Birch. Jeg taleden nu imod den, men hvad skeete? Nødsaget imellem fra mit svage Hovede og nervøse Tilfælde at kaste Øinene ned paa Papiret, der laa for mig, reiser med Et den *læspende* Brændeviinsbrænder J. Sidenius sig — som en paasukket (?) Hund — og siger: „Hr. Præsident, jeg maa bemærke, at den Deputerede taler af Papiret, hvilket er imod Anordningen.“ Jeg undskyldte mig med min Svaghed; men vilde gjerne, hvis det var Forsamlingen ubehageligt at høre mig, *tie*.“ Præsidenten sagde Intet og altsaa var den Historie ude. Da jeg lidt efter atter reiste mig og erklærede, at det ogsaa var mit Forsæt at stemme *for* en Kommittées Nedsættelse, hvis jeg ikke var bleven afbrudt, tilføgende: „Naar der iøvrigt var talt — af Præsidenten — om at fastholde Baandet imellem Forsamlingen og Folket ved Offentlighed, da maatte jeg mindes den Paamindelse, en Deputeret (Ussing) havde givet Forsamlingen, „at betænke, at Vi 70 her Forsamlede ikke var *Nationen*; den var *udenfor*“. Nu spørger jeg, om da nogle faa Snese Tilhørere, muligt af alle Slags fra Talentets og Karakterens Side, der maatte inklades som Tilhørere, kunde kaldes *Nationen*?“ Nu sprang den gale Sidenius atter op og bad Præsidenten spørge mig: Hvem jeg heri Forsamlingen havde nævnet ved „alle Slags“. Præsidenten forsik-

BAROMETRUM TORRICEL LIANUM.

4	4
Meget tørt 29	29 Sigt trocken.
Beständig 8	8 Beständiges Wetter.
Samft Veir 4	4 Hübsches Wetter.
Ustabil 28	28 Veränderlich.
Regn og Blæst 4	4 Regen oder Sturm.
Stort Regn 8	8 Starker Regen.
Storm 27	27 Sturm.
Jordbælv 14	4 Messina Ao. 1783.

Forfærdiget

**Nye Lollands
Gaasfjer, Gaasfedunn
og Edderduun**

er at bekomme hos **R. Mogensen** i Rud-
kjøbing til billigste Priser. — Værene
leveres frit paa Stedet i Fyen, Jylland
og Holsteen, 8 à 10 Dage efter Bestillin-
gernes Modtagelse.

 boende paa Kohlhöfen No. 216
 i
Hamburg,
 anbefaler sig med alle Sorter Glas og Porcelain,
 samt med Commissions- og Speditions- Affairer.

BAROMETER.

Megen	29	Tørre.
Beständig	28	Veir.
Skjønt		Veir.
Foran-	27	derligt.
Regn.		Blæst.
Megen	26	Regn.
Storm.		Uveir.
	25	

Et. Sillo i Odense.

rede, at jeg slet ikke havde brugt dette Udtryk om noget Medlem her i Forsamlingen. Jeg erklærede det Samme; men advarede derfor for, at Man ikke skulde komme med for mange Udfordringer af dette Slags; jeg havde ellers Sort paa Hvidt for, hvorledes Man havde forskaffet sig Underskrifter i *Odense* under Petitionen, med flere Oplysninger, der ikke vilde være Alle behagelige.“ Præsidenten svarede, at *slige Oplysninger kunde jeg indlevere skriftlig til ham!!!*

porro. I et følgende Møde agter jeg at undskylde Sidenius med følgende Oplysning, „at min Svaghed var ham saa bekendt, at han uden Svien . . . nogle Dage før jeg foredrog min Petition for Næringsveiene, selv bad den kgl. Kommissarius, om det ikke kunde tillades mig at holde det *siddende*, altsaa og imod *Anordningen!!*

Da dennes Godhed kom mig aldeles uventet og uden nogen foregaaende Anmodning fra min Side, svarede jeg: det behøvedes saa langt fra, at mine Been nu vare saa raske, at jeg gjerne kunde springe op paa Bordet og holde mit Foredrag rede *saaledes* staaende.“

Jeg har en Feil — næsten uovervindelig — varmt Blod; men jeg tør være den bekendt, da den allene udspringer af Overbevisning og Kjerlighed til Sandhed og Fødeland. Ang. Ove: „Vort Rige burde ikke være ueens med sig selv.“ NB. Ussings øjeblikkelige Lykønskning igjennem Ove.

Navnet Sidenius var forud saa lovprist; hvad betyder det nu? I Sandhed! Disse Dagleiere!

Den Deeltagelse — hvor dybt saaret jeg var — som mødte

mig fra alle Sider, var mig den fuldkomneste Erstatning. Den har ei engang manglet fra det ærede Medlems (Sidenius') Side.

Den 15. Decbr. Voigts Erindring i Mødet (strax efter Ankomsten fra Hovedstaden): „jeg skulde dog tage mig i Agt; jeg fik ellers alle *de unge Mennesker imod mig.*“ — Talen var om min A. B. C. til „Kjøbenhavnsposten“.

I samme Møde indtraf den Kuriositet, at min Vederpart fra i Lørdags (J. Sidenius) ved at fremvaase Noget om Nedlæggelse af Nykjøbing Skole paa Falster, hvorom der slet ikke var Tale, hele Tiden foredrog sin Materie af et stort Papir, som ei allene laae for ham, men han endog holdt op i Haanden for sig. (Maaskee stolede han paa, at det ikke saa godt kunde sees mod Lysene, som den Aften første Gang brugtes.) Jeg blev imidlertid ved Vink fra flere Deputerede gjort opmærksom derpaa. Ingen gjorde imidlertid Indsigelse, hvilket jeg vel skulde have gjort, men vogtede mig vel for at vise en saa lav Hævn. — —

Denne Bagfrastikken i Kbhposten kommer sikkert fra Søren Hansen²⁰.

Matthiesen sendte Bud efter en Pakke hos mig „til den deputerede Herre“, forlangte og maatte have „Thee“ efter hele Jule-nadveren — beklagede i sit Logis, at „Vi Deputerede ere saa anstrængede af Arbeide, at han ofte gaaer forbi den Dør, han vil gaa ind ad“ — Distraction!!

NB. Offentlighedens Ven har Ingen været og kan Ingen være i høiere Grad end jeg.

Kuriositeter fra Mødet den 31. Decbr. 1835. Under de foreløbige Forhandlinger om Petitionen angaaende en ny Jagtlovgivning talde Proponenten — Sidenius — atter bestandig af Papiret, holdende det i Haanden. Præsidenten gjorde Mine til at ville forbyde ham det; men efter at Ussing var gaaet hen og havde talt med ham, skeete det ei. Imidlertid reiste Neergaard sig, vinkede ad Voigt og bad ham forhindre, „at jeg ikke skulde paatale det, „da det altsaa findes (?) derfor.“ Man tænke sig det Djævelske i Planen!!!

Jeg taug, hvilket fra først var min Agt: Præsidenten og Alle Andre ligesaa! Her kan Man studere Mennesket. —

Kammerraad Drewsen krydrede efter Sædvane sit Foredrag blandt Mere med, at han med Forundring havde hørt af Kommittéens øvrige Medlemmer, hvor mange Dyr — Vildt —, der antoges passende for en Quadratmiil, og at de ikke havde været mere enige end i det Punktum at bruge legemlig Revselse til modvillige Klappere.

Da saa Scavenius dadlede saaledes at benytte *Kommittee-Yttringer*, samt anførte Noget fra sin Erfaring som Auscultant i Rentekammeret,²¹ gjenmælede Drewsen, hvor paafaldende det var ham at høre, at Kommittée-Forhandlinger skulde holdes *hemmelige*; om det ogsaa var den Maade, Man skulde hylde Offentligheden paa? Han maatte da beklage, at han aldrig havde haft Sæde i noget Kollegium og altsaa heller ikke lært den Kunst at tie.“

Scavenius replicerede: han havde ikke sagt, at der ikke maatte omtales Kommittéens Forhandlinger; men det syntes

ham blot, at ikke enhver henkastet Yttring i Kommittéen, hvor Sagen skulde drøftes fra *alle* Sider, egnede sig til at gjentages i Forsamlingen. Iøvrigt indstillede han, hvorvidt det sømmede sig, at denne Spot med hans Yttring: at han havde havt Plads i Rentekammeret etc. Ved Forhandlingernes og Mødets Slutning dadlede Præsidenten det saaledes imellem de to Medlemmer passerede, med Ønske: at alle *Personligheder* i Fremtiden maatte holdes udenfor Discussionerne. Drewsen reiste sig endnu og vilde forsvare sig med, at han havde kun omtalt Scavenius' Plads i Rentekammeret, fordi han selv havde berørt det; men blev af Præsidenten afbrudt med: „at det var *i den Forbindelse*, hvormed han havde omtalt det, at Feilen laae.“ — Ved Bortgangen udbrod Drewsen hoverende til de Omværende med en styg Latter: „at nu havde Man idag hørt, *at det var en Spot at være i Rentekammeret.*“ — Hvilke Konklusioner!!

Kjøbenhavns-Reisen. Prinds Christian forlangt Brev fra mig, naar noget Klækkeligt til Haandværkerne er indkommet. — Resten meddeelt i et Brev til Mort. Christian²² og et andet til min Kone. —

Af Mødet den 6. Januar 1836. — Sidenius blev irettesat af Præsidenten, fordi han ved Jagtlovens endelige Behandling som Proponent nævnede Personer omtrent saaledes: „For Hans Nielsen kan det være en betydelig Skade, hvad der slet ikke er det for en Grev Reventlow, Kjkr. Scavenius og Grev Ahlefeldt.“ Først vilde han forsvare sig mod, at det ikke var fremført som Personligheder, og da Præsidenten dernæst gjentog sin Erindring, vedblev han: „Jeg kender her i Forsamlingen kun de

Liste No.

R. Lob til
 Classe af det
Kongelige Kjöbenhavnke Classe-Lotterie,
 bestaende af () Lotter.

Foreviseren af denne () Lotsebillet
 med Amten Skrives.

og med Devise:
 haver betalt Rbd. fr., hvorimod den derpaa saltnes Gevinst udbetales efter Planen.
 () Børbndberg 184
 Classe fornyes inden den

J. HARKSEN
Juvelør
Guld og Sølvarbejder

ODENSE

Manufactur-Mode-
 og Brodeerhandel
 af
L.B. Jürgensen
 paa
 Vester-gaden i Odense

Billet d'Entrée
 au
CONCERT
 des
 DEMOISELLES
I. Fonseca & S. Østergård.

**ÖVERSTE
 PARQUET.**
 Carl Becker.

Blank-Svæerte
 efter Engelsk Maade
 som conserverer Læder.

Bundtmager
Eisinger
 paa Övergade N° 53.

Uhrmager
C. F. Schmidt,
 Vester-gade N. 385.
 i
 Odense.

Prøver af Dagliglivets Tryksager i Hempels Tid

Deputerede, men ikke Grev Reventlow o. s. v.,“ men blev atter stoppet af Præsidenten med, „at han ikke var berettiget til at tale 2, endnu mindre 3 Gange!“

Mere tolerant — for ei at sige mindre upartisk — reiste Præsidenten sig under de samme Forhandlinger imod *Drewsen*, da han drev den frygteligste Persiflage med Committée-Pluralitetens i dens Indstilling fremsatte Momenter, hvilke han satte i Parallel med de Svar, som kunde gives, naar en Skrædder og en Strømpekræmmer kom i Strid, hvo af dem der var berettiget til at sye Kamascher? og anvendte nu Kommittéens Ord ganske punktvis blot med den Omsætning af Skrædder og Hosekræmmer for Jagteier og Bonde. Dette Vrængereri drev han til den Yderlighed, at selv Ussing paatalte den Maade, hvorpaa de af Kommittéen udtalte Ytringer, der aandede et saa ædelt Sind, vare parodierede.

Tutein dadlede ogsaa denne Fremfærd, der er ganske stridende imod § 80.

Referenten Scavenius holdt sig fritaget for at svare derpaa, som alt for foragteligt og skulde ikke misunde Dr(ewsen) den Celebritet, der kunde vindes paa denne Vej etc.

Drewsen begyndte med at hudflette Committéens Pluralitet, fordi den var gaaet ud fra det Synspunkt, at en Konge var en Jagt-Elsker og gjorde i Anledning heraf nogle piquante Spørgsmaal. I Henseende til at slaa Klappere, da fandt han Bestemmelser nødvendige, thi styredes Vi nu af Trajaner²³, Hvo sikrede os da for en Nero?

Men Forfatteren af et dissentierende Votum — Hans Chri-

stensen fra Vejstrup — blev uden Skaansel nedrevet af Drewsen. Hans Raad til at udrydde Vildtet ved alle andre Midler end Skydegevær af Bonden fandt han revolutionairt.

Han vilde foretrække alt det gamle for dette, hvad Nogen vilde tænke, hvis Man hørte slige Ord uden for Forsamlingen?? etc., etc.

I Anledning af Viinhandler Jensens Yttring til Mort. Christian, at

a) at jeg ogsaa har mine *mange* Feil, hvilke da, efter vort forrige venskabelige Forhold, maa være opdukkede og indblæste ham af Ove og

b) at han ikke vilde skrive slige Breve til sin Tjenestekarl, som dem Ove har faaet fra mig, bemærkes:

ad a) De største Feil hos mig, som Hr. Jensen kan have opdaget, maa nok være, at jeg viste Ove saa mange Velgjerninger, før jeg havde lært ham at kjende, ex. gr. uden den mindste Sikkerhed sendte ham 200 Rdl., før han forlod Kjøbenhavn, hvoraf endnu ikke er betalt een Skilling, eller erlagt Rente, betalt 70 Rdl. forud i Husleje til Madame Kofod fra første Februar, og nøjedes med at fastsætte 5 Rdl. Tilbagebetaling maanedlig i Afkortning paa hans Løn fra 1. Jan. 1835, tilstod ham strax ved første Maanedslønning 900 Rdl. aarlig, der var 300 Rdl. *over* Akkordten, som lød paa 600 Rdl. for Arbejdet paa Avisen, hvor foruden vilde kunne gives grundet Haab om 200 Rdl. aarlig Fortjenester paa Oversættelser og andre litterære Arbejder, hvormed Avis Arbejdet er det Eeneste Ove hidtil har paataget sig for mig. De 200 Rdl. er altsaa *slet ikke fortjente* og de

100 Rdl. er en reen *Skjænk!* med utallige flere beviste Velgjer-
ninger. NB. see 138.*)

ad b)**) Og om Feil af denne ikke maa være langt mere
graverende og forbittrende end af et simpelt Tyende? Jeg har
ikke overtølpret Ove. Naar mine Breve til ham læses med koldt
Blod, indeholde de ikke et haardt Ord mere, *end hvad han selv
har foranlediget* ved sit letsindige, lumske og underfundige For-
hold; Falskheden fortjener aldrig Skaansel.

NB. endnu som forglemt under a) gik i *Selvskyldner-Caution*
for 400 Rdl. rede Sølv, som Hr. Jensen selv var saa føielig at
laane til Ove, men — skjøndt hans *Broder* i Logen! — allene
paa dette Vilkaar eller imod min Hazard.

Mødet den 11. Januar 1836 aabnedes med en Extra-Sag —
Kommuneloven hørte nemlig til Dagens Orden. —

Efter Protokollens Oplæsning reiste *Ussing* sig og oplæste en
Petition fra imellem 1000 og 1100 af Kjøbenhavns Haand-
værkssvende, hvori de tye til Stændernes Forsamling, i Haab
om at denne vil værne om deres Rettigheder og bidrage til Op-
hævelse af Reskriptet af 23. Oktober 1835, som forbyder dem
at reise til Steder, hvor der ere politiske „Associationer“ dem
„notorisk“. Petitionen var affattet i det mest poleerte og kunst-
lede Sprog. Med Plakaten driver de paa bedste Maade Nar,
da den hindrer fra deres Talenters Uddannelse. Hverken de

*) *porro* = 50 Rdl. Reispenge til det foreløbige Besøg paa 2 Dage,
ca. 80 Rdl. for hans Tøis Transport-Reise-Godtgørelse.

***) ad b) Herpaa maa jeg blot spørge Hr. Jensen: om han holder en
Tjenestekarl for et *vigtigere* Tyende, end en *Redaktør*, der strax proteste-
rede imod at gjelde for „Lejesvend“?

eller mange Lovlærde vide at forbinde noget Begreb med Ordene „Associationer“, „notorisk“ etc. . . . Plakatens Conciapist røber tydeligt, at han har havt et tydsk Concept liggende for sig, men de maatte i denne Henseende bemærke, at Danmark ikke hører til det tydske Forbund, at de danske Haandværks-svende stedse havde nydt Regjeringens Agtelse o. s. v.

Kommissairen fandt det paafaldende, at sligt et Aktstykke, som aldeles stridende imod § 75 af Forordn. af 1834 kunde her oplæses uden at være ham forevist, eller at han havde mindste Forkundskab om den. Dens hele Form og Udtryk viste, at de aldrig var udgaaet fra Svendene selv etc. Ussing gjenmælede, at han fandt Tilfældet lignende med de mange Petitioner, som idelig indleveres om Hoveriets Ophævelse og henvistes til Kommittéen desangaaende. Indholdet havde han selv ikke kiendt eller vilde forsvare, Petitionen var af ham foreviist Præsidenten etc. Den kongl. Kommissarius gjenmælede, at her var en væsentlig Forskjel med denne Petition og den om Hoveriet. Disse var næsten alle af lige Indhold og indleveredes kun uden at glædes. — Præsidenten maatte bekræfte Sandheden af Ussings Udsagn, forsaavidt at den var ham ved Mødets Begyndelse af den Deputerede foreviist, *men han havde ikke læst den*. Han slap uden videre Correx af den Kgl. Kommissarius — og alle Andre taug. Hvor er Kraften? borte, borte. Gud maa vide, hvad de kommende Dage ville bringe.

I samme Møde anmeldte Præsidenten til Slutning: at Kommittéen i Sagen om *Frireiser* havde forlangt sin Betænkning tilbage for at forandre Noget i den. Derimod opponerede Ussing og

Stenfeldt, men gjendreves af Treschouw med et Sidehug om, at han ikke fortjente den Bebreidelse at spille Forsamlingens Tid. Derpaa gave Ussing og Stenfeldt deres Kontra-Erklæringer. Flere, som Bang, Salicath og Hansen, fandt det haardt at nægte en Kommittée denne Billighed. Tilsidst lod Præsidenten afstemme, og Resultatet blev Stemme fleerhed for at Kommittéens Ønske maatte tilstaaes. Ussing og Stenfeldt reserverede sig, at de ikke streed imod *nærværende* Tilfælde, men blot imod *Principet*.

I Mødet den 15. Januar. Under Forhandlingerne om Udgivternes Ligning. Da Stenfeldt havde paataalt, at han ingen Grund saa til, hvorfor just *Amtmændene* skulde være Valgdirecteurer,²⁴ men ikke Magistrater eller andre ansete Mænd? I *Kommissairens* Svar, som gik ud paa, at dertil dog altid Embedsmænd vare ønskelige, sluttede han med den laconiske Bemærkning: „at da Valgdirecteuren ikke selv maatte vælges, vilde Vi, der som Magistratspersoner vare blevne Valgdirecteurer, ikke have havt den Fornøielse at *see det Helsingørske Medlem i vor Midte!*“!

NB. Den oplæste Petition af Haandværkssvende er, efter Voigts Sigende, et Fabrikat af Hr. Sager²⁵!!

I Mødet den 16. Januar. Da jeg foredrog Petitionen fra de 7 Brændeviinsbrændere i Odense Forstæder og paa Byens Grund, angaaende deres lidte Forurettelse, bestred især *Stenfeldt* heftig dens Antagelse og androg paa dens Forkastelse, for „Principet“s Skyld. *Hvidt* og *Bang* gjorde nogle Bemærkninger om de manglende Beviisligheder. Ussing derimod understøttede Andragendet. Jeg bequemmede mig da til at *udsætte* det for

at indhente Beviislighederne. Efter Forhandlingen kom Drewsen hen til mig og yttrede med Venlighed Deltagelse for Sagen og indgik i min paaberaabte Anskuelse, at jeg vidste ikke, hvad *Petitionsretten* havde at betyde, naar der skulde optaarnes saa mange Vanskeligheder. Jeg indestod Forsamlingen og garanterede for Sandheden af alt Anførte. Overalt foredrog Man jo en privat Petition for at underkaste den Forsamlingens Bedømmelse. Enhver havde Ret til at erklære sig *for* eller *imod*; men den egentlige Undersøgelse og Forkastelse tilkom dog egentlig Kommittéen, til hvis Bedømmelse Sagen blev henstil(le)t.

Da ved mit Besøg hos den kgl. Kommissarius næste Formiddag, Stenfeldt tilfældigvis kom ind og ved Hilsen sagde: „God Dag! *min Antagonist* fra i Gaar etc.“ — bemærkede Ørsted med sin sædvanlige godmodige halvsarkastiske Spøg: „Nej! De tager fejl. Hempel var ikke *Deres*, men De hans Antagonist!“

Mødet hos Ørsted den 17. Januar. Først berettede jeg ham om Audientserne hos Kongen, Præsidenten og Stemann,²⁶ samt de paa ethvert Sted meddelte Svar. Derpaa raadførte jeg mig med ham: om det kunde hjælpe, at jeg indgav en nye Ansøgning om at faae Morten Christian til min Medhjælp og Associé med Vished om Rettigheden efter min Død?

Ørsteds Svar: Han vilde tilraade mig at indgive en ny Ansøgning, der var bedst at overlevere i Kongens egen Haand, da Kancelliet let kunde simpelthen atter forkaste den. Jeg kunde dertil søge Prinds Christian om hans Understøttelse. Stiftamtmandens Attest kunde jeg vedlægge Gjenpart af.

Min Rettighed, som jeg dokumenterede af Iversens „Journals første Aargang“, holdt Ørsted for ubestridelig, klar om Privilegiets Ælde, Form, Overdragelse etc., Avis-Antallet — Avertissements-Indtægter (dem han anslog langt over Virkeligheden). Angaaende den polytechniske Afgift troede Ø., at jeg vilde blive fritaget derfor *i min Levetid* eller i al Fald maaskee en Ubetydelighed af nogle og 20 Rbdl.

Jeg overleverede ham et Expl. af Mort. Christians „Flora“ og udbad mig Manuskriptet af mine Indledningsord ved de Deputeredes Møde i Odense tilbage, da det kun var et Kladder-Expl. Han lovede det, uden at forlange nogen Afskrift, som jeg tilbød, men han havde været i Uvished, om det var ham leveret blot til Gjennemlæsning eller for at beholde. . . .

I Mødet den 18. Januar vedtog og erklærede Voigt sig i Alt enig med Referenten i Kommunesagen (Stenfeldt), men med et Par Gjendrivelser af Kommissairens foregaaende Yttringer om Raadmænds Valg etc.

Paa min Bemærkning: „Hvor Du var haard; kunde Du ikke lade de døde hvile i Roe?“ svarede han: „Jo, det skulde han have!“

Jeg vilde gjerne hævne mig over hans Affærdigelse af min Petition. Hævnen er sød o. s. v.

I Mødet den 19. Januar blev Kommuneloven sluttet og Kommittéens Indstilling med stor Fleerhed *antaget* samt alle Amendementer forkastede, paa eet nær af Grev Holstein, hvorefter det hele Borgerskab skal tilkaldes, naar det gjelder *nye Laans* Optagelse, Afdrags Forlængelse etc.

En Afskrift af hele Indstillingen har jeg forlangt af Hr. Lund til Odense. — —

Den 20. Januar kom jeg om Middagen i Læsesalen, hvor blandt Flere „der Verbitter“ (Sidenius) sad for at see Betænkningen i Skolelærersagen.

Præsidenten var der ogsaa og gav mig strax en Vinge — da der taltes om Forretningernes Skynding —, da Tallotterie-Kommittébetænkningen endnu stod tilbage.

Jeg svarede: at den efter Løfte var færdig fra mig for 8 Dage siden, men den vidtløftige Finantssag forrige Uge havde forhindret en Committéesamling, der nu i Gaar havde fundet Sted.

I Mødet den 20. Januar. Under den endelige Forhandling af Reventlows Forslag til en ny Lovbog. — Proponenten holdt et Foredrag i de mest forlegne Udtryk, uden Orden og Sammenhæng.

Stenfeldt, Poulsen og Rye, Grev Holstein og Flere understøttede Forslaget, der af Kommittéen ikke var fundet antageligt. Holstein begyndte med, at de praktiske Jurister gjerne saae, at Lovgivningen vedblev at være et „terra incognita“. Salicath svarede herpaa, at netop en ny Lovbog vilde blive et langt større terra incognita. —

Drewsen modsatte sig med sin sædvanlige arrogante Tone. Vel var han en ustuderet Mand, og kunde ingen Stemme have i en Sag, der egentlig vedkom *Juristerne*; men Stænderne vilde heller ikke endnu være kompetente til at bedømme en ny Lovbog. Ifald Hollænderne vare de gamle Hollændere, vilde Man faa at læse fra Amsterdam: „Kongen af Danmark har udsendt

en Fregat med den nye Lovbog til Vestindien,“ og Postdagen efter, „at Kongen af Danmark havde sendt et Linieskib med Fortolkninger over den nye Lovbog til Vestindien“!!

Hammerich tilraadede Grev Holstein at forlange stemt „med Kugler“, hvilket da skeete; thi Andragendet faldt med 47 imod 18 Stemmer. — Reventlow undslog sig for at give Stemme med i Sagen.

Der er i disse Dage talt meget om et Andragende om „Sognebaandets Løsning“. Hammerich skal hverve stærkt derfor; men endnu er det ikke opslaaet, ei heller ved Man, hvo der er udseet til at foredrage det.

Magister Lindberg²⁷ er i denne Henseende — den 20. Jan. — personlig indtruffet til Roskilde.

Mere om 20. Januar. Den kongl. Commissair fraraadede ogsaa Petitionen om en ny Lovbog, formedelst de næsten uoverstigelige Vanskeligheder. Kun i Frankrig havde Man faaet en, som Tilstanden gjorde nødvendig, men Erfaringen havde ogsaa her beviist, at Processernes Antal ikke var formindsket; tvertimod havde den været heel fordeelagtig for „de praktiske Juristers *Perfection*“!!

(Almindelig Latter). NB. I Frankrig var Lovsystemet hidtil heel forskielligt efter Provinserne. I nogle fulgtes den romerske Lov, i andre Sædvaneret.

Iblandt endeel i Læsesalen udlagte, mest anonyme Petitioner til Stænderne, er *en* om en Pensions Anstalt for ugiftv Fruentimmer, en *anden* til Præsidenten om at forsyne Komediehuset med 3 Taarne, hvorigjennem Tilskuerne i Ildebrands-Tilfælde

kunde redde sig, og en *tredie* Opfordring til at holde Execution og lade Enhver af Forsamlingen, der ikke erkjendte Jesu Værdskyld og vilde sværge paa 2 §§²⁸ i den Augsburgske Konfession — henrette!!

Med Posten den 21. Januar 1836 modtog jeg endnu tvende Breve i Skolelærersagen af følgende væsentlige Indhold:

1) fra Hr. J. Hvid paa Stutterigaarden ved Middelfart — dateret 16. Januar.

„Billigheden af en Forbedring i Skolelærernes Stilling paa Landet og i Betragtning af deres møjsommelige og vigtige Hverv i Oplysningens Fremme gjør det ønskeligt, at denne Stand ogsaa i ydre Forhold maa kunne holde Ligevægt i den Alt stigende Kultur.“ (Resten af Forslaget — Dagbog I, S. 23-32, udeladt.)

Den 22. Januari om Aftenen foredroges ganske uventet Skolelærersagen. Efterat Referenten Mynster havde læst Kommittée-Betænkningen og Proponenten Birch gjort sine Anmærkninger derved, rejste jeg mig og refererede mig til *ethvert* Ord, som af de Foregaaende var yttret til *Skolelærernes Bedste*, beklagede jeg, at Kommittée-Betænkningen ikke havde udligget til Eftersyn den befalede Tid; jeg havde i Onsdags forgæves søgt den i Læsesalen; den blev først i Gaar anmeldt af Præsidenten; jeg var nu slet ikke bekjendt med den, og kunde derfor ikke fremkomme med de Bemærkninger jeg ønskede o. s. v.

Nu blev Præsidenten perplex, men søgte at gjendrive mig med, at Bemærkningen blev anmeldt „i Forgaars“, der altsaa skulde gjelde for tre Dage. Jeg lod det blive derved, og Discussionerne fortsattes med et vidtløftigt Foredrag af Casten-

skjold. Saasnt dette var besvaret af Birch, tog Salicath Ordet og paastod, at efter de gjorte Indvendinger maatte Sagens Debattering udsættes. Nu blev Præsidenten varm og svarede med kjendelig Bitterhed, at saa beklagede han, at intet Møde kunde holdes i Morgen, Løverdags, men maatte udsættes til næste Mandag. Ussing reiste sig og forfægtede Forsamlingens Ret til ingen Afvigelse at taale fra Forordningens § 77. Sagen blev anmeldt først indlagt i Forgaars Aftes — altsaa kun om Dagene, da der var holdt Plenarforsamling.

Ussing tog flere Gange Ordet, ligesaa Salicath, Stenfeldt o. Fl. til min Fordeel. Opfordret til at erklære mig, hvorvidt jeg vilde samtykke i Sagens Fortsættelse næste Dag, svarede jeg, at saa nødvendig jeg vilde gjøre mig skyldig i Udsættelse og Tidsspilde, forekom det mig dog, at Sagen om Friereiser, der for lang Tid siden var udlagt, men taget tilbage for at forandre et Votum, ikke forekom mig af større Vigtighed end *Skolelærersagen*. Strax replicerede Præsidenten paa sædvanlig Viis: „her var ikke Tale om at *præferere* Sager“.

Dermed hævdedes Mødet til næste Dag.

Et Indfald af Salicath. I Læsesalen den 20. Jan. bebreidede Præsidenten mig Tallotterie-Sagens Udsættelse. Efter Mødet næste Dag, da *Salicath* og jeg just stod ved Præsidentens Bord for at tale med ham, erindrede jeg *Salicath*, som havde lovet at lade Committée-Betænkningen skrive, herom, tilføjende: „Jeg fik igaar en Næse af Præsidenten,“ hvorpaa den vittige *Salicath* strax henvendte sig til Præsidenten, sigende: „Hr. Præsident! Maa jeg bede om at faae de Næser, De giver Kancell. Hempel.“

Ved Bortgangen den 22. Jan. om Aftenen, da Voigt bemærkede, at Hempel var Skyld i den polske Rigsdag, svarede Salicath: „Som jeg hører, er Odense og Faaborg i Strid.“ Jeg takkede Salicath med: *Retfærdigheden* leve!

Uden for Døren bad Birch mig at tale *med Varme* imorgen. Jeg svarede: „med al mulig Moderation.“

Den 25. Januar om Aftenen fik Kancelliraad Haastrup ved Mødets Slutning en skarp Reprimande af Præsidenten for utilbørlige Udtryk. Han og flere Deputerede — Ussing med — erklærede sig aldeles uvidende om, *hvori* samme havde bestaaet. Præsidenten svarede blot, at han vidste det. *Flere* havde ogsaa følt det. Omsider forklarede Drewsen, at det maatte være nogle til ham sigtende Ord, angaaende hans Betænkning om „Frireiser“, da Haastrup havde kaldt ham „Medlem af Bondestanden“, men *han* havde Intet derimod. Dette indrømmede Præsidenten. Imidlertid yttrede næsten alle, med Undtagelse af nogle Adelsmænd (Rosenørn), største Indignation over en saa ubeføiet Behandling.

En mulig Nøgle! Scavenius gav et Par Uger før i Kjøbenhavn et stort Banquet. Dagen efter viste Præsidenten sig usædvanlig forekommende imod denne Aristocrat. Tutein var under Debatterne henne og talte med Præsidenten. Næste Dag skulde Sagen om Jorddrottens Forhold til Fæstebonden begynde. Her ventede Man en ivrig Kjæmper for Bonden i Haastrup. NB. NB. Jeg tænkte strax uvilkaarlig paa Scenen ved mit Deputeretgilde forrige Sommer imellem Ahlefeldt og Haastrup!!! . . . Finesser.

Den 26. Jan. begyndte Jorddrottsagen. Ussing kjempede for

Bondestanden. Scavenius holdt i et langt Foredrag paa Godsejernes Ret; ligesaa Castenskiold paa en saa rørende Maade, at jeg maatte bemærke: „Det maatte være den største Ulykke i Verden at være Godsejer!“

Morgenen den 9. Febr. efter Forhandlingen om Friereiser var fremlagt en lille ny Støvekost paa Juels Papirer og 2 Mark, fordi han havde talt imod det *frie* Hartkorns Fritagelse. Den første blev efter Kommissairens Ordre af Tjeneren borttaget før Juels Ankomst, og de 2 Mark puttede han koldsindig i Lommen.

NB. Agent Hammerichs Fryd over min Deling med Figener. Voigt: Det lægges i *ufrugtbar* Jord.

Den 9. Febr. Ved Oplæsningen af Petitionen i Skolesagen gjorde Referenten det strax tvivlsomt, om det eneste af mine Amendements om Fritagelse for Afgivten til de lærde Skoler, der dog ved den endelige Forhandling var vedtaget med 40 imod 22 Stemmer, var antaget enten saaledes, at de lærde Skoler skulde lide Tabet eller dette erstattes af Kommunen. Uagtet min Forsikring, at det *sidste* bestemt blev erklæret af mig, delede Præsidenten dog ogsaa hiin Tvivl og vilde have omstemt igjen. Haastrup og Flere erklærede, at det ikke havde været deres Mening, saa Afstemning her ikke havde hjulpet. Da Forsamlingen ikke var fuldtallig, blev det ved, at Referenten optog det imellem Henstillings-Punkterne.

Den 10. Febr. Under Fæstesagens endelige Behandling stillede Ussing sig tæt foran Taleren — Scavenius, som da glemte sig selv saa vidt at han, efter først at have udstødt en sarkastisk Latter, gjorde ham et Spørgsmaal: om det ikke var saa hans

Mening „qua Referent“. Præsidenten lod ham da vide, at dette var upassende.

Om Formiddagen begik Mathiesen i Assurancesagen den Buk at antage „pr. mille“ for hver Miil.

Samme Aften i Fæstesagen fik han en Vinge, fordi han begyndte med den Yttring, „at han aldrig havde ventet en Deputeret for Bonden (Poulsen) ikke bedre at tage sig af denne Sag“.

Imidlertid vandt han igjen almindeligt Bifald ved et kraftigt Foredrag om Fæstebondens sørgelige Lod, beklagede, at ingen Bonde var medtaget i Committéen, som havde forfattet Lovudkastet, anførte Exempel af en driftig Fæstebonde, som foretog Plantning og mange flere Forbedringer, men da Godsejeren i sin Roes tilføjede, „naar alle ville virke som du, kan jeg faae 400 Rdl. mere i Indfæste for hver Gaard,“ svarede: „saa skal jeg fra denne Dag af ikke plante et Træ eller gjøre Mere end hvad der er uundgaelig Pligt.“

Noget før samme Aften reiste Thomsen sig, og da han begyndte med nogle uvedkommende Ting, men af Præsidenten erindredes om at holde sig til Tingen, svarede: „Ja! Jeg har just noget at sige, jeg skal fatte mig i al Korthed. Men det Hele blev noget uforstaaeligt Væv om Hegn m. m. og besvaredes med alm. Latter og Fnisen. Hans gl. Mundheld: „Jeg kommer igjen. De skal vor Herre Død! faae“ vil næppe mere blive anvendeligt.

Sjællændernes og Lollikernes Karakteristik. I Sagen om Frie-reiser yttrede Dannebrogsmændene: „at Ingen burde være fri for at befordre Kongen, Dronningen og deres „Søstre“.“ Misforstaaet „Suite“!!!

Den 11. Februar fortalte Voigt mig efter sin Søns Forsikring, „at Lehmann, der i Studenter-Foreningen har faaet Næse for sit Udfald paa mig i „Kjøbenhavnsposten“, slet ikke kan lide Ove „den hæderlige“, men leer af ham.

Den 11. Febr. vilde Ingen af de to Modstandere Ussing og Tutein begynde. Da den sidste gik udenfor, blev den Første, som Referent, nødsaget at tage Ordet. — Efter ham taledede Tutein, *næsten qualt af Graad*. Det gjorde Virkning, og han sejrede.

Om Eftermiddagen takkede Henr. Larsen mig hjertelig, at jeg, der dog ingen Grund havde dertil af Haandværkernes Behandling, dog stedse stemte for Bonden, hvilket han med Glæde havde bemærket. Paa Tuteins Graad anvendte han „Naar Krokodillen ynksomst græder“.²⁹

Tutein viiste sig ved aldrig at stemme for det Mindste til Bondens Fordeel, hvor ærligt han mente ham det, efter sine egne Ord.

Treschow derimod sendte Os paa vor Bænk ved Hammerich en Skose, fordi Vi havde stemt for Bønderne, hvortil Salicath lagde: „Vi havde stemt som Richardt Børstenbinder.“³⁰ Justitsraad Poulsen oplæste et Dokument bestandig: Jord-Rotter og Fætter (Fæster)!!

Til parlamentariske Moder, for ikke at sige Lapserier høre: at lægge store uordnede Papirbunker under sin Stol, vanke omkring med en rue³¹ Ligegyldighed (cf. Tutein).

Efter en Pokulation med Champagner ved et Middagsbord hos Voigt — Gæster Stenfeldt, Bruun og jeg — opponerede jeg

med Fynd og Varme ex tempore den 12. Febr. om Eftermiddagen imod Stenfeldt i Hoverisagen.

Den 13. Febr. forsikrede Moltke mig, at Prindsen havde talt om mig, og saavel han som Kongen kjendte og vare mig bevaagne.

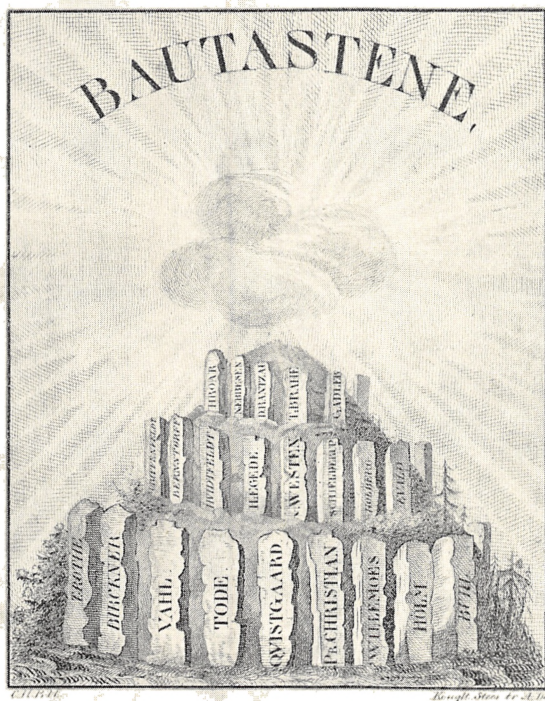
Den 13. Febr. Under Forhandlingen om Bommes Afskaffelse ønsker Neergaard i Samtale med mig: „at Fyen havde langt flere Bomme end nu var Tilfældet.“

Samme Eftermiddag fægtede Neergaard og Drewsen samt Hvidt for Landbrændrier, Reventlow derimod erklærede det for noget aldeles forkasteligt for Landet og allene geraadende til Kjøbstædernes Fordærvelse. Jeg paastod det samme med Tilføiende: „at før min Reise fra Hjemmet vare der indkomne mange Ansøgninger fra Landet i Fyen.“

Den — af Commissarius — givne Trøst, at kun i Jylland, men hverken i Sjælland, Fyen eller paa Øerne vilde faaes Tilladelse til Landbrændrierens Anlæg, ikke havde stort at betyde, da det var bekjendt nok, at slige Ansøgninger efter at være 2, 3, 4 Gange afslaaede, dog gjentoges saa længe, indtil de bleve bevilgede.

Den 13. Febr. yttrede Mathiesen sin Forundring over, at Ove ved at omtale Tuteins Skaal i min Avis havde tillagt ham saa megen Berømmelse.

Den 14. Febr. erfarede jeg som Oplysning fra min Neveu, Christian Hempel, at han var tilstede ved Preysses³² Samtale med mig i Kjøbenhavn, men hørte blot en Diskussions-Snak, hvorimod ikke mindste Anmodning fra mig til Preysses om at foretage noget Skridt for mig i Oves Sag.

famlede af S.S. Blicher.

Odense 1823.—

Trykt og forlægt af S.Hempel.

Kobberstukket Titelblad til Bog forlagt af Søren Hempel

Natten til den 16. Febr., da jeg om Morgenen fik Mort. Christians Brev, betænkte jeg at ville ved Giensynet blot svare Ove: „De er jo en selvstændig Mand!“

Samme Morgen læste jeg i „Kjøbenhavnsposten“ Indsamling for Vei-Proprietær Hansen.

I samme Nummer, som i en Note giver Stikket: „odenseiske Hempeldom“. Ovee! Ovee!

Ofte troer Man ikke at høre Mennesker, men Guder, og ofte afvexler Rokken gaa fri. Som en Prøve maa tjene:

Hvorledes Hvidt optog Udtrykket liberal den 17. Febr. kan ses pag. 76.

Jeg tænkte, hvilken høj og stor Sjæl, der saaledes kan hæve sig over alt Jordisk. Men den 19. Febr. fik Piben en anden Lyd. Det gjaldt om at forsvare Auctionering af stempelpligtige Varer eller Moderation i Tolden for disse. Nu gik det løs, som vare alle Embedsmænd Kjeltringer. Man maa tage Mennesket som det var — udbrolede han. Naar Told-Embedsmændene skal taxere Varerne, da er det umuligt, at ikke hans Følelse skulde komme med i Spillet og stemme ham til Skaansel, Eftergivenhed etc.

Talentet er det herskende: den gode rene Villie derimod ecclesia pressa³³ — og kommer ingen Vegne. Naar den Første har udtalt, putter han sine Idée-Fabrikater i den Simpleres Haand og bruger denne som sit Talerør. Man konfererer, stikker Hovederne sammen, vimser om hverandre, ikke for Sandhedens eller det Godes Fremme, men for sine egne Yndlings-idéer eller materielle Interesse. Hvo der ikke vil saaledes blande Kortene, faar at spille under Bordet.

Derfor høres jeg ikke, betragtes altid som den Slagne og faaer i det Højeste et deltagende Medynks-Ord for min Ærlighed og Fasthed, der da og kaldes „Gjenstridighed“. (NB. af Voigt Aftenen den 19., fordi jeg ei vilde konsulere Doctor for et momentant Tilfælde: „Men er Du ikke dog den gamle Gjenstridige?“)

Samme Aften, træt af at høre den evige Snak af de Handlende om Indsmugling og atter Indsmugling, hvori de kappes om at overgaae hinanden, skrev jeg paa et Papir:

„Man skulde jo tænke, at hele Verden bestod af T(yve) — R(øvere) og Sk(jelmere),“ viiste Voigt det og spurgte, om han vidste, hvad det skulde betyde? Og, om han vilde indestaae for, at de arme Sjæle af Handlende, her vare tilstede, turde lægge Haanden paa Hjertet og sige: „Vi have aldrig smuglet.“

Tanker om de nyere Tone-Angivere i Hovedstaden. Hvorfra fik Digteren det profetiske Indfald: „Om Nogen skjelder din Konge ud — da buk!“³⁴ — Frihedens Sjæl har saaledes blændet disse Mandslinger, ny udkrøbne af Svøbet, at de stirre sig reent blinde. — Hele Fortiden erklære de for at have fostret Idioter lutter. De ere nær ved at opkaste det Spørgsmaal: „er Regjeringen *over* eller *under* eller *imod* Folket?“ De kaste Stridshandsken til alle Sider. Vee den, som vover at optage den! Men værdiger Ingen det, da stode de i Seiersbasunerne. Og med dette klage de over Savnet af Opposition! De haane det idylliske Liv, de huuslige Dyder. Af dem skal Man i det mindste ikke lære det!

Ved Offentlighedens Petitioner havde de kastet et Stridens Æble ind i vor Forsamling.

Thaarups Beretning om Oves Duustalen til en ung Adelsmand, som han traf paa Gaden og aldrig havde før seet; men det var en *Broder!*

Da Stenfeldt under Hoverisagen den 16. Febr. indblandede nogle Ytringer om, at Forsamlingen *ufortjent* var blevet miskjendt af Haandværkerklassen for deres Sags Afvisning; han havde derom tilskrevet Helsingørerne — etc., rejste jeg mig og bemærkede i den Anledning: „Forsamlingen var neppe blevet miskjendt for sin Anskuelse af Sagen, vel tildeels en Følge af (at) jeg, der havde det Uheld at forelægge den første af hine Petitioner, dengang var mindre bekjendt med at give samme den rette parlamentariske Form, hvori de Fleste i Førstningen vare uøvede; men — thi det var Sandhed, og Sandhed bør høres her og hvert Sted! — hvad der havde saaret de næringsdrivende Borgere, var den Følelse, at deres Andragende ikke blev værdiget en *Undersøgelse*. Var den derved vel endog befundet ugrundet, kunde det dog have afgivet en *gavnlig Oplysning*.“

Den 16. Febr. om Aftenen under Toldforhandlingen ved at høre Hvidt at forsvare Auctionering af de stempelpligtige Varer, ligesom han og Sidenius ikke nok kunde anbefale de Deputerede for Toldkammeret strængt Opsyn og Forholdsregler imod Indsmugling, som han maatte troe hørte til Dagens Orden i Provindserne, faldt det mig ind: „Hver taler for sin Smøræske.“

Recke yttrede: „Det er en snu Karl, han taler for sin egen Fordeel, da alle det Slags Varer tilføres Kjøbenhavn paa hans

Dampskib.“ Om Sidenius mente han, at han søger en Toldbetjening. Hvidt fremsiger stedse i sine Foredrag med stor Expression sit eget „Jæv“.

I Hoverisagen den 16. Febr. fremkom Drewsen med en af sine sædvanlige Flauheder: „Nogle Bønder havde sagt til hverandre: Jo vist gaar det igjennem; har I ikke hørt, at Kongen og Dronningen ere ragede i Fier sammen. Han vil have Hoverifrihed — hun ikke!!“ — Her havde et Monitum³⁵ af Præsidenten vel været paa sit rette Sted.

Den 17. Febr. ivrede Hvidt imod, at Slagelse fik eget Toldsted, og begyndte sin Tale med at opsnappe det af Recke fremførte Ord: „liberal“. „Hvis Forsamlingen var kommet her for at fremme det liberale, da vare Omkostningerne paa den ilde anvendte. Vor Konge behøver ikke at opfordres til liberale Forholdsregler. Lokale Hensyn maa overalt komme i Betragtning“ etc.

Recke sagde strax til mig: „Nu kommer han som en brøllende Løve!“

I Toldsagen samme Dag var jeg en af de 3, som stemte imod Kludes Udførsel. Voigt anmærkede, at jeg var en forsonlig Fiende — med Hensyn til Drewsen.

Hvidt med et næsten grumt Gefæs — hveranden Dag Soiréer og Gilder — viser ingen synderlig dannet Takt. Naar endelig En siger Noget, han ikke synes om, kaster han sig tilbage med Stolen, virrer, griner, putter Tørklædet for Munden, nikker hen til Kommissairen eller Præsidenten, ja banker i Bordet med Haanden.

Bang har noget lignende, dog mere sarkastisk-spydigt. Naar

60 Aargang.

Fyens Stifts

N° 85.

Kongetlig allene

privilegerede

Adresse: Avis og

Åvvertisementstidende.

foriendes med Brevposten

overalt i de danske Stater.

Redigeres, trykkes og udgives i Lunds

af Søren Hempel, Kancellieraab.

Tirsdagen

7 Juni 1831.

O! stort er det at smykkes af en Krone,
Dog størst at være *Fader for sit Folk!*
I *dette* Navn forstummer hver en Tone,
Det er de gladestemte Hjerters Tolk.

Velkommen da vor FREDRIK, Fader kjære!
Velkommen i Din gamle Odins Bye!
Jo længer Vi Dit Savn har maattet bære,
Des højere vor Jubel naaer i Skye.

Allrunderdanigst

S. Hempel.

Hyldest til Frederik d. 6te af Søren Hempel

han hæver Haanden og gjør Mund samt kaster med Hovedet misbilligende, har jeg ofte tænkt paa Fætter Lund³⁶, hvem han i Figur, af Ansigt og Haar etc. ikke er ganske ulig.

Ussings Bevægelser ere kaadere og endnu suffisantere. Han rækker Halsen, leer, etc. „I ham,“ sagde Castenschiold forleden Dag til mig, „spirer og gjærer der noget Dybt.“

Langhoffs Dom over Ove. Han frygtede strax og vilde have advaret mig; men dengang var Alt afgjort, og var saaledes kommet for silde.

Nogle af Oves Nederdrægtigheder før og fra den første Dag.

Expastor Fabers Advarsel. Kjellinghuusens³⁷ Yttring til Ove i Kjøbenhavn, at han ei var min Ven og derfor ei heller havde givet mig sin Stemme til Deputeret. Vink om, at han optegnede hvergang vore Samtaler ordret. Strax erklæret, at han var ingen Aften- men des bedre Morgenmand. Det sidste siden forklaret saaledes: at han stod op Kl. 9 og drak Kaffe paa Sengen m. m. Hans Apologie for Holcks Grinen paa Gaden med Rée junior.

Første Brev til Roskilde forsikrede for, at han paa senere Tid ikke fulgte Kbhvspostens Spor. Angaaende Petitionen om Hansens „Vrøvlen“.

Den 18. Febr., da jeg stod midt i mit Foredrag om Trykkefriheds-Plakaten, kom der (pludselig) Bud i Forsamlingen om Justitsraad Jacobsens³⁸ pludselige Død. Salicath bragte Præsidenten Efterretning herom, og denne lod mig da ved ham anmode om at afbryde mit Foredrag til næste Dag, men uden at sige Aarsagen til Nogen, da man vilde skjule Dødsfaldet for den kgl. Kommissarius, hos hvem Jacobsen var ansat som Sekretair.

Denne Hensigt slog imidlertid fejl og kunde ikke andet; thi naturligvis maatte Commissairen strax blive opmærksom og paa den Maade, man tog Tingen, erfare den, saa han højst bevæget forlod Salen. Jeg maatte saaledes ophøre, hvilket var dobbelt ubehageligt, da Materien var af Vigtighed og Talen hørtes med almindelig Opmærksomhed. Dette Tilfælde vilde ikke være indtruffet, hvis jeg ikke af sædvanlig Beskedenhed havde sat mig et Par Gange og ladet andre faa Ordet.

Samme Morgen havde jeg Oves Brev, saa jeg var lidt forstemt og ikke kunde andet end tænke paa, hvorledes jeg bestandig skal omtumles og forstyrres her i Verden. Det ligner mit Uheld i Spil, Kortene falde forkert, thi hvorfor skulde hiint Tilfælde netop træffe i det Øjeblik, da jeg taledes, og hvorfor skulde jeg afbrydes, hvilket med mange Andre vist ikke var blevet Tilfældet, da det tilsigtede Øjemed — at skjule Dødsfaldet for Konferentsraaden — saalangt fra opnaaedes, at det meget mere derved befordredes. Kl. var desuden næsten 3, saa Præsidenten let kunde have hævet Mødet.

Recke . . . „Nu kommer Løven (Hvidt)
„Nu faae vi Stadsen (Moltke)
„Nu kommer Madamen (Gamst).

Den 19. Febr. gik et Cirkulære om at tilstaae Tjeneren de fra Ørsteds Vogn overskydende 50 Rdl., som et Bidrag til den Douceur, de Deputerede forventedes at have tiltænkt ham.

Den 19. Febr. viste Drewsen slig en venskabelig Opmærksomhed, at han gik omkring, hentede uanmodet et Glas Vand,

og satte hen for Scavenius, medens denne taledede for hans Yndlingssag: fremmed Kornes og Kartoflers Beskatning.

Derefter sad han venskabelig ved hans Side. (Jeg tænkte paa Herodes og Pilatus.)

Den 22. Febr. fortalte Lindstorff i Anledning af Salicaths Afbrud af min Tale ved Justitsraad Jacobsens Død, at han ansaae ham for en stor Vindmager, og føjede til: „Naar Andre opholde sig over Cancell. Hempels Foredrag, da svarer jeg dem: „Hempel taler ikke i Nutidens Manér, men vi bør betænke, at han er en gl. Mand, der følger sin Overbeviisning og mener det Godt, hvad han siger.“

*Grosse Haupt- und Staats-Aktion.*³⁹ Den 23. Febr. skulde Offentlighedens Sagen afgjøres. Maaden og de der med forbundne Omstændigheder fortienner en egen Beskrivelse, for saavidt de afgive et Beviis paa det for Øjeblikket herskende Parties Uegenlyttighed, Upartiskhed og Manøvrer.

Løverdagen forud kaldte Præsidenten mig ind i sit Værelse og fortalte, at der var blevet ham forebragt, at jeg i mit første (afbrudte) Foredrag havde brugt Papir. Dette benægtede jeg; han lod det da blive ved, at han heller ikke saa det; men troede at burde gjøre mig opmærksom herpaa for ei at nødsages til at give mig Monitum. Jeg fandt heri et Vink, der skulde tiene til at bringe mig ud af Fatning og saaledes skaane Vedkommende for at høre dem lidet behagelige Sandheder.

Nu kom Dagen — 23. Febr. —! Jeg holdt mit Foredrag, der ei videre ændsedes. Men desto interessantere blev Afstemningsmaaden. Strax med min Ankomst om Morgenen stod Drewsen

i det forreste Værelse og bearbejdede Haastrup og 3 à 4 Bønder. Under Forhandlingerne vimsede Drewsen og Ussing hyppig omkring til Præsidenten og Andre . . . Løsenet af Haastrup og Flere var: „Vi stemme for Vicepræsidentens Amendement.“ Under Afstemningen lod Præsidenten først stemme, om Petitionen skulde have Fremme eller ei. Det skeete efter Scavenius's Opfordring med Kugler. Resultatet blev 13 Nej og 53 Ja. Nu debatteredes længe: enten Comitéens eller Vicepræsidentens Indstilling skulde stemmes først for? Indvendingen afvistes kort og godt, kun Ussing, Drewsen og slige fandt Gehør.

Præsidenten erklærede sig ifølge sin suveræne Myndighed for, at Vicepræsidentens skulde *først*. Det skeete, og 33 mod 30 gjorde Udslaget. Der blev en stor Fryd og Gammen over hele Partiet. Men da Præsidenten derpaa spurgte Referenten — Haagen — om han vilde affatte Petitionen, svarede han i billig Indignation, at efter det Passerede kunde han ikke befatte sig dermed.

Der afstemtes nu, til *hvem* det skulde overdrages, og Loddet faldt efter hans eget Tilbud paa Tutein!

O tempora, o mores!!

Tanker ved den kjøbenhavnske Bolværks Sags endelige Behandling.

Den 24. Febr. „Visse Folk — Hvidt, Ussing etc., haver aldrig Uret.“ Stenfeldts ypperlige og skjønne Foredrag om Sagens Ubetydelighed og fortjent til Afvisning, blev af mig understøttet, blandt andet med Afgivten af Aviser til den polytechniske Anstalt i Kjøbenhavn, der vel snarere kunde kaldes et Indgreb i Eiendomsretten, men Alt forgæves!

Under Forhandlingen den 22. Febr. varede Discussionerne i denne intetsigende Sag fra Kl. 4¹/₂ til Kl. 7.

Den 25. Febr., da jeg underrettede Treschow om Oves Handel, lød hans Ord: „Naa, min Ven! saa skulde De have spurgt Dem for — NB. før jeg antog ham — og De vilde da have hørt af Enhver, at han var en gediegen Slyngel.“

26. Februar 1836 sluttede Stænderforsamlingen.

CHARAKTERISTIK 1838

Ø.(rsted) — Opponenten

1. *Treschow* — Tørre Peer
2. *Molke* — Perpetuum v.⁴⁰ Kanariefuglen
3. Amtmand *Neergaard* — Føllet
4. v. *Benzon* — Rethaver
5. *Mynster* — Heldøre
6. *Birch* — Blid
7. *Schouw* — Støder v. Grinebider
v. Beskedenheds Skildtet
8. *Finn Magnussen* — Blaasuur
9. *Tillisch* — Vigtighed
10. *Hoppe* — Der böse Fechtmeister
11. *Bang* — Selvhed
12. *Ussing* — Helten v. Duunkraft v. Kompasset
13. *Haagen* — Faaret
14. *Bjerre* — Petit
15. *Gamst* — Jomfruen
16. *Knudtzon* — Hugud
17. *Lindstorff* — Suurmuler v. Grødpande
18. *Salicath* — Svulsten v. Kjød
19. *Skibsted* — Trolden
20. *Deichmann* — Pudderblok

21. *Herforth* – Immer lustig
22. *Prætorius* – Gravitet
23. *Stenfeldt* -- Altid parat
24. *Swane* – Tom Blæst
25. *Næsted* – Bacchus
26. *Recke* – Trompeter v. Vielfrass
27. *Rye* – Plumhugger
28. *Søren Hempel* – Cholera
29. *Bruun* – Hofmand
30. *Voigt* – Veirfløien
31. *R. Sidenius* – Spenk (?)
32. *J. Sidenius* – Bræms
33. *Marckmann* – Spectator
34. *Lerche* – Spurven
35. *C. Neergaard* – Tilbunds
36. *Tutein* – Vindspiller
37. *Scavenius* – Pirren (?)
38. *Sandholdt* – Baadsmand
39. *Castenskiold* – Tøraf
40. *Levetzau* – Nihil
41. *Samsøe* – Vakker
42. *Rosenørn-Lehn* – Undertiden
43. *Ahlefeldt* – Endeløs
44. *Langkilde* – Den Fromme
45. *Schmidt* – Den Stumme
46. *Dons* – Den Mæskede
47. *Lüders* – Amendementsstiller v. Forskjærer

48. *Wilhelm* – Superb
49. *Reventlow* – Væveren
50. *Friis* – Taffeldækker v. Laquaian
51. *Rasmussen* – Staldkarlen
52. *Drewsen* – Pudsig
53. *Thomsen* – Den Ydmyge v. Krumryg
54. *Madsen* – Pantsatte Bondedreng
55. *Hendrik Larsen* – Den Mørke
56. *Wegener* – Smilet
57. *Povelsen* – Galant
58. *Hans Nielsen* –
59. *M. C. Mathiasen* –
60. *Møller Petersen* – Melsækken
61. *Berg* – Af samme Mening
62. *Anders Christensen*, Aborre – Gavflab
63. *Haastrup* – Men og thi
64. *Hans Christensen*, Vejstrup – Ernst
v. Speculation
65. *Hildebrand* – Hilsereen
66. *Fr. Jørgensen*, Vindeby – Torsken
67. *Niels Nielsen*, Øster Tirsted –
68. *Peder West* – Bister
69. *Rømer* – Mein Vater
70. *Rasch* – Sein Sohn

Efterretninger
om

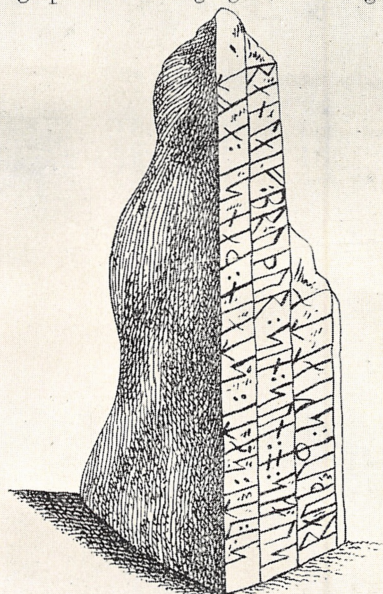
Rønninge og Rolfsted Sogne

forfattede

af

Johan Christopher Dendz

Sognepræst for Rønninge og Rolfsted Menigheder.

ODENSE 1820.

Trykt af S. Hempel.

Sien af Fyens Stifts Adreßecomité og Bogtrykkerie.

Kobberstukket Titelblad til Bog trykt 1820

Elpizon

eller

Om Sjælens Udødelighed

af

Christian Frederich Sintenis.

Doersat af Tryk

ved

*Christian Gorm Timkilde,
Doctor i Philol. og residerende Kaplan i Bærrethshøjsing.*

Anden Deel

*som indeholder det af samme Forfatter udgiene Optr: /
Piskeuon, eller om Guds Alvorst.*

Odense 1808.

Trykt og forlagt af S. Hempel,
Eier af Fyens Stifts Adreßecomité og Bogtrykkerie.

Typografisk Titelblad

STÆNDERFORSAMLINGEN 1838

Curiositeter. Capt. v. Recke og den gode Treschow udmærke sig endnu begge ved deres hyppige og stærke Udrømning eller Harkestød, hvormed de baade forstyrre Roligheden og let afdrage Opmærksomheden fra den Talende.

Den gl. B.⁴¹ gjør sin daglige Promenade ud til en Frokost etc.

Grev Moltke taler med Høflighed uden at blive forstaaet og slaar konvulsivisk i Bordet. Naar de tilhørende nu slet ikke veed, hvad Manden egentlig vil, gjør det en ret latterlig Effect.

Abor fortsætter sin gamle Stilling, som om han var vel stemt for at høre og hver Dag blev klogere.

Bønderne henvende sig, naar de kommer uden for, med deres specielle Betragtninger til Tjeneren, klage deres Nød for ham med anden Underholdning.

Den tykke Fr. Jørgensen med Korset har sin gamle, morsomme Stilling med stærkt tilbageholdende Hoved og som oftest lukte Øine. Da han sidder paa en Udkant, er jeg altid i Frygt for at han skal støde en Kolbøtte.

Som overalt de gode Bønder tiltage i Kiekhed, blandede han sig forleden i Læsesalen i Debatterne om Værnepligten og paa-stod imod mig, som anførte det betænkelige, naar Kunstneren skulde miste en duelig Arbejder, saa snart denne var tillært, om

jeg ikke troede, „at Bønderne led møien Besværlighed ved at faae brugbare og retskafne Tjenestekarle?“

Hans Nabo — ogsaa fra Lolland — tog Bladet fra Munden, da der var talt en Deel om Sognefogdernes Ligegyldighed og Forsømmelse omtrent som saa i opfarende Tone:

„Nej! skal Sognefogderne høre ilde for deres Efterladenhed, hvad skal man da sige om de andre bedre betalte Embedsmænd. De ere meget mere skjødesløse end Sognefogderne. Lad dem kun gjøre deres Pligter, saa har det ingen Fare. Det saae (?) jeg.“

En anden af Bønderne — hvilken erindrer jeg ikke — fralagde Bønderne de paatalte Uordener ved Gilder og i Lege-stuer. Af dem var Intet at befrygte; kun dem fra Stæderne og Hovedgaardsfolkene havde Man at frygte for etc.

Men kosteligt over alt kosteligt var Møller Petersens Referat i Sagen om Møllers Selvantændelse. Det kan umuligt beskrives, men maatte sees for at fattes og føles i sin hele Karikaturmæssighed. Efter at have rejst sig rømmede han sig først flere Gange stærkt, blev blodrød i Ansigtet og begyndte nu, holdende sit Papir i Haanden, hvori han kaster Øjne: „Jeg — hem, hem — skulde ogsaa stemme for den principale Indstilling, hvad det“ — rømmede sig, rykkede med den ene Haand stærkt i Halskluden — „hvad det“ (skrækkelige Fagter) „sup-sup, hvad det subare det sub. etc. etc. — „subsidiare angaar“, sagde nu Præsidenten — „angaaer, da kan det ikke gaae an med slige Tappe, ei heller kan Vaaningshuset lægges 30 Alen fra Møllen. Jeg skulde derfor — Hem! Hem!“ (Taleren sætter sig nu med frygtelig Anstrængelse, som vilde han sige: Har jeg nu ikke

gjort Fyldest for 4 Rdl. Sølv i 100 Dage?)⁴² Forsamlingen led stille i alle Kroge lige fra Commissairen og takkede Gud for ei at være bleven Vidner til et apoplektisk Tilfælde.

Blandt de meget snakkesyge, som dog Intet sige, kan regnes Haastrup-Madsen og Th.(omsen). Den sidste staaer gjerne op og beder ydmygt, at det Foreslaaede maa blive antaget etc. Hr. C.⁴³ er den habileste af Bønderne. Da jeg opfordrede Landmændene til at bekræfte mine Udsagn om forvorpne Kludesamlere som en Stamme for Tyve og Røvere og Mordere, rejste han sig og begyndte med en ret naiv Historie om, hvorledes en Kludesamler indfandt sig hos en Enke, og da en Pige paa hans Yttring: „at hun nok var meget fattig, da hun aldrig købte noget af ham,“ kjek svarede: „Gid Han eller jeg havde de Penge hun har,“ skete der næste Nat et Indbrud og 56 Rdl. blev Enken frastjaalne.

Dette blev Præsidenten, om fordi jeg var Aarsag, skal jeg ikke sige, for langt at anhøre, og han afbrød da Taleren med Begjæring, at han vilde fatte sig i Korthed.

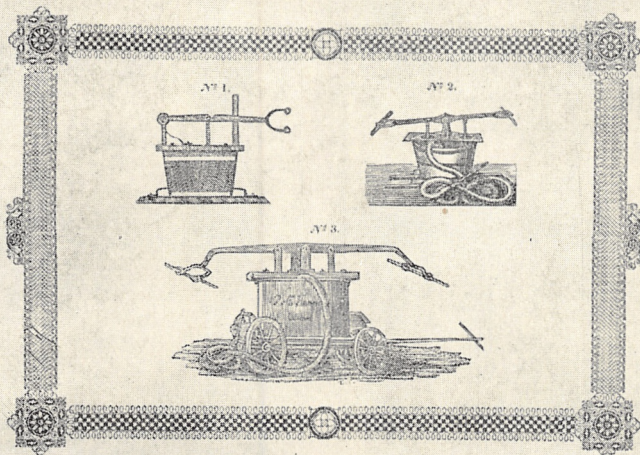
Denne Erindring kunde vore *Jurister* langt mere trænge til, naar de bortødsle hele Timer med deres Ordspil og Haarkløverier, saa Man er nær ved at falde i Søvn. Disse Manøvrer ere snarere tagne til end af, hvorfor jeg en Dag sagde til Ussing og Flere af Lauget: „Jeg vilde ønske, at ligesom der paa Maanen findes et mare serenitatis⁴⁴ etc. etc., her paa Jorden findes et mare juridicum, hvori alle de Hrr. Jurister skulde slænges.“

Magister Lindberg har fra Begyndelsen gjort flere Rejser herud og ligget her i Byen flere Dage, dem han har benyttet til

at gaae omkring til de fleste Deputerede og søge at stemme dem for sin Petition. Især lykkes det ham hos de Deputerede af *Bondestanden*, iblandt hvilke den ellers fornuftige Sognefoged *Hendrik Larsen* (5. Distrikt) ikke nok kan forundre sig over de Mirakler, blot en af Lindbergianerne har frembragt i hans Sogn, hvor han har formaaet alle Tilhørerne til at blive skikkelige og retskafne Mennesker, der aldrig bande eller spille mere etc. Alt af den gamle Suurdeig. Mig gik Lindberg naturligvis forbi, skjøndt han logerede lige over for mig paa Postgaarden. Ogsaa Madam Petersen, Værtens Kone, pleier han stærkt paa at faae omvendt! Begribeligt, da hun har to Sønner, som ere theologiske Kandidater. Jo! den Karl har faaet lange Kløer!!!

I Mødet den 23. Oktbr. forefaldt 3 Scener, som gjorde det særdeles interessant.

a) Under Forhandlingen om Arméens Skotøi fralagde Rye sig en ham af Commissarius sidst affordret Beviis for en bestemt Sigtelse imod Generalitetet, da han allene havde talt efter et almindeligt Rygte. Men nu reiste Knudtzon (sig) og fremlagde en stor Mængde af de omhandlede Beviiser for, at Misbrug virkelig havde gaaet i Svang, og at en Compagnichef derom havde søgt baade Generalitetet og Kongen, men uden at det frugtede, eller han fik Lov til at tage det langt bedre Arbeide hos Laugets Mestere i Kjøbenhavn. Commissarius vilde afvise disse Beskyldninger, som for sildig indkomne, ubestemte, upaalidelige, ufuldstændige etc.; men Knudtzon haandhævede med Fashed sin Ære og Pligt og „tilbagesendte Commissarius sine Sigtelser“ etc. Ussing holdt ogsaa et stærkt Foredrag om,

Preis-Courant paa Sprøiter.

—♦♦♦♦♦ Decht hos H. Hempel. ♦♦♦♦♦—

N° 1 er en enkelt Sprøite, som Tegningen udsjser, med en Støvle eller Cylinder af 18 Tommers Længde og 4 Tommers Diameter, til 4 Mandes Kraft. Den staar i et vaalet Kar, som er 1½ Alen langt og 1 Alen 4 Tommer bredt, med Jod under Karret. Slangen er 12 Alen lang og af Læder, med omlobende Metallskrue og Straalskrøv; den giver omtrent 1½ Tønde Vand i hvert Minut, koster . . . 100 Rbd.

N° 2 er en Sprøite med tvende Støvler eller Cylindre, til 6 Mandes Kraft; hver Cylinder er 15 Tommer lang og 3½ Tomme i Diameter; den giver 2 Tønder Vand i Minuttet. Slange og Kar iøvrigt som N° 1. 130 —

NB. Forlanges den i alle Dele større, stiger Prisen forholdsmaasig.

N° 3 er en Sprøite med Vægn, og Kobberkar om Værket; dens Cylinder er af 18 Tommers Længde og 5 Tommer i Diameter, med Stangventiler eller Klapper, samt en 25 Alen lang Slange med omlobende Metallskrue; Sprøiten er til 8 à 10 Mandes Kraft og giver omtrent 4 Tønder Vand i Minuttet. 450 —

Foruden ovennævnte Sprøiter, forberedes ogsaa de saakaldte Haand- eller Havesprøiter til en Mandes Kraft. 25 —

Kabinettsprøiter efter Tegningen N° 1, til 2 Mandes Kraft, med 8 Alen Slange. 45 —

Spændene eller Støbene bliver af Metal og for Arbejdet indstaaes i flere Kar.

Odense, den 1 Januar 1840.

Rebøvigst

H. C. Hansen,
Rebøvigst.

at det ei allene var Ret men *Pligt* for enhver Deputeret at opdage Misbrug og tale frit derom etc.

b) Da der nu reiste sig en Discussion, om Sagen ikke burde henvises til nye Committéebehandling paa Grund af de fremkomne Oplysninger, og der taledes pro et contra om dette formelle Punkt, reiser Madsen – fordum meriteret Ladefoged – sig og forsikrer, at han ikke kunde afgive nogen sikker Stemme, efter at Sagen var bleven forplumret.

Resultatet blev, efter nogle Debatter – hvoriblandt Greve Daneschiold – spurgte Præsidenten, om Nogen kunde forbyde ham at gaa ud, naar han vilde.

Kammerraaden fik consilium abeundi.

Maaske haaber han at blive betænkt for sin udviste aristokratiske Aand!

c) Da nu Stemningen skulde gaa for sig, forlangte Bang Kugler. Herover gav Ussing ham en skarp Irettesættelse. „Ingen burde skamme sig ved sin Menings Tilkjendegivelse. Noget feigt og modløst i, at Forsamlingens Medl. ikke i enhver Sag turde være deres Meninger bekjendt.“

Yderst opbragt forlangte Bang det Sagte af Sekretairen ført til Protokols, hvortil Ussing gjenmælede i en Tone: „Ja, det maa De gjerne for mig.“

Forsamlingen beklagede, disse to Hovedkæmpere skulde geraade i saa aabenbare Fjendtligheder. Vreden er eens, Man være Lærd eller Ulærd.

Den 24. Oktbr. atter en polsk Rigsdag.

a) Processen imellem Bang og Ussing, der bliver at læse i

Tidenden, og Præsidentens Knibe for at afgjøre Sagen uden alt for stor Tort til sin Yndling Ussing, indledes med mange Hib til Bang, *fordi han forlangte Kugleafstemning*. Ussing var lige rask og trodsig, Bang derimod saa afficeret, at han strax efter forlod Salen. Tutein og Treschow og Tillisch gjorde ved deres naadige Intervention Udslaget. Commissarius var og blev stum som en Muur. Hele Forsamlingen var spændt Opmærksomhed. De Fleste udbød atter i Roes over Præsidentens snilde Takt.

b) Den anden Scene var med Sidenius, som tog sit Forslag tilbage om Præmie for Fartøier, fordi et Andragende af ham igaar blev afviist, medens et lignende fra Odense antoges. Commissarius svarede, men fik skyldigt Gjensvar af Peer-Næsviis.

I Ussing-Striden reiste begge Sidenius, Wilhjem sig flere Gange for som hans Naboer at bevidne Identiteten af det foreviiste Papir — med det Dagen forud af ham skrevne Partie.

Da Rye siden oplæste sit Forslag om at sagsøge Øvrigheds-personer, var Ussing i et bestandigt Griin med Øjnene stift fæstede paa Commissarius, især ved de Stampeske Citater.⁴⁵

Desuagtet blev han som alle Vi Andre smukt siddende under Afstemningen, Rye var yderst hæftig i sit Svar til Commissarius.

Under de foregaaende Debatter havde Ussing truet med, at herefter vilde han hver Gang forlange Kugleafstemning. For ved at viise sig selvstændig — i Henseende til Beskyldningen for „Feighed“ og „Modløshed“ — forlangte Scavenius Kugleafstemning over sit Indstillingspunkt over Spillekort. Jeg reiste mig da og bemærkede, at om dette ogsaa skulde finde Sted ved

Committéebetænkninger, vilde det medføre megen Uleilighed her, hvor under Forhandlingerne ofte et enkelt Udtryk rettedes, ligesom de fleste Committéebetænkninger da stode i Fare for at være spildte.

Præsidenten afviiste som sædvanlig min Bemærkning, inden han havde hørt den ud, med „Naar det forlangtes“: ethvert Amendement maatte stilles til Præsidenten.

Jeg synes nu engang at være ham en Torn i Øinene, men mod fine Herrer er han Langmodigheden selv.

Den 25. Oktbr. Langkildes Anmærkning om Indsamling til Brandlidte, efter Opfordring i offentlige Blade. Min moderate Bemærkning dertil foranledigede dog en Replik fra hans Side, der dog gjerne kunde have været sparet, hvilket jeg og sagde ham om Middagen i „Prindsen“.

Den 12. Novbr. Stenfeldts Indfald i Salen. S(amme) D(ag) havde Vi atter en Thomseniana. Den stakkels Thomsen foredrog atter i sin sædvanlige Bedemandsstil en Petition om optagne Kreaturer, bad veemodig Commissarius, „at han dog vilde tage sig af denne vigtige Sag“. Men den faldt med stor Pluralitet, hvorpaa den Slagne satte sig med Udraabet „det er Vor Herre Død Synd“. Her ere og en Deel fra Landet — maa- ske Th. — borte. Derefter nedskrev han med sædvanlig Rolig- hed sine fremførte Ord, reiste sig *midt under en anden Sags Behandling* og bragte med krum Ryg Præsidenten sit druknede Forslag og Sekretairen Papiret med sine Ord, hvorefter han vendte tilbage som en Triumphator og indtog sin forrige Sta- tist-Stilling. Det er morsomt, hvorledes somme Folk have den

ubegribelige indvortes Sovesyge, hvoraf de aldrig ved noget Middel vækkes. Hele Forsamlingen loe og fnisede, maatte have Tørklæder, Aviser eller Andet for Øinene.

Den 15. Novbr. 1838. Da jeg ved Soiréen ved Spillebordet lod falde nogle Ytringer til Kancelliraad Deichmann om Ove — hvem han ogsaa kjendte som en intetsigende, ussel Fuxsvandser⁴⁶ — holdt Lüders en varm Apologie⁴⁷ for ham, sigende „det var en *godmodig*, venlig Fyr“, etc. etc., hvortil jeg svarede: „Ja! ligesaa godmodig som Judas, da han forraadte sin Herre.“

Den 16. Novbr. Da jeg under Forhandlingerne om fremmede Reisendes Handelsberettigelse *ikke* stemte for Stenfeldts Amendement: „at de maatte handle *med Enhver* uden Undtagelse“, og han først havde spurgt mig, om jeg stemte *for* ham?, men jeg svarede: Nei!, indskød han under en paafølgende Samtale med Voigt i denne halv eller sigesollende Spøg men rettere Grovhed: „O, tael ikke til Hempel, *det er en Forræder!*“ Jeg tænkte ved mig selv: „Jøden er dog ikke rent druknet i Daabens Bad!“⁴⁸

Den 17. Novbr. Atter en smuk Scene af et eget Slags, hvori jeg let kunde have kommet til kort. Forhandlingen om *Mosaiternes Valgbarhed* var begyndt, og Referenten Ussing havde først taget Ordet. Efter ham reiste Drewsen sig og begyndte sit Foredrag ved Hjælp af Papiret. *Strax* sprang Stenfeldt op og gjorde opmærksom paa den 81. §, som Taleren overtraadte. Drewsen syntes noget konfunderet og vedblev derefter sit Foredrag uden Papir, skjøndt tilsyneladende afbrudt og ufuldstændigt. Paa mig gjorde dette Tilfælde et stærkt Indtryk, da jeg

først samme Morgen havde optegnet, hvad jeg agtede at referere. Tingen var mig saa meget ubegribeligere, som Drewsen var Proponent, og Stenfeldt var ivrig Forsvarer af Jødesagen. Imidlertid tog jeg noget efter Ordet, som jeg aabnede med følgende Indledning: „Jeg maa højlig beklage, at den af det ærede Helsingørske Medlem idag fremsatte Erindring ogsaa kan ramme mig. Alderen i Forening med min Svaghed gjør mig vanskeligt at *memorere*. Ei heller er det usædvanligt, at Medlemmer af Forsamlingen betjene sig af optegnede Momenter for at hjælpe paa Hukommelsen, hvilket kun kan være til Gavn for det Hele og vel ikke kan kaldes stridende imod § 81. I en Sags Drøftning som nærværende, der største Delen grunder sig paa de i den jydsk Stænderforsamling foregaaende Forhandlinger, bliver det uundgaaeligt at optegne enkelte historiske Data af de *for* eller *imod* anførte Grunde. Saa godt det imidlertid er mig muligt, skal jeg søge at fremsætte mit Foredrag.“

Jeg begyndte nu, men maatte af og til kaste Øjnene over Papiret, og hvad der var det Værste, vende Bladet.

Da jeg var avanceret Noget hen i Foredraget, afbrød Præsidenten mig med det skadefroe Spørgsmaal: „Hvorledes det var den ærede Talers Mening, at § 81 skulde forstaaes?“ — Jeg beholdt mig da til min forestaaende Indledning, men Præsidenten, som altid hænger sig fast i mig, gjentog ret inquisitorisk sit Spørgsmaal. Jeg applicerede mig atter og endte med Erklæring, at jeg ikke haabede oftere at skulle give Anledning til denne Forklaring og vilde nu, saa godt jeg formaaede, fortsætte mit Foredrag.

Dette skeete da — Gud være Lov og Tak! — uden egentlig Prostitution: jeg fulgte saa temmelig Tankegangen og sprang kun enkelte Steder over. Til Slutning bad jeg Hr. Præsidenten og Forsamlingen om Tilgivelse, fordi mit Foredrag havde været mindre ordnet og følgeret, end jeg havde ønsket.

Stenfeldt, der næsten til Overflødighed stadfæstede, hvad der lader sige om Jøde-Impertinence, kom siden til mig med en Undskyldning: „Det var ikke *mig* ment,“ hvortil jeg svarede: jeg skulde ikke glemme ham det. — Ved Samlingen i „Prindsen“ til Middag fik jeg den oplysende Forklaring af Flere, at det var en aftalt Spøg imellem Stenfeldt og Drewsen, som ere de bedste Venner.

Hvor naturligt, at jeg faldt paa den Idée, at det var skeet for indirekte at komme mig tillivs, hvorvel en saa d(jævel)sk Plan næppe kan synes trolig.

Jeg taledede endnu et Par Gange efter af Hovedet, og det gik ret godt. Saaledes bliver Guds Kraft stærk i den Svage.

Igaar gik Prætorius rent istaa i Sagen om „Fremmedes Handelsberettigelse“ og maatte afbryde for at rekolligere sig, hvilket dog kun maadeligt opnaaedes.

Fortsatte Reflexioner til den 17. Novbr. Som en Anmærkning maa det tjene, at jeg omtrent 8 Dage før havde en privat Samtale med Hr. Præsidenten, hvori jeg bad ham være skaansom, dersom jeg i de forestaaende Discussioner om Sognebaandets Løsning maatte behjælpe mig med det skrevne Papir, da min Svaghed og Hovedsvimmel forbød mig at memorere etc. Det lovede han. Han spurgte, om Referatet ikke kunde koncen-

treres? og endte Samtalen med den omtrentlige Yttring: „Jeg skal nok lade være at see det, *blot der ingen Slave maa være, som paataler det.*“ Dette var mærkelige Ord i Sammenligning med det Passerede.

Under mit Referat, gjaldt som ellers om Præsidenten: han griner; har snart Noget at hviske til Kommissarius, snart til Secretairen, kort er i en bestandig Bevægelse, som var der noget i mit Foredrag, der gjorde mig latterlig.

Herom udbød Voigt om Middagen saaledes: „Du holdt Dig tappert, Gamle! Kun maa jeg bemærke, at Du ikke seer op til Nogen, naar Du taler, men bestandig nedad.“ Det er tildels en Følge af min Mistroe til den Hr. Præsident.

Det er ret underligt, som Skjæbnen har fordelt sine Gaver mellem Menneske Børn. Een optager Alt i en stræng Mening, en Anden finder bestandig troende Eftergivenhed. Jeg tænker herved paa Præsidentens evige Hakken til mig. Andre skaane mig heller ikke, men udlade sig om hvert mit Foretagende enten en Kamerat eller hovmestrende. Jeg anser det stedse som en Følge af mit aabne og tildeels barnlig-muntre Væsen. — Gaar man derimod til *Langkilde*, da er han kommen saaledes for Orde for en vis Pietet, at han omtales af Enhver som en Helgen, hvilket han dog næppe er i en højere Grad end Andre. Efter hans forskruede Foredrag imod Jøderne, der da smagte af en god Portion Indbildskhed og Skinhellighed. — Han raadte Enhver at gribe i sin egen Barm, men gjøre det paa sit stille Kammer etc. Dette imponerer saaledes, at under Forhandlingerne selv de Contraverserende svarede stedse, udhævede hans store

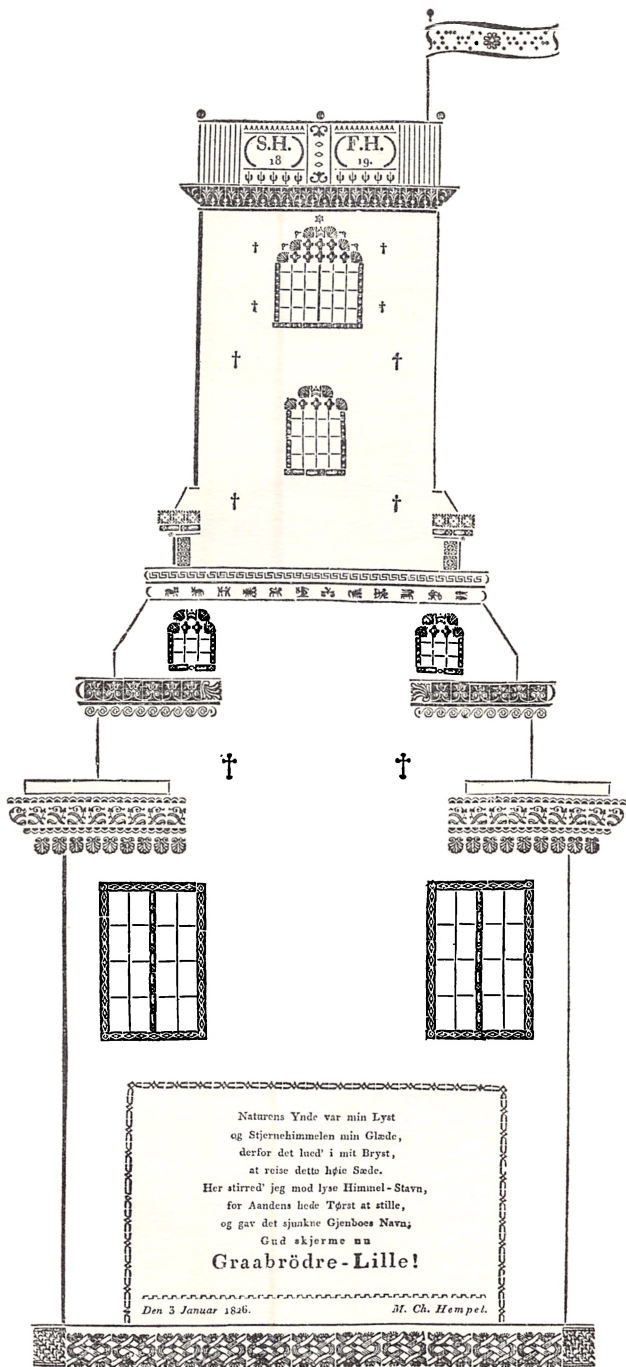
Agtværdighed, bekjendte Retsindighed o. s. v. Det samme var Tilfældet for 3 Aar siden.

Mig tager derimod aldrig Nogen slig Notits af: men udsætter mig snarere om muligt for Raillerie og Tort. — Skulde det ikke være en Følge af det prædominerende Juristerie? Maaske og Ove! Ove! Ove! De menneskelige Handlinger, som Personer bedømmes helt forskjelligt. Een sætter sig derudover fra Præsidenten, naar Nogen gjør Brug af Papiret. En Anden vilde gjøre det samme. Hins Adfærd dømtes kun for *Spøg* — dennes for *Malice*.

Kryderie. I Forhandlingerne om Mosaitterne fremførte vor lille Berg et Par Ord omtrent af dette Indhold: „Jeg maa vedblive min forrige Mening, at Jøderne bør optages i Stænderne.“ Da Vi nu kom udenfor, henvendte han sig i en vigtig Tone med dette Spørgsmaal: „Jeg syntes, at jeg skulde ogsaa yttre mig. Var det ikke Ret, hvad jeg sagde?“ — „Jo,“ gav jeg til Svar. — *Quanta simplicitas!*⁴⁹

Den 19. Novbr. fik jeg en af de sædvanlige Erklæringer af Stenfeldt: „at han aldrig havde sigtet til *mig* ved sin Paamindeelse til Drewsen, hvilket denne og stadfæstede; det var kun en Aftale mellem dem i Anledning af, at Thomsen Dagen før oplæste sit beskrevne Referat etc. — Drewsen bemærkede, at jeg aldrig skulde være saa sensibel etc.

Billedet Side 97. En sønlig Hilsen til Søren Hempel paa Fødselsdagen, den 3. Januar 1826. Gengivelsen af Taarnet „Graabrødre-Lille“ til hans astronomiske Sysler er konstrueret ved Sæmmensætning af lutter smaa Ornamentter og Streger i typografisk Materiel — et indviklet og omstændeligt Puslespil.

Jeg svarede, at mit Hjerte var bittert saaret ved den baade i forrige og denne Diæt gjorte Erfaring. Det var ikke noget *glædeligt* Kald at være Deputeret. Dertil fortalte jeg dem Præsidentens forhen givne Løfte om Skaansel, naar jeg brugte Papiret, og spurgte, hvorfor han just skulde udsee mig til sit Offer? — NB. Det kan hans gode Ven Drewsen bringe ham igjen. — Stenfeldt gjenmælede, at det allene kom af mine Indledningsord, som havde foranlediget Præsidenten til sin inquisitoriske Examen. Det gjorde Stenfeldt meget ondt; han vilde mindst fornærme mig og bad mig give sig Haanden. Hvad skal jeg troe om det Alt?

Samme Dag rejste Rasch sig og forlangte, at Jagtloven ikke maatte udsættes.

Rømer smilede som frydede han sig over sin Søns Firmitet. Hvor dyrt betales ikke disse Bornholmeres stumme Rolle.

Spørger man om min *politiske Troesbekjendelse* eller — for at bruge et nyere Yndlings-Udtryk — Farve, da er den dansk; vil man vide min Takt, da henviser jeg til min venstre Side. Skjøndt noget fremrykket i Alder, er jeg dog endnu mig selv nok til at lære og undervises, og dybt ere de Ord indprentede i mit Hjerte, som et højtverdigt Medlem af vor Midte lagde os alle paa Hjerte under Templets hvælvede Bue: „Bevarer Aandens Enighed i Fredens Baand.“

Maatte en Røst altid lyde varmt og kraftfuld, naar det gjelder om at afvæbne Ondskab og Svig, men ogsaa: Gid aldrig nogen glemme sin Stilling til Staten, som led af det Held, hvor den Enkeltes Interesse bør vige for det Almindelige. Ingen

Statsform har Fuldkommenhedens Præg. Enhver har sine Fortrin som sine Mangler. For den Deputerede er det en hellig Opgave at befæste Harmoni imellem Regjering og Folk, som hidtil udgjorde gl. Danmarks Lykke. Ikke aldeles uden Kundskab til Tidens Gang er det mit Formaal at begynde.

Vel ved jeg, at ofte ere de, som føre Ordet Servilisme i Munden, selv de servileste. Aldrig at beile til Menneske-Gunst eller frygte for Miskjendelsen. Jeg er rykket for langt ud over Livets Kulminationspunkt, at jeg nu skulde henvises af det ene eller frygte for det andet. — Ene vil jeg staae heller end støtte paa svage Rør. Indflydelse forsmaaer jeg og ønsker blot, at ingen uvenlig Røst vil vække Misnøie og maaskee netop derved fjerne det Bedre, til hvis Fremme vor Konge har kaldet os.

Den 19. Novbr. om Aftenen mødte Hr. Pastor Fenger⁵⁰ for mig som Ubekjendt og indledte Samtalen med et Bekjendtskab til Søren i Assens, gik derfra over til Jødesagen, som han var for og lenkede (?) derefter ind paa „Sognebaandets Løsning“ og „Samvittighedsfrihed“. Jeg lugtede strax Lunt og fægtede for mig paa det Bedste, viste som gammel Theolog Kundskab til Skriften og Christendommens Aand. Han manoevrerede paa de Folks sædvanlige Manér, appellerede til min Frihedskjærlighed, nævnede Biskop *Faber*⁶¹ som en af Modstanderne o. s. v. Jeg gjendrev ham med Varme, men uden Bitterhed, indrømmede ham samme Ret, som jeg fordrede for mig selv. Jeg maatte staae som en *Nederdrægtig*, hvis jeg kunde fremme en Sag, om hvis Rigtighed jeg ikke var fuldkommen overbevist. Jeg havde prøvet Alt, fulgt Tidens Gang i en lang Række af Aar etc. Ønske-

ligt om den Tid kunde komme, da vi tilbade Gud ikke i Temp-
ler, opført af Steen. Fenger anførte Paulus for, at der skulde
være forskjellige Partier; jeg citerede samme Paulus for, at vi
skulle bevare Troens Enhed i Fredens Aand; jeg var overbevist,
at Christendommens Sag nu vilde have staaet langt bedre, der-
som det sekteriske Uvæsen ikke var opkommet, end det gjør;
anførte Exempler fra Dreieø paa Sognefolks Tilbøjelighed til at
pukke paa deres Præster; hvorledes det vilde see ud i Landet,
naar Folk streifede om fra et Sogn til et andet. Jeg gjentog
flere Gange, at han gjorde Ret i at handle efter sin Anskuelse,
jeg ligesaa. Min Beslutning var, efter den inderste Prøvelse,
engang taget og kort! jeg maatte modsætte mig Sagen; min
enkelte Person kunde her intet udrette. Var den af Gud, fik
den nok Fremme alligevel o. s. fr.

Efter nogle Familie-Meddelelser skildtes Vi ad meget ven-
skabelig (tilsyneladende). — Det var da en Udsending, af hvem
Lindberg nu kan faae Rapport. — Hvor utrættelige det Slags
Folk dog er i at fægte for deres Planer!

Den 20. Novbr. brugte Castenskiold tydelig for alles Øine
Papir til sit Foredrag, vendte Bladene om o. s. v. Præsidenten
saae det, men hensatte sig fordybet i nogle Dokumenters Læs-
ning. Da disse vare i Folio, holdt han Papiret som et Skjærmbret
for Øinene. Det samme hænder hver Dag upaataalt; kun naar
det er *mig*, faar den upartiske Herre Munden op, og det ikke
løselig, men vedbliver gjentagende og hænger inquisitorisk i mig.

Jeg taaler det nu godt, da jeg ved Grunden, at jeg aldrig har
villet gaae i Trykkefrihedsselskabets Tjeneste, dels fordi det er

et *politisk* Selskab, og dels fordi dets Tendents gaaer ud paa at ødelægge alle Provinsbogtrykkerier og viser hele Forlæggeriet med Bog-Afsætningen til det slugene Kjøbenhavn!

21. *Novbr. 1838. — Ny Courage.* — Først, efter Oplæsning af Committée-Betænkningen i Kjøbstædhaandværkernes Sag, reiste sig den lollandske Bonde — Peder West, Sognefoged — og holdt stante pede⁵² en Harangue om Kjøbstædhaandværkernes Stilling fuld af de groveste Sottiser, f. Ex.: var kjed af dem; de rendte omkring og tiggede ham deres Strømper, siden kom de med deres Familie og gjæstede ham ovenikjøbet, spiste hans Mad, drak hans gamle Øl o. s. v. Derfor var man paa Landet led og kjed af dem.

Recke gjorde Bæstet opmærksom paa, hvor urigtigt han handlede i saaledes at angribe Kjøbstædhaandværkerne, da her ingen af dem fandtes i Forsamlingen, som kunde forsvare dem.

Derefter stod jeg op og bemærkede, med al min Agtelse for den hæderlige Bondestand som enhver Borgerklasse, hvor let en Sag det vilde være at øve Gjengæld. Vilde jeg det, da havde mange Aars Erfaring lært mig for hvilke Snyderier og Kneb Man var udsat i Handelen. Kravet svarede ikke til Prøven; paa en Favn Brænde manglede ofte $\frac{1}{4}$, ja $\frac{1}{3}$ Deel, naar de kunde slippe fra det. Ogsaa paa Bondens Nærighed og Paatrængenhed anførte jeg Exempler af den Bonde, som blev afviist med sine idelige Fordringer derved, at Manden (Poulsen) lod ham med Kone spise den bragte Skjørst selv, efterat have Mælk og Sukker derpaa, hvilket de og gjorde med god Appetit.⁵³

Mere ved det næste Nr. 2. Under Forhandlingen kom Præsi-

denten hen og bad mig, om jeg vilde tale med ham ved Bortgangen. — Nu tænkte jeg, vil han give gode Ord og forklare sig over sit Forhold forgangen Dag, thi da jeg havde med Flid doleret derover for Flere — Stenfeldt, Drewsen, Bruun — kunde jeg let slutte mig til, at det var forebragt ham. Sladderiet hersker nemlig her som allevegne, og Kryberiet endnu mere.

Da jeg noget efter besvarede Committée-Betænkningen i Haandværkersagen og naaede det Punkt, hvor Committéen be- raaber sig paa Værnepligten, „der hviler tungt paa Landhaandværkerne“, vilde jeg blot gjøre opmærksom paa, at naar Man anslog Værnepligten saa høit, burde Man ikke glemme, at Kjøbstædhaandværkerne, Mestre og Svende, ofte maatte forlade Værkstedet og spille Tid og Bekostning paa Vaabenøvelserne m. m. Men næppe havde jeg udtalt Ordet „Værnepligt“, før Hr. Præsidenten afbrød mig med, „at dette vedkom ikke Sagen“. „Jo, det gjør,“ svarede jeg; thi Alt, hvad der kan tjene til Oplysning i en Sag, mener jeg er den vedkommende. Jeg vilde blot sige — se ovenfor — og dertil holder jeg mig *berettiget*.“ — Nu svarede Præsidenten: „Det var en Misforstaaelse af ham, hvorfor han bad *om Forladelse*.“ — „Ja,“ gjentog jeg, „det var rigtig nok en Misforstaaelse.“ En Satisfaktion, som jeg aldrig havde ventet. Gud skee Tak, at jeg med mit varme Blod omsider har lært at holde mig udvortes *kold*; men det koster!

Efter Mødet kom nu Præsidenten til mig og begyndte med, at det nok ikke var værd, at jeg fremkom med Aktstykkerne i den Benzonske Sag. Jeg svarede, at de vare afgivne til Treschow; men det var kun en udtænkt Manoeuvre for at aabne følgende.

Først gjentog Hr. Præsidenten sin Misforstaaelse, — han havde troet (før jeg havde udtalt mig!!!), at det var om Ubilligheden at ville paalægge Kjøbstædhaandværkerne Værnepligt jeg agtede at handle, og bad mig atter om Forladelse. Derpaa styrede han ind paa Passagen i Løverdags. Han var deri uskyldig — det var en Spøg, aftalt mellem Stenfeldt og Drewsen, fordi Thomsen Dagen før havde oplæst sin Tale af Papiret. Han — Præsidenten — kunde ikke overse Tingene, saa snart han var gjort opmærksom derpaa. Han vilde derfor bede mig at lade mit Foredrag i Kirkesagen særskilt trykke. Hertil svarede jeg, at jeg nu vilde forsøge at holde det ex memoria, og haabede, at det gik.

Memoranda. a) Reckes Graadighed og Slugenhed ved Bordet med at udsøge det Bedste — gribe til begge Sider 4 Tallerkener — til [?] drukket mit Øl, som han ikke vilde være Makker i til Risengrøden, griber atter i Fadet, naar det kommer til min Side, kort! kan ikke faae nok.

b) En anden Næsvished er Lüders' Gaaen til Tjenerbordet for at øse det Bedste op af Suppe-Terrinen, skjære en heel Gaas for og give sine Venner rundt.

c) Ligesaa gaaer Justitsraad Friis gravitetisk hver Middag hen til Kaffebordet, snupper 2 à 3 Kopper til Rosenørn (?) og andre Omsiddende, samt medbringer en heel Skaal med Fløde, en anden med Sukker, hvilket da savnes for Andre. — O, Almen-aand, hvor maa du bukke under for den lave Egoisme!

d) Agent Voigt fortalte mig i de første Dage, at han ingen Aktie havde taget hos Ove (maaskee istedet derfor en Gave!), hvorfor Kjellinghuusen (!) da havde skrevet ham til som Sv. og

berørt, at han vidste nok, at Vi vare i Familie; men den kunde han nok. Voigt lagde til en Bebreidelse, at i hans Øine var dette en styg Misbrug af Løgnes Tendents. (NB. Alt sub rosa.)

Den 22. Novbr. kom Recke om Morgenen til mig som Legat for Bruun og overhang mig om, dog at frafalde mit Amendement i Haandværkersagen. Hvorfor jeg dog vilde være imod. Det vilde trøste Haandværkerne, hvorpaa han anførte Skomager Hansen⁵⁴ som Hjemmelsmand; jeg svarede, at den hele Committée-Betænkning aldeles ikke duede. Kunde Man ikke gjøre andet for Haandværkerklassen, kunde man lade det fare. Jeg maatte følge min Overbeviisning, som stod urokkelig — etc.

Da Vi nu kom i Salen, yttrede jeg det samme til den ærlige Voigt, som bifaldt mig, men siden under Debatterne hørte jeg ham at holde en Lovtale over Committéens Betænkning.

I mit Foredrag gjorde jeg en digtet Beskyldning af Bruun, som havde dadlet, at jeg ikke vilde, at Bønderne nu maatte sælge deres Varer paa Markederne. Jeg maatte da svare herpaa, som bliver at læse i Stændertidenden. Overalt løbe alle 3 Committée-Medlemmer Storm paa mig. *Referenten* lod mig høre, at jeg ingen Motiver havde meddelt, og den grosmægtige *Svane* forundrede sig over, at den ærede Deputerede for Odense havde klaget over, at den foreslaaede Beskatning paa Landhaandværkerne var „for lav“. *Referenten* fik, ligesaa Bruun, Svar strax; men Svane glemte jeg. Dog det skal blive erindret ved Sagens *endelige* Behandling. — Mit antagne Svar vil man finde er lagt an paa at afvise de Sigtelser, mine Antagonister saa gjerne ville udspye imod mig for at være *illiberal, conservativ, antik* etc..

PRIS-COURANT

pa

fabrikeret af

Brødrene BRUMMER

ØDENSE.

RODT LAK N ^o 00	pr. 100	2 1/2	1/2	1/2	1/2
Dito dito	1	1	4	1	1
Dito dito	2	1	2	1	1
Dito dito	3	1	1	1	1
Dito dito	4	1	4	1	1
SORT LAK	1	1	1	1	1
Dito dito	2	1	1	1	1

Couleurte Lakker maa forud bestilles.

Rempts Officin

PRIS-COURANT

forskjellige Sorter Chocolate

Jün. Rönnovs Fabrik

Colding,

i lukkede Maskiner

N ^o 1.	Italiensk med Vanille	1/2	1/2
— 2.	Wiener med Vanille	1/2	1/2
— 3.	Kryder	1/2	1/2
— 4.	Pariser med Vanille og Ambra	1/2	1/2
— 5.	Maylandsmed	1/2	1/2
— 6.	Kjokken- eller Suppe-Chocolate	1/2	1/2

Sundheds-Chocolate.

N ^o 1.	Mandel-Chocolate, meget styrkende for Nervesvage	1/2	1/2
— 2.	Mos-Chocolate, med hoist fimpulveriseret isl. Mos og tilsat Salepp-Pulver	1/2	1/2
— 3.	Med Mos uden Salepp	1/2	1/2

I hvert Pd og ved hver Kage af hver Sort Chocolate ligger en Seddel, som anviser Behandlingsmanden ved Kogningen.

Kragsberggaard, den

183

PRIS-COURANT

FABRIKEREDE TOBAKKER

Brødrene Hansen

Kragsberggaarden ved Odense.

SPUNDNE TOBAKKER.

Rbd./Sk.

SKRAAE:	Svitzent	pr. Pd.
	Amerikansk
	Skotsk eller simal
	Engelsk
	Tyk
	Mellem
Røc:	Hollandsk Rulletobak N ^o 1
	ditto ditto N ^o 2
	ditto ditto N ^o 3
	ditto ditto N ^o 4
	ditto ditto N ^o 5
	Portorico

SKAARNE TOBAKKER.

Røc:	Varina Knaster N ^o 1
	ditto ditto N ^o 2
	Oronoco ditto N ^o 1
	ditto ditto N ^o 2
	Amerikansk ditto
	Petit ditto
	Napoleons ditto N ^o 1
	ditto ditto N ^o 2
	Portorico N ^o 1
	ditto N ^o 2
	Blandet Tobak
	Det røde Skib
	Det blaec Skib
	Virginia N ^o 1
	ditto N ^o 2
	ditto N ^o 3
	Fin Jomfru
	ordin. ditto
	Petum Optimum, fin
	ditto ditto
	Jæger Tobak (rødt Stempel)
	ditto ditto (blaat Stempel)
	Dansk Prøve (rødt Stempel)
	ditto ditto (blaat Stempel)
	Fredens Alter (rødt Stempel)
	ditto ditto (blaat Stempel)
	ditto ditto
	Blaamænd
	Shag fin
	ditto ord.
	Biskop N ^o 1	pr. 100 Pd.
	ditto N ^o 2
	Trettaarne
SNVVS:	Maccoba	pr. Bout.
	Vestindisk Rappé
	ditto ditto	pr. Pd.
	Islandsk N ^o 1
	ditto N ^o 2
	ditto N ^o 3
	gul

SIGARER.

Havanah	pr. 100 Skt.
Hamborger, store
ditto smaae
ditto ordinære

Ved den almindelig yttrede Utaalmodighed under Arrestsagen — blandt Andre af Bang — faldt det mig ind: Mon da Bech (?) om Dyrenes Gjødning at kjende, . . . Rævenes Uundværlighed etc., etc. er mere rigtig?

Den 22. Novbr. fortsatte Præsidenten sit ustyrlige Griin, fordi Sekretair Skibsted taledede for Haandværkerne, NB. ikke i Døgnets Aand. Ved Ankomsten i „Prindsen“ ydede jeg Skibsted min Tak, sigende: „*De er en ærlig Københavner.*“

Collectanea. Ved et Besøg hos Proprietair Schmidt Mandagen den 26. Novbr. klagede han over, at Ove var saa sparsom med *udenlandske* Efterretninger i sin Avis, tilføgende som Undskyldning: „Jeg har holdt Iversens Avis i *mange* Aar og kan aldrig med at gjøre Forandring; derfor er jeg blevet ved Thomsens. Men naar jeg taler med ham, skal jeg sige ham det.“ Meget ærligt, tænkte jeg, hvis Egennytte ikke er med i Spillet, og han maaskee har taget Aktier hos Ove paa Kr.raadens⁵⁵ anbefaling. I denne Formodning er jeg ogsaa blevet bestyrket derved, at Schmidt samme Tid fortalte mig, hvorledes *Kellinghuusen* havde overhængt ham paa Postgaarden i Odense og imod hans Villie formaaet ham til at indtræde i Klubben. Alt hvad Schmidt gjorde Modstand, kunde ikke nytte. Kr.raaden formaaede Kmhr. Løwenhjelm⁵⁶ til at hjælpe med til at overtale ham.

(Ventelig er Schmidt ogsaa en af de saakaldte „Brødre“.)

Dagen efter, da jeg i Forsamlingen talte *et Par Ord* imod at prygle Klapperne, kom Schmidt i Forsamlingen hen til mig og sagde: „jeg havde overtraadt den samme Dag fattede Beslutning om at undgaae Vidtløftighed ved at tale *overflødige* Ord.“

Jeg svarede: „Gid her aldrig fremkom noget mere *Overflødig!*“ NB. NB. Ved denne Leilighed kan det erindres, at Schmidt i denne hele Session *ikke har aabnet sin Mund*, hvilken naragtige Beslutning han efter sin egen Forsikring til mig har fattet fra det Øieblik, Præsidenten i den første Diæt irrettesatte ham, fordi han havde seet i Papiret.

Hvor rodfæstet *Aristokratiet* endnu er, viiste sig tydeligt under Jagtsagens *endelige* Behandling den 27. Novbr., hvilket nærmere bliver at læse i Stændertidenden. Hu, naar jeg tænker: en C. Neergaard, en Castenskjold, en Scavenius — han blev da godt vasket af Ussing. Jeg maatte næsten lee højt, da den ædle Reventlow yttrede, at han begreb ikke, „*hvorfor man her skulde viise Rævene saa megen Faveur!*“ Da jeg herved bemærkede for den muntre Herforth: „det er en af det *gode* Slags Aristokrater!“, og Madsen i det samme listede sig forbi os, tilføiede jeg: „men det er en skidt Aristokrat!“, hvilket Herforth bejaede med „Ja, et sandt Ogre⁵⁷“. — Det er den styggeste Hykler og Kryber, man kan forestille sig. Det morede mig derfor af Voigt at høre, at man paa hans Bænk har døbt ham til „den pantsatte Bondedreng!“.

Thomsen holdt samme Dag et aldeles intetsigende Foredrag i faa Ord, hvorefter han strax førte sine Ord til Papiret, overskrev det, strøede Sand paa, reiste sig og — *uagtet der foretoges Stemning i en Sag*, vandrede om forbi Præsidenten og lagde sit Scriptum med en krum Ryg paa Sekretairbordet. Jagtsagen er en Skjændsel og et tydeligt Beviis paa, hvor langt Vi endnu 1838 ere tilbage i Oplysning, Almeenaand og Erkjendelse af Menneskerettigheder, endsige — *Borgerfrihed!*

I „Prindsen“ den 27. Novbr. havde jeg det Tilfælde i Anledning af Ole Bull⁵⁸, at da min Sidemand Grev Moltke var indigneret over, at Aviserne fortalte, at denne fine Gjæst engang har villet *drukne* sig i Seinen i Paris, og spurgte den lille Skibsted, Sekretairens Broder, hvilken Avis der først havde bragt det paa Bane, svarede Skibsted: „Ja, hvor vil Deres Excellence nogentid vente *Delikatesse af det Slags Folk* – Avisskriverne!“

Men jeg lod ham ikke døe i Synden og spurgte, om han vel betænkte, hvem han havde siddende overfor sig?

Jeg havde paa min lange Bane som Avisskriver netop stedse været ængstelig for at støde an imod den personlige *Delikatesse*, og mange Gange forbigaaet Efterretninger, hvoraf jeg befrygtede sligt etc. Greven oplyste jeg om, at det benævnte Tilfælde slet ikke var saa betydningsfuldt. Maaske havde Bull selv meddeelt det, saae det gjerne som en Ungdoms Farce etc.

Excellentsens Lignelse, dersom man vilde skrive offentligt, at en Mand havde hængt sig, men Strikken blev skaaret over, var her slet ikke adæqvate. Min trædske Sidemand (Recke) inter-venerede: „Maaskee havde jeg optaget det i min Avis,“ hvortil jeg svarede: „Ja, det stod der; rigtignok skrev jeg for Tiden ikke selv Avisen, men om jeg havde ogsaa gjort det, havde jeg dog ikke taget i Betænkning at indføre den tilsigtede Anmeldelse.“

Den 28. Novbr. Jeg havde været ude og fulgt Pastor Gad⁵⁹ til Graven, kom derfor lidt sildig i Stændersalen, hvor Arrestsagen var for. Uden at vide, hvorom der handlede, hørte jeg Commissarius ende sit Foredrag med at anføre Prinds-Gouver-

neuren i Fyen. Da jeg nu mærkede, at Stenfeldt ligesom havde tabt Modet og blev anfaldet af Tillisch og Flere, som erklærede en Undersøgelse af Arresternes Tilstand for aldeles overflødig, en uforsvarlig Byrde paa Communerne o. s. v., sprang jeg pludselig op og anførte Prinds-Gouverneurens Udraab ved i Foraaret at inspicere Odense Arrester og dér finde en Kone fra Landet klage over den megen Kulde, hun Vinteren forud havde døjet: „Det er umenneskeligt!“ — Nogle Stramninger i Commissarius's Physiognomie vare mig uforstaaelige, indtil jeg siden hørte, hvorom Talen havde været. Han havde nemlig beraabt sig paa Prindsens Vidnesbyrd: „at Arresterne i Odense (eller Fyen) vare i saa ypperlig Stand, at her var Intet mere at ønske etc., etc.“

Mit Referat i den paagældende Haandværkersag endte jeg med Hensyn til Svanes Beskyldning saaledes: „Som en gammel øvet Correctør og Sandhedsven er jeg vant til at opsøge *Trykfeil*. For nu at en saadan ikke uvilkaarligen skulde indsnige sig i Stændertidenden, føler jeg mig opfordret til at berigtige en af den her hjemmehørende Deputerede under Sagens *foreløbige* Behandling fremførte Yttring: „at jeg skulde have fundet den af Committéen foreslaaede Skat paa Landhaandværkerne for lav,“ en Paastand — da jeg bestandig havde opponeret imod den hele Skat, hvorover hans Forundring sikkert ikke havde kunnet være større end min.“

Atter reiste Svane sig og erklærede, „*det var en Misforstaaelse af ham*“ — besynderligt, at man altid skal paadigte mig Misforstaaelser, som han strax, da jeg henvendte mig privat til

ham derom, havde erklæret, hvormed Sagen troedes afgjort af ham m. m.

Siden efter kom han atter hen og gav gode Ord. Paa mit Svar, at der Intet var afgjort imellem Os, og at jeg maatte gjendrive med Hensyn til Stændertidenden, at jeg ikke skulde staae der til Spot, svarede han, at hans ikke var optaget i hans Referat; han haabede nu, at jeg ogsaa udelod mit, hvilket jeg da lovede ham, og saaledes bliver da hele Tiraden skjult for det store Publikum — en Følge af, at jeg havde henvendt mig personlig til Manden, hvilket *poliske* Folk lade være. Imidlertid er der vundet i Respect derved, at Man har lært, jeg ikke ustraffet lader mig fornærme, da jeg selv aldrig fornærmer Nogen . . .

Den 30. Novbr. — Skibsteds Opposition og Positur.

Tegning som en Dronnings Hovedpynt hos Caraijerne o. desl.

Den 1. Decbr. For al den Raadvildhed, og, næsten troer jeg Ængstelighed for at viise Højheden offentlig Udmærkelse — det strider jo mod den *liberale* Aand — gik jeg idag Glip af at faae hilst paa Prindsen og Prindsessen paa deres Gjennemreise. Først blev det i Salen forsikret mig, at alene *Commissarius* og *Præsidenten* skulde til Audients. Stenfeldt kom atter med noget Gjækkerie, beklagede, at hans Stue ikke var reengjort, „thi Prindsen opsøgte ham personlig paa hans Bopæl i hver By, hvor han kunde træffe ham“. „Jeg ventede længe, efter at have ved et Bud erfaret D. K. Høiheders Ankomst; men uagtet en kjendelig Travlhed og Uroe i Forsamlingen, skeete der intet

Ophold.“ — „I Øllebrødspotter!“ tænkte jeg da ved mig selv og begav mig hen imod Gjæstgivergaarden „Prindsen“, men erfarede underveis, at Herskabet var reist. Saaledes staar jeg atter i Skygge mod min bedste Villie; thi var endda hiin Liberalitet mere end et Skin, nej Pyt! Alle ere strømmede ind til Hovedstaden for idag at gjøre deres Reverents. Det virker da — troer man — stærkere end in corpore, skjøndt det sidste efter min Formening havde været det smukkeste og aldeles ikke upassende — maaskee stødende for visse Redakteurer.

Specerier. Om den selvindbildske, rolige Deichmann udlod Lüders sig i Førstningen til mig: „Det er en deilig Mand, den Deichmann, han taler jo ikke meget — nu slet intet, men hvergang der skal stemmes om Noget, reiser han sig og stemmer „saa kjønt“, saa Man seer, at det er hans Overbeviisning han følger. (Skade skulde han ellers faae!)

Dette skulde vel være Reciprocitet⁶⁰; thi paa samme Tid udhvæsedede Deichmann til mig om Lüders: „Det er en net Mand den L., han har noget saa Godt og Rart i sit Physiognomie.“

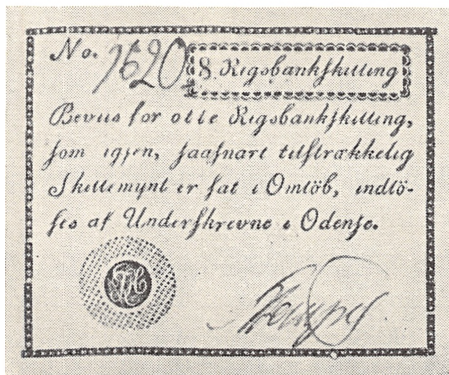
Treschow er — som atter den 4. Decbr. — altid det helsingørske Medlem paa Nakken. Det er nok Tak for sidst eller for Processen mod hans afdøde Broder, Amtmand Tr.

Det er en styg LigeGYldighed, hvormed flere af Coryphæerne blive siddende (ex. gr. Bang) under enkelte Afstemninger, naar der ere reiste nok alligevel, uagtet de have erklæret sig af Pluralitetens Mening. De ville nok herved sige omtrent: „een Svale gjør ingen Sommer“ eller reise sig ret aparte. Urigtigt er det alligevel, da det ei kan være ligestyldigt, naar en Post

kommer paa Collegiets Vægtskaal!, om den er antaget *eenstemmig* eller har faaet nogle Stemmer imod sig?

Den 7. Decbr. 1838.

Min Troe paa Menne-
sker atter faaet et slemt
Knæk, thi hvor skulde
den søges befæstet om
ikke i vor Forsamling!

Pengeseddel udstedt af Søren Hempel

Det var da den foreløbige Behandling af „Sognebaands-
sagen“. Hvor jeg havde slidt og kjæmpet for at kunne mit
heele lange Foredrag udenad, vilde her blive for vidtløftigt.
Uhyre megen Tid, som kunde have været anvendt til andre
gavnlige Sysler i vort Foreliggende, var medgaaet paa de flere,
daglige Gjennemlæsninger, Excerpter, Optegnelse af Momenter
etc., etc. Dagen kom, og aldrig har jeg stærkere følt den op-
højede Sandhed: „Gud er stærk i den Svage“ end denne Gang.
Hos Præsidenten kunde jeg ingen Skaansel vente, det vidste
jeg. For ei at distraheres for meget, var det mit Ønske at blive
blandt de Førsttalende. Efter Committéens Medlemmer var jeg
flere Gange reist, Præsidenten saae det, men oversaae det, gav
nu Propriet. Neergaard, saa hans Broder Amtmanden og saa
Drewsen Ordet før mig.

Nu kom endelig min Tour. Med den spændteste Opmærk-
somhed havde Man hørt paa de foregaaende Talere i denne

Sag, men næppe havde jeg begyndt, før de *Allerfleste* strømmede ud i Forværelset, lode Døren staae paa viid Væg, larmede og støiede som i Krostue, Alt for *aaben* Dør! — saa jeg kan rose (mig) af at have talt for *aabne* Døre — uden at Præsidenten — der paa sædvanlig Viis havde meget travlt med at grine, hvidske til Commissarius etc. — brugte sin Klokke, skjøndt jeg engang standsede og holdt op, vendte mig og saae hen til Siden, hvor Larmen kom fra. Her hørte Taalmodighed til, imidlertid hjalp Gud mig, og jeg fortsatte og endte uden at det lykkedes Præsidenten — (som han er) — at afbryde mig. Bag efter lød heller ikke den mindste Tak eller venligt Haandtryk. Enhver lod, som var han bange for mig — Voigt, Deichmann m. Fl.

Salicath havde i sit Foredrag strøet Sukker paa for Neergaard og derimod, som flere Talere, bæret mig med dunkle Smaapuf.

Jeg havde flere Dage forud været beluret af Adskillige, ex. gr. Friis, Herforth, Voigt etc., som, naar jeg aldrig tænkte det, posterede sig bag min Stoel, Heerforth gik mig endog flere Gange paa Klingen med indirecte Spørgsmaal, saasom: „Det er da en Fandens Deel, De skriver! Er Alt det imod Lindberg? Tag Dem i Agt, jeg agter at forsvare hans Sag“ o. s. fr.

Skulde hiin Adfærd med at strømme ud af Salen — tænkte jeg — være *Lindbergs*, *Oves* eller *Præsidentens Værk* eller maa-see dem Alle tilhobe? Skulde det være for at gotte Præsidenten? Nøglen vil Man kunne finde under den 11. Decbr., thi jeg holdt mig stiv og lod mig aldeles ikke mærke.

Noget smertede det mig, at ved Nedgangen af Trappen efter endt Møde, gik Commissarius, der dog havde talt saa ganske i den samme Aand som jeg, og blandt andet brugte det samme Argument imod Lindberg og Consorter: „Partiet har vendt om“ — mig tilsyneladende koldt eller ubemærk(e)t forbi, da Vi dog vare paa Siden af hinanden.

Den 11. Decbr. Atter en mærkelig Dag! Først gav Præsidenten Ordet til Bang. Den Tone, hvormed han og ikke mindre Tutein og Præsidenten optraadte, var (især den Førstes) begrædelig og lagt an paa at vende hele Armen op. Mig svævede *Tartuffe* i Tankerne. Gud, hvor Man dog kan hykle! Men Falskheden er tilbage. Præsidentens Logren for Sekteer-Partiet var umiskjendelig, hans Accomodations-System afskyeligt og hans Logik flau — hvilket da vil blive at læse — maaskee? — i Stændertidenden? Jo, til slige Orakler og Despoter skulde Man have Troe.

De hænge dem ved det mindste Haar, de bekrige den, som mener det allerredeligst.

Dengang jeg — temmelig uforberedt — taledede, var Præsidenten som sædvanlig atter i stor Bevægelse, henvendte sig flere Gange til Commissarius.

Alt sligt forstyrrer naturligviis, og jeg havde nær endt mit Foredrag med Tak til Forsamlingen, fordi den denne Gang blev inde og ikke gav mig Anledning til at tale for *aabne* Døre. Men Gud skee Tak! det ikke skeete. Man skal beherske sig selv og ikke give Vreden Luft. Ved Leilighed kan det nok blive erindret. —

Det kan ellers mærkes, at Præsidenten *japper* og støder i sit Foredrag saa godt som Nogen, ret som en Kryster. —

Ved et Vendepunkt! Den første Trøst, som jeg høstede for min Tale, var, da Amtmand Neergaard kom og bad mig indstændig laane sig den til Gjennemlæsning, da „han havde hørt den med største Fornøielse“.

Jeg var endnu forblevet taus, angaaende Behandlingen under mit Foredrag den 7de og havde blot hørt af Amtmand Neergaard den formodede Grund, at Man var træt efter at have hørt saa meget, idag læste jeg Stændertidendes No. 57 og *beundrede* Tuteins rigtige Følelse, der hvor han taler om den Brug paa andre Steder at forlade Salen, naar Man *misbilliger* Taleren. Det var en erfaren og redelig Mand, tænkte jeg, indtil Voigt strax efter kom og kaldte mig ud, for at raadføre sig med mig om nogle Ord, han vilde fremkomme med i Sognebaandssagen. Jeg spurgte ham da, om han havde hørt min Tale eller maaskee var imellem dem, som passiarede udenfor. „Ja! jeg hørte den nok, men maa tilstaae, at Tutein var den, som fik mig til at forlade Salen og brallede op herinde, og *da Vi Andre vilde lukke Døren, reev han den op og forlangte, den skulde blive staaende.*“

Nei! hvilket topmaalt Skarn! tænkte jeg. Siden hørte jeg det Samme bekræftet af Rye, hvem, skjøndt den Dag fraværende, det var blevet fortalt. — Voigt taledede endnu om Lindberg, som var herude, og da jeg spurgte, om han havde besøgt ham?, benægtede han det; men *fortalte* mig siden — der skal jo god Hukommelse til at lyve! — og sagde Noget, Lindberg havde

yttret om Castenskjold. Har han da talt med Dig?, spurgte jeg. „Ja,“ — lød nu Svaret, — „da jeg sidst var i Kjøbenhavn, gjorde han mig et Besøg!!!“

Endnu kan det bemærkes om Sognebaandet, at Præsidenten endnu gjorde et sidste Forsøg paa at redde Petitionen derved at foreslaa først at stemme over Tillisch's Amendement, og *saa* over Spørgsmaalet: om Petition skulde indgives?

Dette fik dog Bang ved sin logiske Sands forpurret — om med eller imod sin Villie maa Gud vide, thi det er nok tænkeligt, at hans hele jesuitiske Foredrag var en Manøvre; han har altsaa fægtet for Lindberg og er dog vedblevet at handle som „Bispens Svoger“ (de ere Sødskendebørn).

Krydderier. — *Madsen* begyndte sin Tale for Sognebaandets Løsning omtrent som saa: „Jeg er konfirmeret! Jo er jeg saa — jeg kan aldrig glemme min Konfirmation hos Præsten!“ etc. — *O store Dag!!*

Det faldt mig under denne Sags Forhandling ind, hvad Schiollensen (?) skrev til min Broder Simon om deres Omstændigheder, der vare saa ringe:

„Jeg troer Vi gaer over til Sekten eller de Hellige, det Raad er givet Os, for at komme ud af vor Nød.“ !!

Birch, Voigt og Flere have yttret sig om Ørstedes *Spillelyst* og deraf flydende Nattevaagen som skadeligt for hans Helbred. En mærkelig Mathed mærkedes ogsaa i hans første Svar til Ussing under Finantssagen. — Hvor er den *store Mand* uden Svagheder?

Morsom var Drewsens Indledning til sit Foredrag i Finants-

sagen: At skjøndt han ikke hørte til Coryphæerne eller Stjerne-
nerne af *første* Størrelse, men til de mindre, haabede han dog
at finde Gehør. (Jeg troer, det skulde være Rap til Tutein.)

Grunden til Tuteins Rolle i Sognebaandssagen skal være, at
han ligger i Splid med sin Præst, den bekjendte Pontoppidan.⁶¹

Ligesaa paaberaabte *Dons* sig nogle Aktstykker om al den
Mishandling, han havde erfaret af sin Præst og tillod Enhver,
som ønskede det, at faae dem til Gjennemlæsning. Prosit die
Mahlzeit!

Det er næsten jo plad umuligt at tilfredsstille de Hrr. Kjøben-
havnerne i al deres Strængthed. Motiverer Man sine Paastande,
da er det for vidtløftigt og galt; gjør Man det ei, er det ligesaa.

Lindberg bruger sine Portraits til Presenter. Gæstgiverkonen
paa Postgaarden, Madam Petersen, har han foræret et. — Hvilke
Proselytkneb!!

Ørsted synes mig i Aar mere svag og affældig. Det vidner
hans Foredrag ofte om med slæbende Gjentagelser, f. Ex. den
12. Decbr.:

Jeg har blot-blot-blot at bemærke, at det vilde finde mange
. . . mange Vanskeligheder.

Mig synes han paa andre Steder, f. Ex. i Assembléer, ikke at
bemærke eller at have noget at henvende sin Tale til om. Med
Lurendreierne og Kryberne er det endeel der, saasom Bruun o. Fl.

Den 13. Decbr. Mærkeligt Vrøvl af Grev Reventlow om ulov-
lig Skovhugst, som nær aldrig havde faaet Ende, og bestod af
evige Gjentagelser, blandt andet vilde han have Tyveriet qua-
lificeret efter Længden og Dimensionen af hvert Stykke Favne-

brænde eller andet Træ m. m. — Enhver fægter dog i denne Verden for Sit.

Atter den 14. Decbr. en Dacapo af den Samme. Ingen forstod, hvad enten han var for eller imod Foreningen. Han blev ved at udraabe et Amendement angaaende Minoritetens Votum at optage i Betænkningerne, etc.

NB. En mærkelig Passage med et Givtermaal — Steenbergs — da Brudgommen tog Feil og lod sig vie til Kjærestens Søster ved Hjælp af den urette Døbeseddél, da Vielsen allerede var bestilt hos en anden Præst.

Den 16. Decbr. i Kjøbenhavn. Havde Audients hos Prinds Christian Kl. 9 Formiddag. H. K. H. var meget naadig og takkede, fordi jeg havde ladet ham faae mig at see. Han taledé dels om Roeskilde-Forhandlingerne, især Foreningssagen, som han erklærede, der Intet blev af, og havde gjerne ønsket, at jeg kom tilbage til Roeskilde imorgen, for at stemme *derimod*, da *een* Stemme jo kunde gjøre Udslaget. Jeg svarede, at jeg haabede, at Sagen først vilde komme til endelig Behandling om et Par Dage. — Om Sognebaandets Løsning taledé Vi ogsaa, han fandt, at Biskoppen i denne Sag havde lempet sig og givet for meget efter. Paa mit Svar, at jeg havde talt *rent ud*, men kunde og være belavet paa Tiltale, kunde jeg nok mærke, at det var ham bekjendt, da han sagde: „Ja! det har vel Intet at sige!“

Han glædede sig over min Beskikkelse til *Raadmand* og taledé fordeelagtigt om Chr. Jürgensen⁶² som en brav og duelig Mand, der var rask etc. Jeg modsagde naturligvis ikke direkte.

Iøvrigt ikke en Lyd om de *Abraham-Hansenske Optøier*.⁶³ Mærkeligt, thi det havde jeg især været belavet paa. Derefter aflagde jeg Visitbillerter hos Etatsraad Adler⁶⁴ og Conferentsraad v. Holten⁶⁵. Den første undskyldte sig med uopsætteligt Arbejde, den Anden med, at der var Kopper i Huset.

Fremdeles aflagdes Visitbillerter hos Fiedler⁶⁶ — ikke hjemme — og min gamle Ungdoms Ven Jørgen Nimb⁶⁷, hos hvem jeg i en munter Passiar oplivede Erindringer om saa mange Venner fra Fortiden. Fra ham og Datter fik jeg mange Hilsner til Hjemmet, Krügers⁶⁸ og Jfrue Gottschalck⁶⁹.

Fremdeles aflagdes Besøg hos Frue Schjøth — en Kone, der mere ligner en Forklaret end et jordisk Væsen — den personificerede Engel. Menneskelig Skikkelse og nogle velsignede lige saa milde og søde Børnebørn. Dem glemmer jeg aldrig. O! I smaae Uskyldige! Jordens Perler!

Derefter et Besøg hos den lige saa elskværdige Boghandler Langhoffs⁷⁰ Familie; fra ham og Kone samt to rare Børn og Jfrue Langhoff, som jeg traf dér, skal jeg bringe Hilsener til Hjemmet.

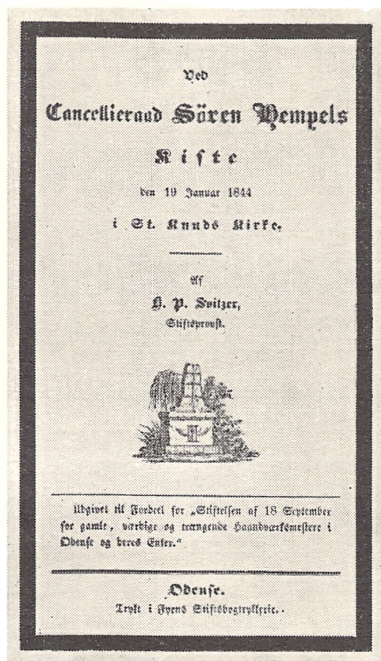
Den 17. Decbr. i Kjøbenhavn. Efter Komeden var jeg med Christian hos Trakteuren Farini⁷¹, hvor jeg traf Birkedommer Lund⁷². Farini trakterede med en Flaske extra Champagne af Glæde over at see „Simons Fader“, hvem han saa godt havde kjendt. Den 15. Decbr. om Aftenen hilste jeg den altid venlige og godmodige Oehlenschlaeger paa Komeden.

Den 18. Decbr., den 19. Decbr. Under Discussionen imellem Ø. og Bang i Tyvsagen om Indbrud igjennem „Loftsluge“

eller Klokkeslet: 9—9¼ etc., faldt det mig ind: „I have Begge Ret! I Sk(ielme)! Paa-faldende var den Kulde og kjendelige Forlegenhed, hvor-med Salicath modtog mit Tilbud om Sangen til Ørsteds Fødselsdagsfest (21. December). Efter at det var sket, saa jeg ham i en lang Samtale ved Vinduet med Præsidenten, som skottede over til mig. Andre frygte, naar de have noget Ondt i Sinde. Jeg maa altid snoe mig igjennem, hvor Noget skeer i den bedste Intention.

Den 19. Decbr. 1838. Var indbudt til Middag med Stenfeldt, Ussing, Knudtzon, Bruun, Lüders o. Fl. hos Agent Voigt. Det gik muntert til, og jeg var i det overgivne Hjørne. Imidlertid tirrede Msr. Lüders mig, da jeg nærmede mig Capit. Thomsen (fra Sorøe) som min Ven, spørgende om det var Ove? Paa min Nægtelse, at det vidste han nok, svarede han: „O! det er en meget retsindig Mand!“

„De sætter nok en?“ lød mit Svar. Da han nu blev ved, hvorfor vort private Forhold skulde overføres paa Andre?, gav jeg ham kort Svar: „Det har jeg aldrig forlangt, men ønsker blot,

Mindeblad for Søren Hempel

at De vil lade den Materie blive udenfor vort Selskab. *For mig maa De min Sjæl kysse ham, hvor De vil.*“

Almindelig Latter og nu taug Slupperten.

Til Salicaths gaadefulde Adfærd med Sangen hører endnu, at da (jeg) nogle Aftener før under Oplæsning af nogle Petitioner rykkede hen til ham og spurgte: „Hører De efter?“ (jeg vilde nemlig bemærke Noget om Sangen), lød Svaret: „Ja, Gud gjør jeg saa! Hvad ere Vi her ellers for?“ Og et Øjeblik efter passiarede han med Knudtzon. — Næste Dag kom han hen til mig og spurgte, hvad jeg vilde. Det angik: om stakkels Jette ikke kunde haabe at faae sine af Schwartzens ranede kgl. Obligationer vindicerede? — Men Svaret blev: „*Nei!*“

Tutein stræbte efter min Kjøbenhavner-Reise at udfritte mig om min Audients hos Prindsen, og om han udlod sig om Foreningssagen? — Fikst Du Pæren?

Den 20. Decbr. tømtes flere Flasker Champagne ved Bordet i „Prindsen“ af Ussing, Voigt, Bruun, Herforth, Knudtzon m. Fl. Poulsen blev, skjøndt hørende til Oppositionen, medtaget af Naade. Det var ene den formentlige Side *i Foreningssagen!!*

Den 21. Decbr. Voigts Etiquette viste sig atter ved at tage sin Hat med *tilbords!!* Dette Gilde for Ørsted kostede henved 500 Rdl. deriblandt Sveistrups⁷³ Regning paa 432 Rb., hvoraf Benzon — ligesom forud ved den Thorvaldsenske Fest — efterlod ham de 24 Rdl.

Den Kancellie-Deputerede Lange, som ogsaa var her tilstæde, svarede, da jeg takkede ham for Privilegesagens gode Udfald: „Ja, fik De det ikke?“

CARLSRUHE.

PLouc & RICKHARD

Brøderfen & Tyghfen. 1845.

Forestilling paa Theatret i Odense.

Dampskibsfart mellem Odense og Kjøbenhavn.

Kong Christian den Ottendes Fødselsdag, den 18 September 1845.

DET KONGELIGE SKOLELÆRER-SEMINARIUM I JELLINGE.

FINE VARELLE-CHOCOLADE

AAMBØESSENS TOBAKSHEMABRIK I ODENSE 1843

JERNBANE BOGSTAVER

FUGENS SODDENS ADRESSE-CONDODOR

Den 22. Decbr. I „Prindsen“ om Middagen blev Ørsted af Herforth til Ussing spotviis benævnet: „Jubellignelsen (?) NB. kgl. Tak for hans Modstand i Foreningssagen.

Den 24. Decbr. yttrede Voigt i Anledning af Paamindelsen i Commissarius' Afskedstale om Foreningssagens Umulighed: „at Kongen var nok en gammel Stivsind.“

Andre slog paa: at der *ikke* burde have været istemt Slutningsønsket: „Kongen leve!“ *Moltke* og *Castenschiold* vare forud bortreiste.

Præsidenten var i sin Afskedstale meget knap paa Komplimenter til Commissarius, der dog havde vist sig, som om han ventede noget Mere end to Ord.

Da der over Bordet udbragtes en Skaal af Vicepræsidenten (*Treschow*), saa jeg tydelig Ussing dreie Hovedet om til sin Nabo *Drewsen*, række Tungen ud af Halsen og sætte sig med samt sit Glas uden at berøre det eller istemme Hurra!!! Han er vanskelig at gjennemskue. —

Efterlignende den liberale Voigts Servilitet gik jeg før Bordet ned i Ørsteds Værelse for at aflægge Afskedsvist.

Under Forhandlingerne i Journalsagen blev *Møller Pedersen* rolig siddende ved alle Afstemninger til stor Moro for Forsamlingen.

Ved den endelige Afsked efter Bordet spurgte Commissarius: om jeg reiste med de Andre *Fyenboer* i Nat? Paa mit Nei bemærkede han: Jeg behøvede heller ikke at see paa det Økonomiske som de Andre, da jeg var Eier af et helt Adressecontoir, Privilegier etc.

„Jeg var blevet varm“ — sagde han videre — „ved at tale om den polytekniske Afgift.“ Jeg svarede: at jeg aldrig krympede mig for ordinaire Skatter og Afgifter, men vel for de *extraordinaire* Paalæg. Tilsidst skulde Alle trælde for Hovedstadens Interesser.

Ogsaa udlod jeg mig om den nys paalagte store Bekostning ved Gratis-Trykning af Kapitelstaxernes Middelpriser etc. etc.

Jørgensen, Jomtou,⁷⁴ søgte mig atter denne Gang et Par Gange forgæves i mit Logis i Roeskilde.

Lieutenant Sælbo⁷⁵ havde en Soirée i Kommission at forlange 150 Rdl. af mig til en Rebslager i Slagelse, der er givt med Mehlings Søster. Præsten Salicaths Anbefaling paaberaabtes for, at *det var meget skikkelige og stræbsomme Folk.* — Hvor stilles der ikke Snarer for mig?

Bønderne opnaar stor Færdighed i at drikke Champagne, Portviin, Madeira, spise Iis og Østers m. m. Ved Aabningsgildet gjore En af dem dog den sande Bemærkning: „Hvor Mange af dem, der lide Nød, kunde ikke have Godt af det her fortæres?“

Ved et Besøg hos mig den 11. Januar 1839 stadfæstede Prætorius (?) end yderligere Tuteins *Lumpenhed* under Sognebaandsagen.

Forsøget paa at udkalde Schmidt og Ahlefeldt mislykkedes, de bleve Begge siddende, Greven under Foregivende, at han havde Noget at skrive. Videre forsikkrede Schmidt, at Præsidenten dog ringede *een* Gang, ligesom at Ussing satte sin Ryg imod Døren, for at *Tutein* ikke oftere skulde faa den oprevet. O, den Usling! (*Tutein*).

STÆNDERFORSAMLINGEN 1840

Aabningsmødet den 15. Juli. Ingen havde noget imod de nye Valg at erindre, uagtet Flere havde truet med at erklære sig imod Vei-Hansens.

Valg-Kabaler yttrede sig strax. Enhver gjør Spørgsmaal, Anmodninger etc. om hvem Man vil stemme paa.

Ved min Gang til Palaiet traf Hs. Excellenz Moltke mig og gik mig stærkt paa Klingen: dog ei at stemme paa *Schouw* til Præsident. Jeg svarede, at han blev det alligevel, hvori Hs. Excell. var enig; men for Principets Skyld burde han ikke vælges *eenstemmig*; det vilde gjøre ham endnu mere indbildsk og bydende. Omsider antog jeg hans Idée, da jeg personlig ingen Grund havde til Tilfredshed med ham. Ret som Valget skulde skee, spurgte min Sidemand — Hammerich — om jeg ikke stemte paa Schouw, hvortil jeg gav det korte Svar: „at jeg skyldte Ingen Regnskab, saalidet som jeg fordrede det af Andre“. Min Beslutning var saaledes taget, da netop Moltke kommer springende hen til mig og siger, at *han havde forandret sine Tanker*.

„Nei!“ — svarede jeg — „nu er min Beslutning uigjenkaldelig.“ Jeg stemte da paa Bang til Præsident og Salicath til Vicepræsident. — NB. ved en Feiltagelse paa een Seddel, hvortil Bruun ved Alderspræsidentens Oplæsning strax udbrød med en Sufficance: „det gjelder ikke.“ Jeg lod mig slet ikke mærke, at

Feilen kom fra mig, da Valgsedlerne ere uden Underskrift. Hammerich spionerede med sine lange Øine efter, hvem jeg optegnede.

Ved det Sted i Commissarii Tale, hvor han saa stærkt fra-raadede *Forfatningsspørgsmaalet*, vexlede Naboerne Hvidt og Tutein spydige Griin til hverandre! — Hvor lavt og uværdigt!

Vennen Voigt havde, før Vi indtraadte i Forsamlingen, og-saa nogle Bemærkninger, først over, at jeg ikke var i „Prindsen“ Aftenen før, hvor saa Meget blev forhandlet — det Samme fortalte Vei-Hansen mig. Da jeg lykønskede ham til Guldkorset, som han første Gang idag bar, og sagde ham, at Broder Simon⁷⁶ endnu ved min Afrejse ikke havde faaet sit (Sølvkorset), udbrød han: „Ja, han er vel ikke fornøiet dermed!“ — hvilken ussel Forfængelighed! Jeg gjentog, at han *uden Rang* jo ikke kunde vente mere.

Videre fortalte Voigt mig, at „Fadermorderen“ Hendrik Larsen skulde udstødes af Forsamlingen, fordi han havde taget Betaling for en Petition, det var *afgiort* i „Prindsen“ i Aftes. Amtmand Neergaard vilde gjøre Motionen. Jeg svarede, jeg troer snart ingen Ting mere; er det og sandt! Der rørte sig heller ingen Sjæl under Forhandlingen!!

Under denne Dags Adresse-Forhandling saae jeg tydeligt, hvorledes Præsidenten og Ussing stikke Hovederne sammen paa gammel Viis. Ussing tilnikkede hen i Debatterne Præsidenten; lidt efter reiste Denne sig op, bestred Ørsteds Ret til Reservation ang. officiel Meddelelse af Adresse-Udkastet. NB. . . . den Forudsætning, at den maatte indeholde Noget, der lignede Peti-

tion. — Juli — Forfatningsspørgsmaalet — Ussing slog Hovedet paa Sømmet, idet han citerede Ørsteds egen Yttring under lignende Forhandling i den jydsk Forsamling, „at Adressen meget godt kunde indeholde Ønsker og Forhaabninger, kun ikke i Petitionsformen.“ Dette skulde være at slaa Ørsted en Plade. Men, hvad skal Man tænke, naar slige Manøvrer forud ere overlagte og aftalte! Hvor let at bibringe den Retskafneste et Nederlag paa den Maade! Forhandlingerne faldt ellers noget matte og varsomme idag. Man vil ligesom først iagttage hverandre. Der kommer nok Varme i sin Tid!

Den 17. Juli. NB. Hammerich — min Naboe i Salen — havde ved en Feiltagelse faaet mit opskaarne No. 2 af Stændertidenden ind imellem sin Papirer. — Dagen før maatte jeg levere ham et Ark af det henlagte Skrivepapir at notere sin Plads paa, „da hans eget var forkommet!“

Thomsen er den Gamle, og vimser i Et væk. Saaledes samler han mine og Andres Stemmesedler for at levere Secretairen dem under Et ved Indsamlingen, rækker sig over Bordet, før Secretairen kommer til vor Plads, for at bede om sin Seddel. — Lauter Confusion!! — Da Præsidenten anmodede Os om at skrive vore Navne paa hver sin Plads til Efterretning for Buddet, der lagde Blade o. dsl. omkring, raabte han: „Jeg har altid skrevet mit Navn paa mit Expl. af Forordningen.“

Vei-Hansen har anmodet mig om at stemme paa Oppositionen i Landcommunesagen Langkilde, Haastrup m. Fl. — Langkilde har anmodet mig om, for Alting ei at lade Hansen faae Stemmer i denne Committée. Saa gaaer det i et Væk.

Ved Soiréen i Aftes kom den næsvise Sidenius endog hen til mig ved Spillebordet og spurgte: om jeg vilde stemme for Hanssen i Veisagen? Mit Svar blev: „Det har jeg slet ikke tænkt over endnu.“ Til Recke henvendte han sig ogsaa med Erklæring: „at Hanssen ikke burde ind i den Committée.“ Hvilke Insinuationer og Speide-Gesandter!

Den 22. Juli Debatterne om at tage Petitionerne ang. „Skattebevillingsretten“ vare interessante og viiste atter, hvor rodfæstede de revolutionære Idéer ere. Jeg vil ikke tale om Helten Ussing eller Stymperne B. og LPV. og Haastrup og Madsen v. Fl. eller Bønderne, der trækker i Grimer; men blot nævne en Stenfeldt, en Bang, en Schouw, en Clausen. — Ogsaa jeg er af den Formening, at Commissarius aldrig burde have tilladt en Petition af den Natur at fremkomme — (vid. — mine Ord under Forhandlingerne). — Store Mænd ligne ogsaa undertiden Mæheer, som Rænkesmeddene kunne trække, hvorhen de ville. Flere, hvoriblandt Moltke, bevidnede mig den største Tak for min frimodige Tale. Finn Magnussen protesterede imod at skrive Stemmesedler i nærværende Sag. Havde hans Forsæt været mig bekjendt, havde jeg gjort det Samme.

Den 23. Juli led Vei-Hansen i Adressesagen et totalt Nederlag, da han vilde have „Folkets“ herskende Villie sat i Stedet for „Kongens“.

Den 24. Juli. Nyt Nederlag for Vei-Hansen, som vilde have Udfaldene paa det Danske Cancelli i Skomager Hansens⁷⁷ Petition oplæst imod Alle de Øvriges Protest.

Den 25. Juli faldt hans meget udraabte Huusmands-Petition.

Det var hans sande Glorie, her gik under. Et stort Skaar for ham! Samme Dag yppedes et Slags Klagemaal imod Hendrik Larsen, „Fademorderen“, om Maaden, hvorpaa han havde *for Betaling* erhvervet Underskrifter paa en Petition fra Fæstebønder om at blive Selveiere. NB. skrevet af en Skolelærer, med hvem Larsen havde reist omkring, og som havde hævet Pengene som „Arbejdsløn“, for at skrive, drage fra Hus til Hus o. s. v.

Larsen fægtede saa godt han kunde og lovede Oplysninger. Drewsen var meget bitter imod hans „Anklagere“, som Beviset paalaa. I al Fald er det en meget uværdig Fremgangsmaade af en Deputeret! Underskrifterne skulle løbe sig til 400 og, da Hver var anset til at betale 24 sk., blev det 100 Rd., desuden 1 Mark til Buddet. Vi faae nu at oppebie Udfaldet.

FORTEGNELSE
OVER STÆNDERDEPUTEREDERNE
FRA ØSTIFTERNE
1835-40

Efter Hans Jensen
De danske Stænderforsamlingers Historie II

OG NOTER

FORKORTELSER

D. = Distrikt.	M. L. = Mindre Landejendoms-
Dept. = Deputeret for.	besiddere.
Kbh. = København.	Suppl. = Suppleant.
Kgv. = Kongevalgt.	Sædeg. = Sædegaardsejerne.
Købst. = Købstæderne.	

- Ahlefeldt-Laurvig, Chr. 7. Fr.* (1789-1856). Greve, Besidder af Stamhuset Lundsgaard m. m. Dept. Sædeg.
- Algreen-Ussing, Tage* (1797-1872). Sekretær, senere Overretsassessor. Dept. Kbh.
- Alsing, H. P.* (1791-1840). Prokurator i Slagelse, Ejer af Falkenhøj. Dept. M. L. 4. Udtraadte 13/11 1835 paa Grund af Sindssyge.
- Bang, P. G.* (1797-1861). Professor, Dr. juris. Dept. Kbh.
- Benzon, Chr. Fr. O.* (1786-1875). Ejer af Christiansdal. Kgv. 1838-40.
- Berg, Jørgen* (1801-61). Ejer af Hunderupgaard. Suppl. M. L. 11. D. 1838.
- Bille-Brahe, Preben* (1773-1857). Lensgreve, Hvedholm, Kgv. 1835-36.
- Birch, D. S.* (1780-1854). Provst for Baag og Vends Herreder. Kgv. 1835-40.
- Bjerre, A. H.* (1798-1864). Brygger, Kaptajn. Dept. Kbh.
- Bruun, H. B.* (1793-1863). Agent, Købmand, Assens. Købst. 7. D.

- Castenskjold, C. H. v. Grevenkop* (1780-1854). Godsejer.
Dept. Sædeg.
- Christensen, Anders* (1796-1869). Fæstegaardmand i Aborg
ved Assens. Dept. M. L. 12.
- Christensen, Hans* (1781-1868). Sognefoged, Gaardejer,
Vejstrup ved Svendborg. Dept. M. L. 14.
- Christensen, H. G.* (1777-1846). Bankdirektør, Grosserer.
Dept. Kbh. 1835-36.
- Clausen, H. N.* (1793-1877). Professor theologiae. Dept.
M. L. 10. efter Møller Petersen 1840-48.
- Danneskjold-Samsøe, Chr. C.S.* (1800-86). Greve. Dept. Sædeg.
Bortrejst 1835-36. Assessor auscultans i Højesteret 1825-35.
- Deichmann, Jac.* (1788-1853). Universitetsboghandler. Suppl.
Kbh. 1838-40.
- Dons, Andreas* (1794-1868). Godsejer, Hesselagergaard. Dept.
Sædeg.
- Drewsen, Johan Chr.* (1777-1851). Papirfabrikant. Dept.
M. L. 2 D.
- Friis, Kr. F.* (1782-1845). Godsejer, Gedsersgaard. Suppl.
Sædeg. 1835-40.
- Gamst, Henrik* (1788-1861). Mekanikus. Dept. Kbh.
- Grüner, Thomas Ludv.* (1782-1844). Godsejer, Rønnebæks-
holm. Suppl. Sædeg. 1840.
- Haagen, Chr. Wilh.* (1792-1871). Landsoverretsprokurator.
Dept. Kbh.
- Haastrup, Hans* (1784-1846). Birkedommer, Ejer af Liselund
ved Nyborg. Dept. M. L. 13. D.

- Hammerich, Johs.* (1777-1852). Agent, Grosserer. Dept. Kbh. 1835-36, 1840.
- Hansen, Chr. Hendrik* (1797-1868). Proprietær, Ejer af Kragshjerggaard og Marialyst ved Odense. Dept. M. L. 11. D. 1840.
- Hansen, H. P.* (1797-1861). Vinhandler. Dept. Kbh. 1835-36, 1840-46.
- Hansen, Mads* (1781-1851). Gaardejer i Asperup ved Middelfart. Suppl. M. L. 12. D. 1840.
- Hempel, Søren* (1775-1844). Bogtrykker, Bladudgiver. Dept. Købst. 6. D.
- Herforth, Hans Hendrik* (1793-1883). Fattigdirektør. Suppl. Kbh. 1838-40.
- Hildebrandt, Henrik Fr.* (1801, død i 1850'erne). Proprietær, Rynkebygaard ved Ringe. Suppl. M. L. 15. D. 1838-40.
- Holstein-Holsteinborg, Fr. Adolph* (1784-1836). Lensgreve. Kgv. 1835-36.
- Hoppe, P. Fjeldsted* (1794-1848). Stiftamtmand. Kgv. for Island og Færøerne 1838.
- Hvidt, Laurits Nicolai* (1777-1856). Grosserer, Nationalbankdirektør. Dept. Kbh. og Vicepræsident 1835-36, 1840-42.
- Johansson, Grimur* (1785-1849). Amtmand. Kgv. for Island og Færøerne 1840-42.
- Juel, H. Rudolph v.* (1773-1857). Baron, Stamhusbesidder, Hverringe. Dept. Sædeg. 1835-36.
- Jørgensen, Fr.* (1780-1853). Sognefoged, Vindeby, Taasinge. Dept. M. L. 16. D.
- Knudtzon, P. Chr.* (1789-1864). Grosserer. Dept. Kbh. 1835-38.

- Krieger, Lorentz Angel* (1797-1838). Stiftamtmand. Kgv. for Island og Færøerne 1835-36.
- Langkilde, H. P.* (1777-1852). Godsejer, Juelskov ved Nyborg. Dept. Sædeg.
- Larsen, Hendrik* (1796-1870). Sognefoged, Gaardfæster, Veddinge (Holbæk Amt). Dept. M. L. 5. D.
- Lerche, Chr. Cornelius* (1770-1852). Lensgreve, Lerchenborg. Dept. Sædeg. 1835-38.
- Lindstorff, Johan Henrik* (1783-1858 el. 59). Garvermester. Dept. Kbh.
- Lüders, Ernst Philip* (1791-1849). Godsejer, Blangstedgaard ved Odense. Skibsreder. Suppl. Sædeg. 1838-40.
- Madsen, Kr.* (1791-1848). Proprietær, Trollesminde ved Hille-rød. Suppl. M. L. 4. D. 1835-40.
- Magnusen, Finn* (1781-1847). Professor. Kgv. for Island og Færøerne 1835-42.
- Marckmann, Lars Severin Bernt* (1791-1855). Prokurator, Rønne. Dept. Købst. 11. D. 1835-38.
- Mathiasen (-Husemose), Jørgen* (1785-1837). Selvejer, Husemosegaard ved Odense. Dept. M. L. 11. D. 1835-36.
- Mathiesen, Mads Christen* (1774-1844). Sognefoged. Dept. M. L. 9. D.
- Moltke, Carl Emil* (1773-1858). Greve, Nørager. Kgv. 1835-36.
- Mynster, Jacob P.* (1775-1854). Biskop, Dr. theol. Kgv. 1835-48.
- de Neergaard, Carl* (1800-50). Godsejer, Gunderslevholm. Dept. Sædeg. 1835-48.

- de Neergaard, Joh. Ferdinand* (1796-1849). Amtmand, Godsejer. Kgv. (1838-40).
- de Neergaard, P. Sigvard* (1784-1858). Godsejer, Vedbygaard. Suppl. Sædeg. 1840.
- Nielsen, H.* (1792-1846). Sognefoged, Gaardfæster, Østerbøgebjerg ved Korsør. Dept. M. L. 8. D.
- Nielsen, N.* (1784-1865). Gaardejer, Øster-Thiersted ved Rødby. Dept. M. L. 17. D.
- Næsted, Joh. Henrik* (1782-1862). Prokurator, Holbæk. Dept. Købst. 3. D.
- Olivarius, Joh. Finckenhagen* (1792-1876).
Prokurator i Nexø, senere Byskriver i Svaneke.
Dept. Købst. 11. D. 1840-46.
- Petersen, Rs.* (1770-1840). Mølleej, Hellevad ved Vordingborg. Dept. M. L. 10. D. 1835-38.
- Povelsen, Søren Kjerulff* (1788-1861). Godsinspektør, Sorø Akademi. Dept. M. L. 7. D. 1835-46.
- Prætorius, Henrik Fr.* (1783-1862). Grosserer. Suppl. Kbh. 1838.
- Raben-Levetzau, C. V.* (1789-1870). Godsejer, Beldringe. Dept. Sædeg. 1835-46.
- Rasch, H. P.* (1791-1861). Gaardejer, Officer i Bornholms Væbning. Dept. M. L. 20. D.
- Rasmussen, E.* (1767-1843). Staldskriver ved Frederiksborg Stutteri. Dept. M. L. 1. D.
- von der Recke, Johan Adolf* (1787-1861). Godsejer, Kaptajn-løjtnant. Dept. Købst. 4. D.

- Reventlow, Chr. Ditlev* (1775–1851). Greve, Christianssæde.
Suppl. Sædeg. 1835-40.
- Riber, Vincens* (1778-1837). Birkedommer, Ejer af Filstrup
ved Faaborg. Dept. M. L. 15. D. 1835-36.
- Rosenørn-Lehn, Henrik Kr.* (1782-1847). Lensbaron, Oreby-
gaard. Dept. Sædeg.
- Rye, Bertel Kr.* (1793-1879). Prokurator, Storehedinge. Dept.
Købst. 5. D. 1835-46.
- Rømer, Chr.* (1779-1850). Gaardejer, Officer i Bornholms
Væbning. Dept. M. L. 19. D.
- Salicath, P. Gottmann Henrik Ludv.* (1794-1864). Højesterets-
advokat. Suppl. Kbh. 1835-40.
- Sandholt, Klaus Henrik Munk* (1790-1848). Godsejer, Viby-
gaard. Dept. Sædeg.
- Scavenius, P. Brønnum* (1796-1868). Godsejer, Gjorslev. Dept.
Sædeg. 1835-48.
- Schmidt, Johs.* (1775-1849). Godsejer, Østergaard, Munkebo
Sogn. Dept. Sædeg.
- Schow, Joakim Fr.* (1789-1852). Professor i Botanik. Kgv.
Præsident baade i Roskilde og Viborg Stænder.
- Sidenius, Isaak* (1788-1859).
Brændevinsbrænder, Brygger, Nykøbing F.
Dept. Købst. 10. D. 1835-48.
- Sidenius, Knud Bredenbergh* (1802-56). Købmand, Maribo.
Dept. Købst. 9. D. 1835-46.
- Skibsted, Arnold de Fine* (1785-1851). Renteskriver, senere
Kontorchef. Suppl. Kbh. 1838-40.

Bogtrykker M. C. Hempel.

Gud bød: „der vorde Lys!“ og over Kloder
Sig lagde dette blanke Mørkets Gys;
Den nye Jord, vor fælleds elskte Moder,
Fik aandigt Favntryk af det fagre Lys:
I dette Lys der ofte sneg sig Tandem,
Og Sekler sneg sig hen i Mulm og Mørk,
Men da steg Guttenbjerg jo frem som Manden
Og raabte: „Lys! Lys! Lys i mørken Ör!“

Hr. Morten Hempel, en af Faders Sønner,
Han sagde: „Typographer! I skal ei
„Nu længer boe i disse mørke Rønner,
„Deroppe baner Lys sig bedre Vei!
„I har det godt, men I skal smukt det have,
„Og det fra Dato skal nu hurtigt gaae:
„Jeg vil af Pengepungens dyre Grave
„Totusind Daler hen paa Pressen slaae!“

Tak, Morten Hempel! Tak for alt det Gode,
Tak for det Skjønne, Du frivilligt gav!
Vi mindes vel ham paa en anden Klode,
Men Sønnens Liv er Blomst paa Faders Grav:
Der er et Haab, som siger i vort Indre
Og som skal stadigt boe i denne Sal:
„Nordstjernen, Lykkensstjerne evigt tindre
Med Glands paa Taarn og Hempel Principal!“

Hilsen fra Typograferne til Sønnen et Aars Tid efter Soren Hempels Død

- Stenfeldt, Jac. Aug.* (1783-1858). Borgmester, Helsingør. Dept. Købst. 1. D. 1835-40, 1848. Kgv. 1842-46.
- Svane, Thomas Hagedorn* (1787-1862). Farver, Roskilde. Dept. Købst. 2. D.
- Thomsen, N.* (1776-1847). Gaardejer, Torp Ladegaard ved Roskilde. Dept. M. L. 3. D.
- Tillisch, Chr. Ludv.* (1797-1844). Amtmand. Kgv. for Island og Færøerne 1835-40.
- Treschow, Willum Fr.* (1786-1869). Generalfiskal. Kgv. 1835-40, 1848. Vicepræsident 1838.
- Tutein, P. Adolph* (1797-1885). Godsejer, Marienborg, Møen. Dept. Sædeg. 1835-40, 1844-48.
- Vest, P. Jensen* (1783-1859). Sognefoged, Gaardejer, Nørre Ørslev, Falster. Dept. M. L. 18. D.
- Voigt, Lauritz P.* (1779-1859). Agent, Faaborg. Dept. Købst. 8. D.
- Wegener, Just Eiler Salholt* (1783-1844). Amtsforsvalter. Dept. M. L. 6. D.
- Wilhjelm, Mathias Hamborg* (1796-1868). Godsejer, Øllingesøgaard, Lolland. Dept. Sædeg.
- Wulff, Chr.* (1777-1843). Kommandør, Godsejer, Petersgaard ved Kalvehave. Suppl. Sædeg. 1835-36.

NOTER

1) Helsingørs Borgmester. 7. *A. Stenfeldt* var en af Forsamlingens hyppigste Talere. 2) „Skynd dig langsomt!“ — Udtryk, som tillægges Kejser Augustus. 3) Valgintriger. 4) *Alsing* nedlagde paa Grund af Sindssyge sit Mandat. 5) Intriger, Rumlerier. 6) Trælleflok. 7) *Ove Thomsen* (1801-62). 1834-36 Redaktør af *Hempels Avis*. 1836-47 Udg. og Red. af „*Fyens Avis*“. 1847 Postmester i Assens. Stændersuppleant, mødte i Roskilde 1844. 1849-52 og 1853-54 Folketingsmand. 8) *Ljunge*, Redaktør af „*Kjøbenhavns-posten*“; *Johannes Hage* af „*Fædrelandet*“. 9) I et Tillægsblad til „*Fyens Stiftstidende*“ for 15/12 1835, „*Ny ABC og Stavetabel til Angriberen i „Kjøbenhavns-posten*“, hævdede *Søren Hempel*, at Angriberen havde gjort sig skyldig i 12 Usandheder, 11 Uartigheder, 7 Flauheder og 1 grov Fordrejelse, Summa Summarum 31 Vitterlighedssynder i 24 Linjer. 10) Formentlig *R. P. Baagøe*, død i Svendborg 1842, 57 Aar gl. 11) Stemte blankt. 12) *Chr. H. Hansen*. Jvfr. Note 63. 13) Konsul *Thomas Charles Grut* (død i Melbourne, Australien, 1879, 78 Aar gl.). Kornhandler, Skibsreder, fremtrædende Liberal. 14) Latin: vel — eller. 15) „Se, hvilket Menneske!“ (*Johannes Evangelium* 19. 5.). 16) Angaaende den ilde Medfart, den af *Hempel* indbragte fynske Petition fik, se Indledning, S. 17-20). 17) *Hendrik Larsen*. Deputeret for de mindre Landejendomsbesidderes 5. Distrikt. 18) Forkortet. 19) Wiener-Erklæring 1832. Ved en Konference af Ministre fra de vigtigste tyske Forbundsstater vedtoges det, at intet tysk Skrift, der var trykt udenfor det tyske Forbund, kunde indføres dér uden særlig Tilladelse. De tyske Fyrster skulde forkaste ethvert Andragende fra deres Stænder, der stred mod Wiener Schlussakt, som lagde hele Statsmagten i Fyrsternes Haand. Det blev forbudt at deltage i politiske Forsamlinger. 20) *Søren Hansen* (1783-1858), exam. juris, Prokurator, Kancelliraad, var en af Førerne for det liberale Parti i Odense. I 4 Aar Formand for Borgerrepræsentanterne i Odense. 21) *Scavenius* var Auscultant (Tilhører) ved Domsforhandlingerne 1816-34. 22) *Morten Chr. Hempel* — *Hempels* ældste Søn, Udgiver af botaniske Skrifter. 23) *Trajan* (98-117 e. Kr.) var kendt for sin retfærdige, milde og dyg-

tige Styrelse. ²⁴) *Stenfeldt* havde beskyldt Amtmand *Treschow* i Hillerød for at have lavet „uædle Machinationer“, men blev idømt en Bøde for sine Udtalelser. (Se min Afhandling i „Fra Frederiksborg Amt“, Aarboeg 1930, S. 21-27.) ²⁵) *H. C. Sager* (1808-85). Bagermester, Fattigdirektør, Kbhvn. 1844-48 Ständerdep. 1869-72 Folketingsmand. ²⁶) *Poul Christian Stemmann* (1764-1855). Enevældens førende Minister 1826-48. ²⁷) *Jacob Chr. Lindberg* (1797-1857), den betydeligste og mest aggressive af Grundtvigs litterære Vaabendragere i Kampen mod Rationalismen 1825 ff. ²⁸) § 2 i den augsburgske Konfession omhandler Arvesynden. ²⁹) „Naar Krokodillen ynksomst græder, den allersnarest Folk opæder“ — gammelt, bevinget Ord. (Jævnfør Krokodilletaarer som Tegn paa Falskhed.) ³⁰) Medlem af Collegium politicum i „Den politiske Kandestøber“, 2. Akt. Hans berømteste Replik er: „Jeg er af samme Mening som Niels Skriver,“ hvortil Herman von Bremen replicerer: „Du voterer som en Børstenbinder, Niels Skriver er jo ikke tilstede.“ ³¹) rude — plump, ubehøvlet. ³²) Musikdirektør, Købmand. ³³) Den lidende, undertrykte Kirke. ³⁴) Citat af Werner Abrahamsons Vise: „Min Søn, om Du vil i Verden frem, saa buk!“ ³⁵) Advarsel. ³⁶) Næppe Hempels kødelige Fætter, men hans Søn Mortens Svigerfar *Jacob Johan Lund* (1774-1854), konst. Borgmester 1824, Direktør for Skyttelaug et s. A., senere Birkedommer og Skriver for Strynø Birk. ³⁷) *Hans Jørgen David Kellinghuusen* (1785-1868), Krigsraad, Søn af den kendte Odense Velgører. (Samlinger til Fyens Historie og Topographie VIII.) ³⁸) Justitsraad *Jacobsen*, Forsamlingens Sekretær, døde 18. Februar 1836. ³⁹) Udtryk, der fra ca. 1700 blev brugt paa omrejsende tyske Teaterselskabers Plakater, svarende til Nutidens „Stor Gala- og Afskedsforestilling“. ⁴⁰) Se Note 14. ⁴¹) Formentlig Baron *Bille-Brahe*, Egeskov, f. 1773. De øvrige „B“er i Forsamlingen var langt yngre end Hempel. ⁴²) De daglige Diæter var 4 Rdl. ⁴³) *Hans Christensen*, Vejstrup. ⁴⁴) Klarhedens Hav. ⁴⁵) Stampes Erklæringer IV, S. 488, og VI, S. 281. ⁴⁶) Rævehale, falsk Smiger. ⁴⁷) Forsvarstale. ⁴⁸) *Stenfeldt* havde efter Jødefejden 1819 taget Navneforandring fra Mariboe og ladet sig døbe. ⁴⁹) „O, hvor stor en Enfoldighed!“ ⁵⁰) *P. Andr. Fenger* (1799-1878), Sognepræst i Slotsbjergby. Grundtvigianer. ⁵¹) *Nicolai Faber*, Biskop over Fyens Stift 1834-48. ⁵²) Paa staaende Fod. ⁵³) Præsidenten *Schow* advarede Hempel mod at komme med flere Eksempler. ⁵⁴) *J. A. Hansen* (1806-77), den senere saa kendte Venstrefører, blev 1835 Skomagermester; han var blandt andet gennem Indsenderartikler i Hempels Avis en ivrig Forkæmper for Købstadhaandvær-

kerne mod Landsbyhaandværkerne. ⁵⁵⁾ Kr(igsraaden) *Kellinghuusen* — se Note 37. ⁵⁶⁾ Ejer af Vejrupgaard, Marslev Sogn. ⁵⁷⁾ Uhyre. ⁵⁸⁾ *Ole Bull* (1810-80), berømt norsk Violinist. ⁵⁹⁾ *Elieser Gad* (1771-1838), Præst ved Roskilde Domkirke, blev begravet 27/11. ⁶⁰⁾ Gensidighed. ⁶¹⁾ *Børge Pontoppidan* (1776-1854), Sognepræst i Damsholte, Møen. ⁶²⁾ *Chr. Jürgensen* (død 1844), Manufakturhandler paa Vestergade; hans Valg til Raadmand i Odense blev kgl. konfirmeret 18/9 1838 sammen med Hempels Valg. ⁶³⁾ Abraham-Hansenske Optøjer. Fyens Biskop Faber havde til den Deputerede Godsejer Langkilde indgivet Andragende om udvidet Valgret for Gejstligheden, men trak det tilbage. Hans Optræden indbragte ham en Næse fra Regeringen. Stænderdeputeret, Proprietær *Chr. Hendrik Hansen* til Kragshjerggaard og Marialyst udsendte „Første Part af et Sendebrev til Hr. Biskop, Dr. Faber“, som vakte vældigt Røre. Overlærer, Dr. phil. *Caspar Paludan-Müller* ved Katedralskolen antydede i et Bladindlæg, at Generalkrigskommissær i Odense *Joseph Abrahamson* — der ved Valget i 1841 blev liberal Deputeret for Odense — havde været delagtig i Udsendelsen. Baade Abrahamson og den anden sigtede, Stiftsprovst *Ortvad*, fralagde sig enhver Form for Delagtighed. Bladpolemikken strakte sig over flere Uger baade i Hempels og Ove Thomsens Aviser. Striden forplantede sig til den nyoprettede „Fyens Stifts Læseforening“, af hvilken Hansen var Medlem. Bestyrelsen med Formanden, Overlærer, Dr. phil. & theol. *C. H. Kalkar*, i Spidsen tog offentligt Afstand fra Hansen, der svarede med en Række Sagsanlæg. (Jævnfør W. Norvin: „Fyens Stifts Læseforening“ 1838-1908“, S. 16 ff.) ⁶⁴⁾ Etatsraad, senere Gehejmekonferensraad *J. G. Adler* (1784-1852) var Prins Christian (VIII) Frederiks Kabinettssekretær. ⁶⁵⁾ Konferensraad *Carl H. v. Holten* (1775-1862) havde været Guvernementsskretær hos Prins Christian Frederik i de Aartier, denne var Prinsguvernør i Odense. Hans Livserindringer (Memoirer og Breve XI) er en vigtig Kilde til Tidens Odense-Historie. ⁶⁶⁾ Konferensraad *Fr. Fiedler* (1806-80). ⁶⁷⁾ Formentlig Renteskriver (Kontorchef) for 2. Jydske Renteskriverkontor *J. N.* (1772-1848). ⁶⁸⁾ Utvivlsomt Ejeren af Svaneapoteket i Odense, Apoteker *Frederik Theodor Kr.* (død 25/11 1867, 80 Aar gl.) og Hustru *Christiane Louise*, født *Lassen* (død 20/10 1839, 47 Aar gl.). ⁶⁹⁾ Antagelig *Henriette Christiane Louise G.* (1789-1848), Datter af Hospitalspræst i Odense *Hans Jørgen G.* (1741-1816). ⁷⁰⁾ *Boe Søren Langhoff* (1797-1864), havde lært Boghandel hos Hempel, 1828 Indehaver af *Schuboths* Boghandel, gift med *Marie Elisabeth Schubothe* (1803-77). I Nærheden af Hempel

boede Brandinspektør *Hans Langhoff* (død 1858), Enkemand med flere Børn. ⁷¹⁾ *Wilhelm Theodor F.* (1798-1841), Indehaver af en fin Restaurant paa Kongens Nytorv. ⁷²⁾ Formentlig den samme som den i Note 36 omtalte. ⁷³⁾ *Niels Chr. Sveistrup* (1786-1874), karakt. Kaptajn, tilgiftede sig „Prinsen“ i Roskilde og spillede i den Egenskab en betydelig Rolle i Byen. ⁷⁴⁾ *Johan Jørgensen Jomtou* (1791-1866), Forfatter af en Række Skrifter af oplysende, politisk og socialt Indhold. 1835 traf han Prins Christian Frederik, der følte sig tiltalt af den begavede Idealist, som han paa flere Maader protegerede og politisk benyttede sig af. ⁷⁵⁾ *Chr. Sælbo* (1796-1865), Major, Branddirektør. ⁷⁶⁾ *Simon Hempel* (1771-1857), Farveriejer i Odense, Broder til Søren Hempel. ⁷⁷⁾ Se Note 54.

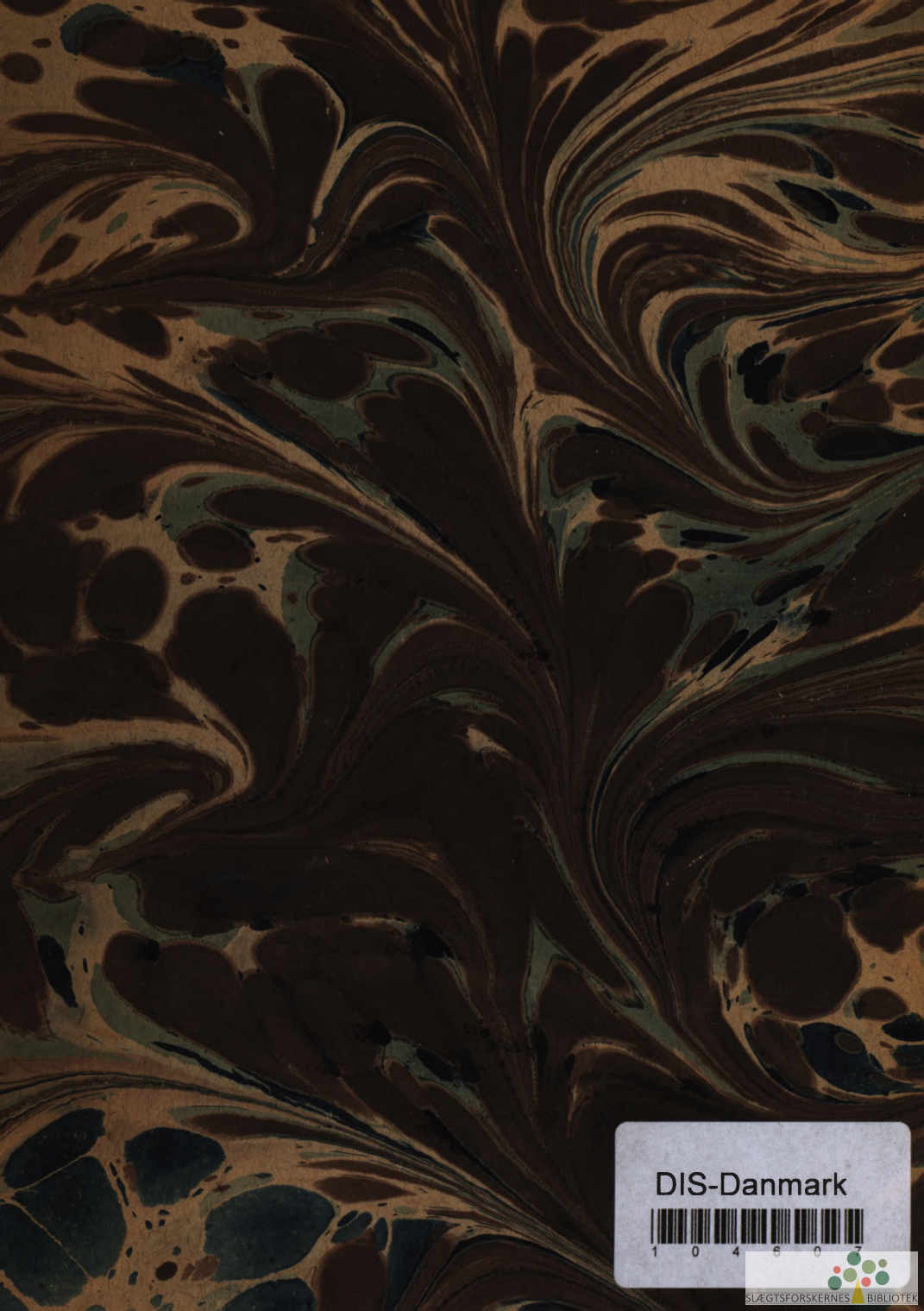
INDHOLD

	Side
Forord	7
Søren Hempel 1775-1844	9
Stænderforsamlingen 1835-36	37
Charakteristik 1838	82
Stænderforsamlingen 1838	85
Stænderforsamlingen 1840	123
Stænderdeputerede fra Østifterne 1835-40 ...	129
Noter	138

Denne Bog er trykt i Fyens Stiftsbogtrykkeri og udsendes ved Firmaets 175-Aars Bestaaen den ottende Februar 1946. Klichéerne er fremstillet i Fyens Stifts Reproduktionsanstalt, De forenede Papirfabrikker har leveret Papiret og Indbindingen er foretaget af Carl Nielsens Bogbinderi, Odense. Bogen er udført i 950 nummererede Eksemplarer, hvoraf et begrænset Antal kommer i Handelen.

Dette er Nr.

29

DIS-Danmark

1 0 4 6 0 7

SLEGTSFORSKERNES BIBLIOTEK